

UCHWAŁA NR XXVI/517/16

RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 25 maja 2016 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016 - 2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2015 r., poz. 1445 z późn. zm) w związku z art. 16b ust. 1 i 2, art.17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.), po przeprowadzeniu konsultacji w trybie art. 5 ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

**Rada Miasta Katowice
uchwała:**

- § 1. Przyjąć Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016 - 2021 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Katowice.
- § 3. Traci moc uchwała Nr XXXIII/673/04 Rady Miasta Katowice z dnia 22 listopada 2004 r. w sprawie ustalenia „Miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych” z późniejszymi zmianami.
- § 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Katowice

Krystyna Siejna

Załącznik do Uchwały Nr XXVI/517/16
Rady Miasta Katowice
z dnia 25 maja 2016 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA KATOWICE
NA LATA 2016 – 2021**

Spis treści

Wprowadzenie

1. Sposób przygotowania Strategii
2. Założenia, wartości i zasady stanowiące podstawę Strategii
3. Zgodność celów Strategii z celami strategicznymi na wyższych poziomach
4. Diagnoza społeczna
 - 4.1. Uwarunkowania i problemy demograficzne
 - 4.2. Problemy dotyczące rodziny
 - 4.3. Problem bezrobocia
 - 4.4. Problemy związane z uzależnieniami (m.in. alkoholowym)
 - 4.5. Problem niepełnosprawności
 - 4.6. Problem bezdomności
 - 4.7. Problemy osób w wieku senioralnym
 - 4.8. Społeczeństwo obywatelskie
5. Misja – główny cel Strategii
6. Cele strategiczne i kierunki działania oraz wskaźniki monitoringu
 - 6.1. Procesy demograficzne
 - 6.2. Wspieranie rodziny
 - 6.3. Rynek pracy
 - 6.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom
 - 6.5. Wspieranie osób niepełnosprawnych
 - 6.6. Przeciwdziałanie bezdomności
 - 6.7. Wspieranie osób w wieku senioralnym
 - 6.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego
7. Monitorowanie i ewaluacja realizacji Strategii
8. Ramy finansowe realizacji Strategii.

Załącznik nr 1.

WPROWADZENIE

Projekt Strategii opracował zespół autorów z Uniwersytetu Śląskiego:

dr hab. Krystyna Faliszek - kierownik zespołu,

dr hab. Adam Bartoszek, prof. UŚ,

dr hab. Andrzej Niesporek,

dr hab. Dobroniega Trawkowska,

na zlecenie Gminy Katowice, na podstawie art. 16 b i 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).

Idee, które przyświecały powstawaniu prezentowanego dokumentu to aktywizacja i spójność społeczna.

Aktywizacja kieruje nasze myślenie w stronę nowoczesnego modelu polityki społecznej kształtującego się od końca XX wieku jako odpowiedź na niesprawności państwa opiekuńczego w Europie. Aktywna, czy też aktywizująca polityka społeczna, to dążenie do zwiększania samodzielności funkcjonowania obywateli zagrożonych wszelkimi wykluczeniami przez ich reintegrację społeczną i zawodową. Realizowana jest ona za pomocą zasobów instytucji publicznych oferujących podmiotowe wsparcie jego adresatom (beneficjentom) we współpracy z reprezentującymi ich potrzeby i aspiracje organizacjami i instytucjami społecznymi. W takiej polityce społecznej chodzi o daleko idącą integrację działań prowadzonych w ramach różnych sektorów publicznych służb społecznych (zwłaszcza pomocy społecznej i służb zatrudnienia), zapewniającą większą indywidualizację działań interwencyjnych oraz wzrost znaczenia instytucji trzeciego sektora, jako realizatorów kontraktowanych usług społecznych. Konsekwencją skutecznej polityki aktywizacji ma być inkluzja społeczna, rozumiana jako włączenie odbiorców wsparcia do efektywnego funkcjonowania w rodzinie, na rynku pracy i w zorganizowanych społecznościach, gwarantujące zabezpieczenie standardów socjalnych i poszanowanie godności, wolności oraz indywidualności każdego człowieka.

Spójność społeczna pojawia się jako kategoria wypracowana pod wpływem procesów integracji polityki społecznej Polski i programów dostosowujących ją do standardów Unii Europejskiej. Przyjęte w Komisji Europejskiej operacyjne rozumienie spójności społecznej jako zarówno wyrównywanie poziomu i jakości życia mieszkańców, jak też zapewnienie im satysfakcjonującego standardu usług publicznych sprzyjającego rozwojowi i mobilności kapitału ludzkiego, bez ograniczania dostępu do praw i zabezpieczeń społecznych.¹ Spójność społeczna wymieniana jest jako pożądana cecha społeczeństwa aktywnego (obywatelskiego) i instytucjonalnie zintegrowanego² dla osiągnięcia celów rozwoju społecznego z poszanowaniem takich wartości i zachowań jak: solidarność, wspólnotowość, tolerancja i pomocniczość.

¹ S. Golinowska, E. Kocot. *Stan i perspektywy rozwoju społecznego kraju w przekrojach regionalnych*. Wyd. SCHOLAR, Warszawa 2013, s. 245.

² Ibidem, s. 245.

Spójność społeczna wymaga zarówno aktywności jak i solidarności we współodpowiedzialności wszystkich obywateli za dobrostan każdego człowieka.

Formułując cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice dążono do ich zgodności z priorytetami i celami zapisanymi w dokumentach Unii Europejskiej, dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. Są to w szczególności działania zorientowane na włączenie społeczne poprzez:

- zwiększanie udziału osób biernych zawodowo w zatrudnieniu,
- dostęp mieszkańców do środków, praw, dóbr i usług sprzyjających aktywizacji społecznej,
- zapobieganie czynnikom wykluczenia społecznego,
- pomoc dla osób najbardziej potrzebujących i zagrożonych bezradnością,
- mobilizację do współdziałania wszystkich instytucji odpowiedzialnych za skuteczność realizowania programów wsparcia i reintegracji,
- orientowanie się instytucji kierujących i realizujących politykę społeczną na rozwijanie innowacyjnych programów obywatelskiej aktywizacji społeczności.

Wartością naczelną, która winna stanowić fundament spójności nowoczesnej polityki społecznej, jest zasada dostępności każdego obywatela do wszystkich obszarów życia społeczno-gospodarczego, w tym równego dostępu do edukacji, ochrony zdrowia, mieszkania, rynku pracy, kultury, sportu, pomocy społecznej, do informacji i pomocy prawnej, do usług zwiększających bezpieczeństwo socjalne w środowisku zamieszkania.

Współpraca podmiotów instytucjonalnych z rodziną, jako podstawową jednostką społeczną i z jej członkami wymagającymi wsparcia, w celu realizacji dostępności wymienionych dóbr, regulowana jest przez zasady operacyjne, czyli przez zasadę subsydiarności oraz zasadę partnerstwa wszystkich stron relacji pomocowych. Z tych zasad wynika misja funkcjonowania instytucji i organizacji biorących udział w realizowaniu celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wszyscy reprezentujący zorganizowane podmioty systemu wsparcia i integracji społecznej, działając na podstawie tych zasad, mają obowiązek wspierania mieszkańców, w tym szczególnie poszanowania ich podmiotowości i osobowej tożsamości, z zachowaniem równych szans bez różnicowania ich z jakichkolwiek względów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych określa cel główny (misję) miejskiej polityki społecznej, cele strategiczne w poszczególnych obszarach problemowych oraz kierunki działania dla realizacji tych celów. Strategia stanowi również podstawę do tworzenia bardziej szczegółowych programów działania, poprawiających jakość życia wszystkich grup mieszkańców we wszystkich obszarach życia społecznego.

1. Sposób przygotowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice powstała na zamówienie miasta Katowice. Punktem wyjścia do tworzenia założeń Strategii była analiza wyników diagnozy problemów społecznych przeprowadzonej w Katowicach w latach 2011-2012 w ramach projektu pt. „*Diagnoza problemów społecznych i monitoring aktywizacji polityki rozwoju zasobów ludzkich w Katowicach*”, realizowanego przez Miasto Katowice w partnerstwie z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach przy wsparciu środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Na potrzeby przygotowania Strategii uzupełniono wyniki opracowanej diagnozy o dostępne dane za 2014 i 2015 rok. Strategia przygotowywana była metodą partycypacyjną, z udziałem przedstawicieli miejskich instytucji oraz organizacji pozarządowych³ z obszaru wsparcia i integracji społecznej. W warsztatowych spotkaniach roboczych oraz w konsultacjach prowadzonych drogą elektroniczną wzięli udział reprezentanci instytucji i organizacji tj.:

Wydział Polityki Społecznej UM Katowice,
Wydział Edukacji UM Katowice,
Wydział Zdrowia, Nadzoru Właścicielskiego i Przekształceń Własnościowych UM Katowice,
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,
Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach,
Straż Miejska Katowice,
Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach,
Fundacja Piaskowy Smok,
Fundacja Pomocy Dzieciom „Ulica”,
Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej im. św. St. Kostki,
Fundacja Spina,
Instytut Współpracy i Partnerstwa Lokalnego,
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
Stowarzyszenie „Bogucice - Kierunek Przyszłość”,
Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Korczak”,
Stowarzyszenie Osób Chorych na Stwardnienie Rozsiane i ich Opiekunów,
Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów”,
Stowarzyszenie Wspierania Działań Twórczych „Unikat”,
Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST,
Śląskie Stowarzyszenie „Ad Vitam Dignam”.

³ Organizacje pozarządowe – inaczej organizacje trzeciego sektora, oznaczane także jako NGO (non-governmental organisation) - osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu art. 3 ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ważnym etapem tworzenia Strategii były w szczególności konsultacje z organizacjami pozarządowymi reprezentującymi interesy grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak też z osobami mającymi wpływ na politykę miasta w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. Konsultacje obejmowały zarówno fazę identyfikacji problemów jak i etap generowania celów.

Diagnoza społeczna oraz cele strategiczne zostały uporządkowane w ośmiu obszarach problemowych, zgodnie ze wskazaniem zamawiającego:

- uwarunkowania i problemy demograficzne,
- problemy dotyczące rodziny,
- problem bezrobocia,
- problemy związane z uzależnieniami (m.in. alkoholowym),
- problem niepełnosprawności,
- problem bezdomności,
- problemy osób w wieku senioralnym,
- społeczeństwo obywatelskie.

Charakterystyka poszczególnych obszarów problemowych zawiera opis problemu, wskazanie tendencji zmian i prognozę ewolucji problemu oraz analizę SWOT – pozwalającą na wskazanie silnych i słabych stron (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowania zewnętrzne) w odniesieniu do obecnej i prognozowanej sytuacji społecznej miasta.

2. Założenia, wartości i zasady stanowiące podstawę Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2021 powinna zmierzać do całościowego, systemowego traktowania kwestii społecznych, ponieważ z natury swej są one ściśle ze sobą powiązane i wzajemnie uzależnione. Wymogi ustawowe nakładają na samorząd lokalny obowiązek tworzenia dziedzinowych programów polityki społecznej w zakresie m.in. wspierania rodziny, rozwoju pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania osób niepełnosprawnych, aktywizacji osób bezrobotnych czy przeciwdziałania uzależnieniom. Wypracowane przez ostatnie lata miejskie programy i ich realizacja przeniesione zostały na poziom wyspecjalizowanych miejskich jednostek organizacyjnych (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy), które realizują je w ścisłej współpracy z podmiotami trzeciego sektora. Są one dobrze przygotowane do realizacji ustawowych zadań i programowych celów na poziomie operacyjnym i wykonawczym. Dowodzą tego wyniki badań przeprowadzonych w 2012 roku na zlecenie Wydziału Polityki Społecznej UM.⁴ Monitoring ten pokazał równocześnie pewne ograniczenia w przyjmowaniu współodpowiedzialności za efektywność działań realizowanych we współpracy międzyinstytucjonalnej, a także bariery komunikacyjne w przekazywaniu informacji o możliwościach i efektach interwencji, również we współpracy z organizacjami trzeciego

⁴ A. Bartoszek, K. Czekaj, K. Faliszek, A. Niesporek, D. Trawkowska. *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach. Księga dobrych praktyk*. UM Katowice 2012

sektora.⁵ Przejście od administracyjnego realizowania Strategii - jako wyspecjalizowanych dziedzinowo programów wsparcia i aktywizacji - do miejskiej polityki społecznej - jako interwencji strategicznej kompensującej deficyty rozwoju społeczno-demograficznego miasta - wymaga systemowego definiowania dostępnych narzędzi służących partnerstwu z organizacjami społecznymi i środowiskowymi stowarzyszeniami obywateli. Wiele z nich zostało już w Katowicach wypracowane i uregulowane uchwałami Rady Miasta.

Proponowana nowa Strategia poddaje analizie wybrane obszary, w jakich lokują się wyzwania dla samorządu na najbliższe lata. Spodziewana dynamika problemów społecznych oraz konsekwencje procesu starzenia się - a zarazem spadku liczebności - społeczności miasta Katowice mogą stwarzać zagrożenia dla dynamiki dalszego jego rozwoju, ale dają także szanse na reorientację polityki miejskiej, polegającą na zwiększaniu nakładów na aktywizację zasobów kapitału ludzkiego. W szczególnym stopniu nowa jakość polityk miejskich powinna być nakierowana na wzmocnienie współpracy z profesjonalnie funkcjonującymi organizacjami pozarządowymi oraz zwiększenie otwartości na wszelkiego rodzaju inicjatywy społeczne. Proponowany model powinien przełożyć się na zagospodarowanie, w większej niż dotychczas skali, obywatelskiej energii mieszkańców, poszerzenie zasobów wolontariatu, lepsze moderowanie potrzeb lokalnych środowisk społecznych, kształtując ich świadomy stosunek do stanu przestrzeni miejskiej oraz ładu instytucjonalnego, jako „dobra wspólnego”.

Zasadą, zgodnie z którą powinny być organizowane i realizowane działania wynikające ze Strategii, jest kooperacja różnorodnych podmiotów, instytucji i organizacji, oparta na partnerstwie, komplementarności i dążeniu do kompleksowości działań. Zakłada się pierwszeństwo rozwiązań środowiskowych przed rozwiązaniami instytucjonalnymi, wszędzie i zawsze, gdy tylko to możliwe. Szczególne znaczenie ma również włączenie w działania strategiczne organizacji pozarządowych, ponieważ nie tylko zajmują się one trudnymi problemami społecznymi, zmniejszają napięcia i sytuacje konfliktowe w mieście, ale – co najważniejsze – znają lokalne potrzeby mieszkańców i są znakomitą źródłem informacji na ten temat. Ponadto umożliwiają bądź ułatwiają mieszkańcom miasta realizowanie potrzeby społecznego zaangażowania i wpływania na zmianę rzeczywistości, a także sprawowania kontroli społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice będzie realizowana w szczególności za pomocą działań miejskich jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za sferę społeczną oraz miejskich programów przyjętych do realizacji. W celu realizacji Strategii zakłada się wykorzystywanie formuły partnerstwa ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów II i III sektora.

⁵ Tamże, s. 198 i n. - z konkluzją *"Tu właśnie są potrzebne nowe koncepcje budowania partnerstwa MOPS-u z beneficjentami i stowarzyszeniami, wymiany informacji i aktywnego włączania własnej kadry oraz wolontariuszy w działania profilaktyczne i opiekuńcze"* - s.201.

3. Zgodność celów Strategii z celami strategicznymi na wyższych poziomach

Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2021 jest powiązane z odpowiednimi celami i priorytetami określonymi w dokumentach strategicznych Unii Europejskiej, Polski, Województwa Śląskiego oraz miasta Katowice, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach.

4. Diagnoza społeczna

4.1. Uwarunkowania i problemy demograficzne

4.1.1. Sytuacja demograficzna miasta

Katowice to dziesiąte miasto w Polsce pod względem liczby ludności. W wyniku migracji i ujemnej wartości wskaźnika przyrostu naturalnego maleje liczba jego mieszkańców. Trend ten zaobserwować można w większości polskich miast. Rosną wskaźniki obciążenia demograficznego (iloraz liczb: osób młodych do osób w starszym wieku, oraz osób w wieku aktywności zawodowej do osób w wieku nieprodukcyjnym), wskaźnik liczby urodzeń i wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców, zawieranych małżeństw i wskaźnik rozwodów. Dane demograficzne, jako podstawa planowania polityk rozwoju lokalnego miasta Katowice, wymagają uszczegółowienia i analizy na poziomie dzielnic. Rozpoznanie zróżnicowania tendencji na opisanym obszarze ułatwi adresowanie działań aktywizacyjnych i organizowanie przedsięwzięć wspierających specyficzne potrzeby ich mieszkańców. Dane porównawcze związane ze zróżnicowaniem potrzeb w zakresie pomocy społecznej i udzielanych świadczeń potrzebującym wsparcia w latach 2007-2011 w poszczególnych kategoriach społeczno-demograficznych dokumentuje *"Diagnoza problemów społecznych i monitoring polityki społecznej dla aktywizacji zasobów ludzkich w Katowicach"* opracowana w 2012 roku. Analiza wskaźników demograficznych na dzień 31.12.2013 roku jest podstawą do wniosków porównawczych i aktualizacji prognoz dla zmian w populacji miasta oraz sytuacji w jego dzielnicach. W miarę możliwości rozszerzono ją o dostępne dane za rok 2014 i 2015.

Pod względem struktury narodowościowej w Narodowym Spisie Powszechnym 2011 roku narodowość polską zadeklarowało 268 471 (86,4%) mieszkańców Katowic spośród 310 764 przebadanych osób, 5 614 nie zadeklarowało żadnej narodowości, pozostali deklarowali narodowość inną niż polską m.in. narodowość niemiecką.

4.1.2. Zmniejszanie się liczby mieszkańców

Według Banku Danych Lokalnych Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2014 r. w Katowicach mieszkały 301 834 osoby, które stanowiły 6,58% ludności województwa śląskiego, natomiast 0,78% ludności Polski⁶. W roku 2013 miasto liczyło 296 506 osób - mniej o 3 854 osób w porównaniu do 2012

⁶ <http://stat.gov.pl/bdl/app>

roku kiedy liczyło 300 360 mieszkańców. Dane Wydziału Spraw Obywatelskich UM Katowice⁷, rejestrujące także pobyt czasowy powyżej 3 miesięcy, wykazują mniejsze liczby mieszkańców: w roku 2010 - 306 387 mieszkańców, w 2015 roku – już tylko 289 148 osób. Od roku 2010 populacja miasta zmniejszyła się o 17 239 osób, co oznacza znaczącą dynamikę ujemnych wskaźników migracji i przyrostu naturalnego. Od 2010 roku liczba ludności Katowic, podobnie jak i mieszkańców województwa śląskiego systematycznie maleje. Nieznacznie rósł w latach 2011- 2013 udział najmłodszych dzieci w wieku do 4 lat (4,36% w 2011 roku, 4,39% w 2012 roku, 4,44% w 2013 roku) by obniżyć się w 2014 roku (4,3%). Niepokoi również niski współczynnik dzietności – współczynnik określający liczbę urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat). Jego wartość zarówno w przypadku miasta Katowice (1,13) jak i kraju (1,29) w 2014 roku jest znacząco niższa niż poziom zapewniający zastępowalność pokoleń (zgodnie z danymi Eurostatu powinien on kształtować się na poziomie między 2,10 a 2,15).

Ważnym czynnikiem zmniejszania się liczby ludności miasta jest od kilku już lat ujemne saldo migracji. W 2014 roku wynosiło ono 1 016 osoby⁸. Katowice należą do miast wojewódzkich i jednostek powiatowych o najwyższym ubytku stałych mieszkańców - 0,7%⁹. Na przykład w roku 2015 liczba osób zameldowanych na pobyt stały w stosunku do roku 2014 zmniejszyła się o kolejne 3 300 osób i wynosiła 281 374 osoby, czyli ubytek wyniósł 1,16%.

4.1.3. Wzrost obciążenia demograficznego

Jednym z kluczowych problemów miasta jest starzenie się populacji Katowic. Miary obciążenia demograficznego wskazują na wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym. Od 2010 roku wskaźnik ten z 55,9 wzrósł do 62,6 w 2015 roku. Natomiast wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrósł odpowiednio z 30,9 do 37,4. Jeszcze wyraźniej zmienia się liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym: w 2010 roku 124,1, w 2015 roku – 147,9. Oznacza to istotny wzrost udziału osób w wieku starszym w stosunku do odsetka ludzi młodych (w wieku do 18 roku życia). Zbiorowość dzieci i młodzieży liczyła na koniec grudnia 2015 roku 44 918 osoby - tj. 15,5% mieszkańców miasta, a osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 lat i mężczyźni powyżej 65 lat) – 66 443, - czyli 22,98% ich udziału w populacji Katowic.

⁷ SO-IV.0644.67. 2015.KP WSO, Demografia Katowic, <https://www.katowice.eu/radamiasta/Shared%20Documents/KOMISJA%20ROZWOJU%20MIASTA/22.07.2014/Demografia%20Katowice.pdf> - opracowanie Kinga Pągowska

⁸ <http://stat.gov.pl/bdl/app>

⁹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2013 r. GUS Warszawa, 2013, s. 11.

Tabela nr 1. Struktura demograficzna miasta Katowice wg głównych kategorii wieku i płci
- liczby mieszkańców na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM stan na 31 grudnia 2015 r.

Nr JP	Nazwa Jednostki Pomocniczej	Wiek	0-18 lat		19-65	19-60	powyżej 65 lat	powyżej 60 l.	Razem
		Płeć	M	K	M	K	M	K	
1	Śródmieście		2112	1981	9302	8614	2041	4743	28793
2	Załęska Hałda - Brynów Część Zachodnia		999	1013	4727	4498	1142	2381	14760
3	Zawodzie		925	884	3875	3563	911	1882	12040
4	Os. Paderewskiego - Muchowiec		785	770	3215	3271	1049	2155	11245
5	Brynów Cz. Wschodnia - Os. Zgrzebniołka		471	458	1794	1762	758	1403	6646
6	Ligota-Panewniki		2308	2282	9365	9299	1998	4497	29749
7	Załęże		902	823	3151	3003	578	1428	9885
8	Osiedle Witosa		917	944	4250	3899	749	1683	12442
9	Osiedle Tysiąclecia		1653	1487	6169	6092	2077	4451	21929
10	Dąb		576	508	2177	2094	688	1408	7451
11	Wełnowiec-Józefowiec		1107	1055	4439	4058	1277	2595	14531
12	Koszutka		694	682	3118	3000	938	2535	10967
13	Bogucice		1111	1064	4906	4461	925	1962	14429
14	Dąbrówka Mała		473	514	1766	1613	291	606	5263
15	Szopienice-Burowiec		1394	1423	4837	4518	773	1955	14900
16	Janów - Nikiszowiec		819	817	3432	3079	613	1334	10094
17	Giszowiec		1318	1229	5670	5105	1165	2294	16781
18	Murcki		433	426	1729	1551	396	707	5242
19	Piotrowice - Ochojec		1893	1698	7564	7075	1626	3603	23459
20	Zarzeczce		290	269	792	750	116	254	2471
21	Kostuchna		1059	1033	3355	3107	440	979	9973
22	Podlesie		691	628	1908	1834	365	672	6098
KATOWICE			22930	21988	91541	86246	20916	45527	289148

4.1.4. Przyrost naturalny

W ostatnich latach mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym. W 2010 roku różnica między urodzeniami żywymi a zgonami to – 1 135 osób, w 2012 roku - 1 347 osób, również w 2014 roku zanotowano ujemny bilans -1 552 osoby. Współczynnik zgonów w populacji Katowic dla roku 2010 wynosił 11,7 promila a dla roku 2014 - 12,34 promila¹⁰. Urodzenia żywe raczej stabilizują się w Katowicach na poziomie 8,8 - 8,6 na 1000 mieszkańców. Natomiast systematycznie spada liczba zawieranych małżeństw - z 6 zawartych małżeństw na 1000 ludności w 2010 roku - do 4,6 w roku 2014. Oznacza to wzrost liczby urodzeń w związkach nierejestrowanych i nieformalnych. Towarzyszy temu wzrost liczby rozwodów z 623 w 2010 roku do 650 w 2014 roku.

¹⁰ Współczynnik zgonów jest wyrażany w promilach na tysiąc mieszkańców = $\text{zgony/liczbę ludności} \cdot 1000$ - wskaźniki podano wg Banku Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/bdl>)

4.1.5. Stan zdrowia i jakość życia mieszkańców

Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym mierzony wskaźnikami jakości życia LHDI (*Local Human Development Index*) w ujęciu regionalnym i lokalnym podaje, że w 2010 roku Katowice zajmowały 28 pozycję wśród 30 powiatów o najwyższym poziomie rozwoju w kraju. Pozycja miasta w tym rankingu w stosunku do 2007 roku uległa pogorszeniu aż o 9 miejsc¹¹. Związek stanu zdrowia z udziałem osób starszych w populacji Katowic jest umiarkowanie silny i negatywny¹². Obserwowana zależność jest jednak nieliniowa. W przypadku dużego miasta stan zdrowia i jakość życia ludności wiąże się również z poziomem dochodów i obecnością obszarów o dużym albo mniejszym udziale osób starszych oraz wykluczonych z rynku pracy. Mimo zmian w strukturze wiekowej Katowic, pozycja miasta w indeksie stanu zdrowia populacji jest relatywnie dobra, co można przypisać pozytywnemu wpływowi zamożności mieszkańców (11 pozycja w Polsce) i dostępowi do rozwiniętej infrastruktury medycznej. W indeksie wskaźników zdrowia Katowice lokowały się na 22 pozycji¹³. Lokalne Wskaźniki Rozwoju Społecznego porównują poziom nakładów polityki publicznej na cele administracyjne, społeczne, infrastrukturalne w wymiarach: zdrowia, edukacji i aktywizacji ekonomicznej ludności. Raport LHDI za 2012 rok podaje, że najwięcej nakładów na usługi publiczne na jednego mieszkańca przeznaczają: Sopot, Warszawa, Katowice, Płock, powiat sandomierski, kołobrzeski, Poznań, Wrocław, Opole i Białystok.¹⁴ Dane GUS wskazują m. in. na wzrost odsetka katowickich dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (ze znaczącą poprawą w 2012 roku do 85,6% wobec zaledwie 43,9% w 2011 roku). Wskaźnik ten w 2013 wynosił 86,9% dzieci 3-6 letnich. Należy podkreślić, że edukacyjna oferta samorządu dla dzieci w wieku przedszkolnym jest szeroka i zapewnia wychowanie przedszkolne wszystkim sześciu- i pięcioletkom oraz dla wszystkich chętnych czterolatków, w roku szkolnym 2015/16 przygotowano dla dzieci w wieku przedszkolnym 7 818 miejsc. W okresie całego roku szkolnego miejskie przedszkola i oddziały rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego dysponowały średnio ponad czterystoma wolnymi miejscami. W celu wzbogacenia oferty edukacji przedszkolnej miasto Katowice zapewnia wszystkim wychowankom przedszkoli i oddziałów przedszkolnych bezpłatny udział w zajęciach języka angielskiego i w zajęciach artystycznych. Równocześnie wzrost liczby żłobków z 12 do 15 zapewnia miejsca dla 1 247 dzieci.

W Katowicach funkcjonują trzy stacjonarne domy pomocy społecznej oraz 16 różnych filialnych placówek oferujących w 2015 roku 661 miejsc opiekuńczych.¹⁵

Na 36 placówek bibliotecznych (w tym Centralę i filie biblioteczne) 26 obiektów przystosowano dla potrzeb dostępu i korzystania przez osoby niepełnosprawne. Niepełnosprawność stanowi jednak wciąż poważne wyzwanie dla polityki społecznej w Katowicach, szczególnie w zakresie eliminowania barier przestrzennych. Ogólne potrzeby w tym zakresie są dość dobrze zdefiniowane przez „*Miejski program*

¹¹ *Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny*. Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012, s. 59.

¹² współczynnik korelacji Spearmana stanu zdrowia z udziałem w populacji powiatu osób starszych wynosi -0,43, patrz: *Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym...*s. 97.

¹³ Ibidem. s.98.

¹⁴ *Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2012...*, s.114.

¹⁵ *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier”. Najsilniej wspierana jest w mieście kwestia dostępu osób niepełnosprawnych do wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, promowane są działania wspierające zewnętrzne inicjatywy na rzecz tej zbiorowości.

4.1.6. Prognoza zmian demograficznych - w kierunku depopulacji

Aktualne prognozy US dla Katowic wskazują na następującą dynamikę liczby mieszkańców miasta: w roku 2016 – 297 161 osób, w 2020 – 287 334, w 2030 – 261 050, w 2040 roku – 233 446 i w 2050 roku – 208 112 osób, co oznaczałoby w perspektywie do roku 2050 ubytek aż o 28% aktualnego stanu populacji Katowic.¹⁶ Perspektywa zmniejszania się liczby ludności Katowic jest trwałym efektem negatywnych wskaźników przyrostu naturalnego oraz migracji. W latach 2011-2015 ludność miasta zmniejszyła się z 303 206 do 289 148, czyli o 14 058 osoby. Napływ nowych mieszkańców nie zrównoważył ogólnego efektu depopulacji. Główną przyczyną spadku liczby ludności będzie malejąca liczba urodzeń. GUS przewiduje również stały spadek liczby zgonów i utrzymywanie się w całym okresie prognozy ujemnego przyrostu naturalnego. Najniższe wartości przyrostu naturalnego w prognozowanym okresie szacuje się na rok 2035, kiedy to osiągnie wartość – 1 950. Następnie przyrost naturalny będzie powoli wzrastał, osiągając do końca horyzontu prognozy wartość 1 572. W roku 2050 liczba żywych urodzeń ma wynieść 1 495, co stanowiłoby spadek o 38,1% w stosunku do prognoz na koniec roku 2016. Przewiduje się również, iż będzie się pogłębiał proces starzenia się społeczeństwa, czyli wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku odsetka dzieci i młodzieży.¹⁷ W okresie do 2050 roku nastąpi wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym do 31,8% - z 22,9% w roku 2016. Jednocześnie prognozuje się stopniową poprawę ogólnego stanu zdrowia mieszkańców Katowic, w tym zdrowia i długości życia mężczyzn, szczególnie populacji ludzi starych. Wyrażać się to będzie m.in. poprawą współczynnika feminizacji w kategorii osób w wieku poprodukcyjnym - w 2016 roku przypadając na 215,9 kobiet na 100 mężczyzn, a w 2020 roku prognozuje się 135,9.¹⁸

Sytuacja demograficzna miasta wymaga dostrzeżenia, że inwestowanie w młode i wielodzietne rodziny, a szczególnie w dzieci, których rodzice nie angażują się należycie w ich wychowanie, bo nie mogą, nie umieją (przez niepełnosprawność, uzależnienia, bezradność opiekuńczo-wychowawczą) lub nie chcą (brak alimentacji), to szansa dla miasta i jego mieszkańców. Ochrona dziecka w rodzinie (w tym w oparciu o formułę rodzicielstwa zastępczego) oraz aktywne wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności przez instytucje szkolno-wychowawcze, stanowią obszary wymagające zwiększenia kompetentnej i systemowej interwencji ze strony polityki społecznej miasta Katowice.

¹⁶ *Powierzchnia i Ludność*, Raport Urzędu Statystycznego w Katowicach, Katowice 2013 r. Tab. 11 s. 165.

¹⁷ SO-IV.0644.82.2015.KP WSO, s.14-18

¹⁸ Obliczenia wg danych SO-IV.0644.82.2015.KP WSO, tab.12 s.16.

Analiza SWOT

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA W KATOWICACH	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost średniej długości życia mieszkańców. – Poprawa wskaźników urodzeń i dzietności młodych rodzin. – Poprawa środowiskowych warunków dla zachowania zdrowego stylu życia i uprawiania rekreacji. – Dobra dostępność do placówek ochrony zdrowia i leczenia specjalistycznego. – Program profilaktyki i promocji zdrowia dla miasta Katowice na lata 2014-2020. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dynamiczny proces starzenia się populacji miasta, wzmacniający obciążenie demograficzne środowisk zamieszkania. – Odpływ migracyjny ludności, szczególnie narastająca migracja osób młodych i wykształconych. – Wzrastająca liczba nieformalnych związków partnerskich oraz rodzin monoparentalnych i rekombinowanych. – Rosnące wskaźniki rozwodów młodych małżeństw. – Znaczący wzrost urodzeń dzieci przez osoby niepełnoletnie oraz w związkach pozamałżeńskich. – Malejąca liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost świadomości procesów demograficznych jako wyzwań dla instytucji samorządowych i polityki społecznej. – Promowanie wartości zdrowego stylu życia i aktywizowanie mieszkańców do uprawiania rekreacji i amatorskiego sportu. – Przemiany kulturowe w populacji związane z troską o jakość życia i wzmacnianie osobistych potencjałów zdrowia i dobrostanu społecznego. – Adaptowanie środowiska życiowego w mieszkaniach i w przestrzeniach publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców miasta. – Programy badań profilaktycznych i promujących zdrowy styl życia adresowane szczególnie do dzieci oraz grup (z uwzględnieniem płci i wieku) zagrożonych chorobami cywilizacyjnymi. – Rozwijanie funkcjonalności (ścieżki rowerowe, miejsca aktywnej rekreacji, baseny, parki tematyczne) w infrastrukturze miasta i przestrzeni lokalnej. – Aktywizowanie mieszkańców do odpowiedzialności za jakość życia w przestrzeni miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost udziału w populacji miasta osób niesamodzielnych, spowodowany demograficznym starzeniem się ludności. – Pogłębienie fazy regresywnego stanu zasobów demograficznych w rozwoju populacji wszystkich dzielnic miasta. – Wzrost wydatków budżetu miasta na fundusze pomocy dla zagrożonych ubóstwem gospodarstw domowych osób samotnych i rodzin monoparentalnych. – Osłabienie więzi i współpracy międzypokoleniowej w zapewnianiu bezpieczeństwa życiowego niesamodzielnym krewnym. – Spadek urodzeń w związkach małżeńskich i zrywanie zobowiązań opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców wobec małoletnich dzieci. – Niewystarczające formy promowania dzietności oraz odpowiedzialnego macierzyństwa i rodzicielstwa. – Brak form systematycznej pomocy dla rodzin zagrożonych przez negatywne następstwa chorób cywilizacyjnych związanych ze starzeniem się i długotrwałą niepełnosprawnością.

4.2. Problemy dotyczące rodziny

W roku 2014 w Katowicach zawarto 1 416 małżeństw. Daje to wskaźnik 4,7 małżeństw na tysiąc mieszkańców. W tym samym roku orzeczono 650 rozwodów, co z kolei daje 2,1 rozwodów na tysiąc mieszkańców Katowic.

Tabela nr 2. Małżeństwa i rozwody na 1000 mieszkańców w roku 2014

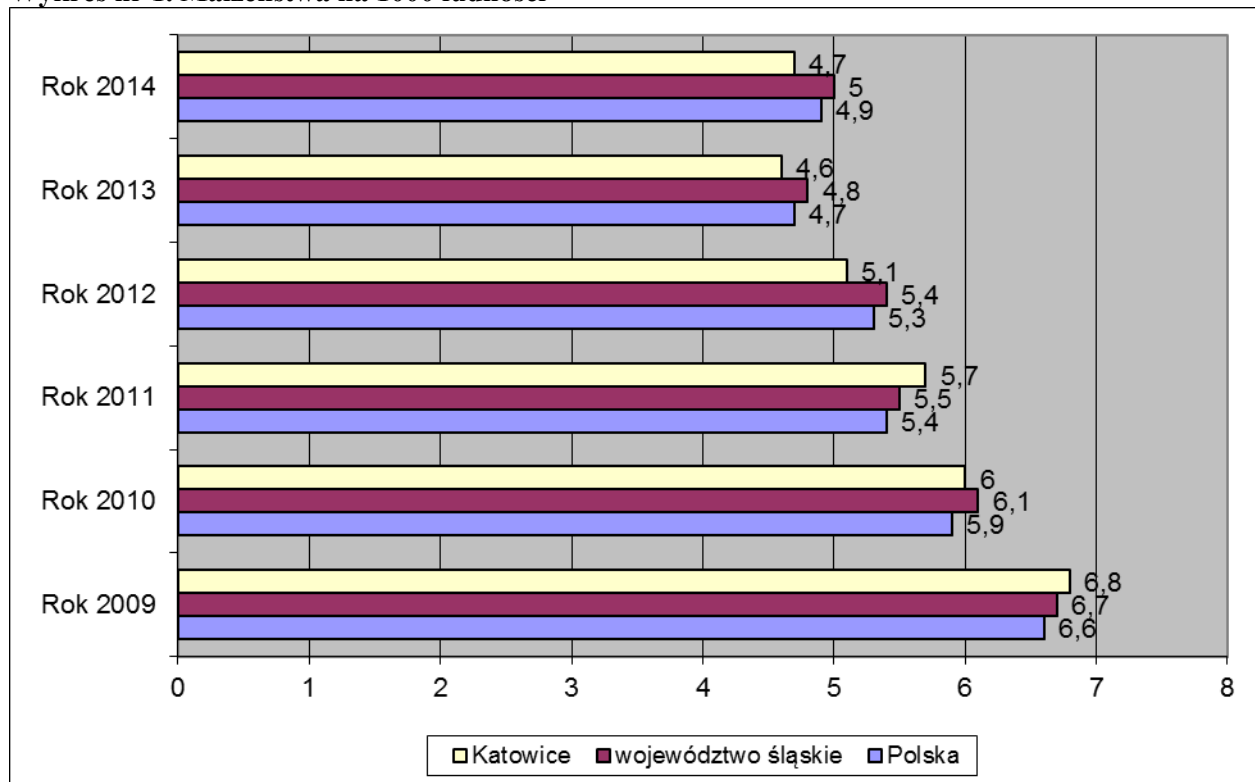
	Małżeństwa na 1000 mieszkańców	Rozwody na 1000 mieszkańców	Dzietność na 1000 mieszkańców
Polska	4,9	1,7	1,29
Województwo śląskie	5,0	1,8	1,26
Podregion katowicki	4,8	2,0	1,27
Ruda Śląska	5,4	1,7	1,38
Mysłowice	5,3	1,6	1,32
Chorzów	4,5	1,8	1,35
Siemianowice Śląskie	4,5	2,6	1,42
Katowice	4,7	2,1	1,13
Świętochłowice	4,8	1,5	1,34

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wskaźnik zawierania małżeństw na tysiąc mieszkańców w Katowicach w roku 2014 był niższy od średniej krajowej oraz średniej dla województwa śląskiego. Był także niższy od średniej dla podregionu katowickiego. Wśród wszystkich miast tego podregionu niższy od Katowic wskaźnik zawierania małżeństw na tysiąc mieszkańców miały tylko Chorzów i Siemianowice Śląskie.

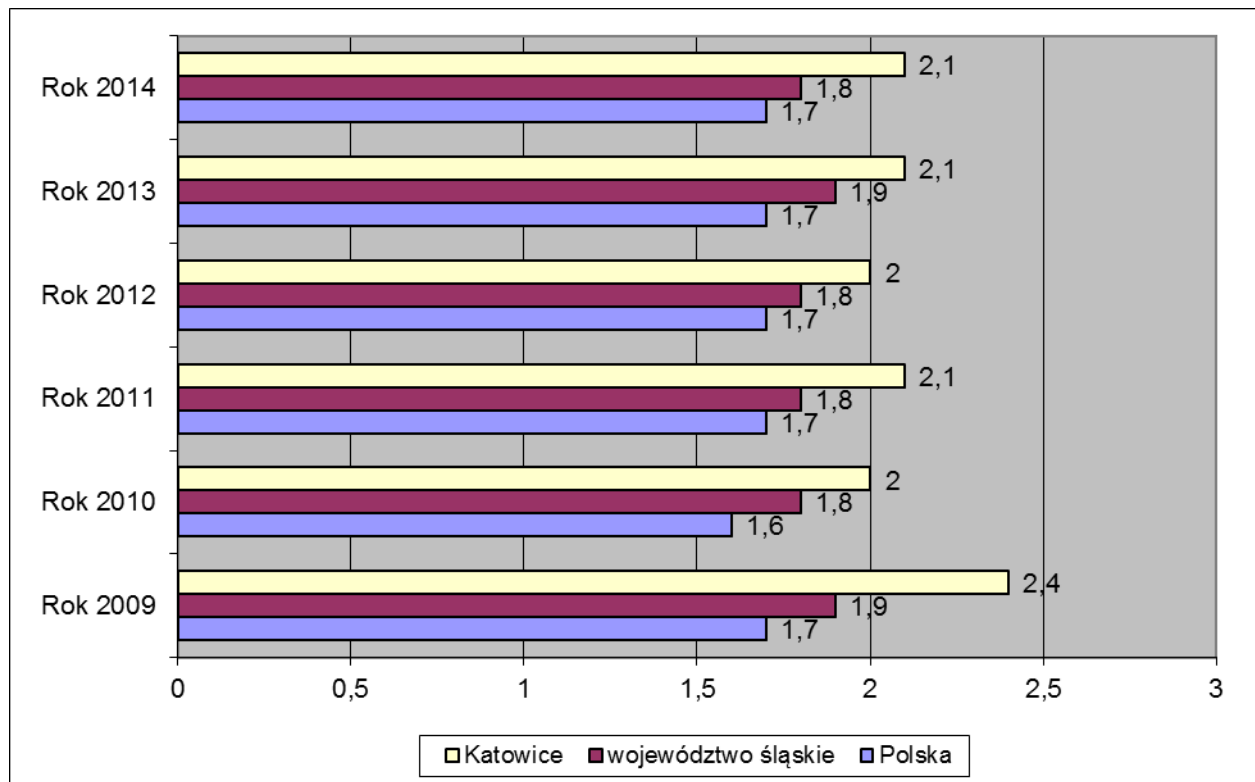
Analiza dynamiki zmian tego wskaźnika w Katowicach, w ciągu ostatnich pięciu lat pokazuje stały proces obniżania się jego wartości. Z 6,8 w roku 2009 do 4,7 w roku 2014. Jeszcze w roku 2009 w Katowicach był on wyższy, niż średnio w kraju i województwie śląskim. Między rokiem 2009 a rokiem 2014 liczba zawieranych małżeństw zmniejszyła się w Katowicach o niemal 678.

Wykres nr 1. Małżeństwa na 1000 ludności

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wykres nr 2. Rozwody na 1000 ludności

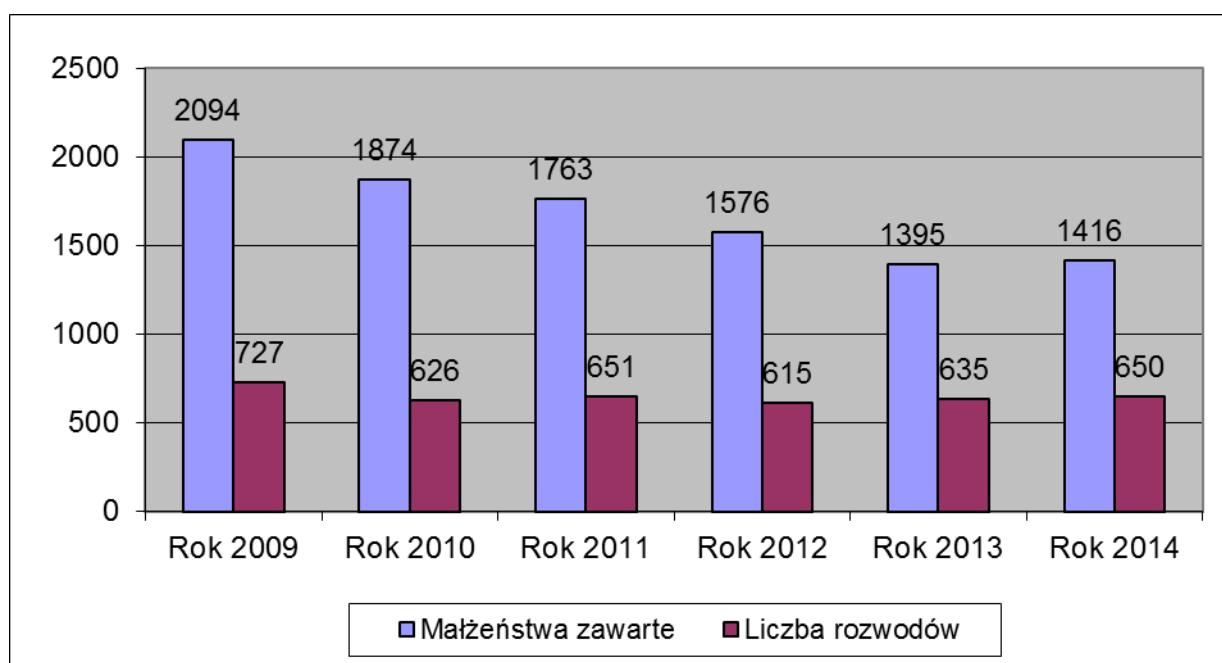
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wskaźnik liczby rozwodów na tysiąc mieszkańców w roku 2014 był w Katowicach znacząco wyższy od średniej jego wartości w kraju oraz średniej dla województwa śląskiego. Był również wyższy od średniej wartości dla podregionu katowickiego. Wśród wszystkich miast podregionu katowickiego najwyższy wskaźnik rozwodów miały Katowice oraz Siemianowice Śląskie.

W ciągu ostatnich pięciu lat wskaźniki rozwodów na tysiąc ludności w kraju oraz województwie śląskim utrzymywały się na zbliżonym poziomie. W Katowicach wskaźnik ten zmniejszył się między rokiem 2009 i 2010, a następnie również utrzymywał się na zbliżonym poziomie, wyższym od średnich dla kraju i województwa śląskiego.

W roku 2009 w Katowicach orzeczono 727 rozwodów. Od roku 2010 liczba orzeczonych rozwodów przekracza 600.

Wykres nr 3. Małżeństwa zawarte i liczby rozwodów w Katowicach w latach 2009-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

4.2.1. Materialne i niematerialne formy wspierania rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

Podstawowe systemy wsparcia rodzin korzystających z pomocy społecznej, to system opieki nad dzieckiem i rodziną oraz system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Oba, jak wskazuje ich nazwa, koncentrują się na rodzinach, opierają się na czytelnych podstawach prawnych (ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), a funkcja koordynacyjna pomocy społecznej jest w nich regulowana przepisami prawa.

System kompleksowego wspierania rodzin w trudnej sytuacji życiowej obejmuje również formy pomocy nakierowane na inne grupy odbiorców. Ukształtowane w odniesieniu do innych zjawisk i problemów społecznych strategie wsparcia: kierowane do osób zaburzonych psychicznie i ich rodzin, a także do innych kategorii osób niepełnosprawnych (wsparcie dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi

fizycznie, z niepełnosprawnością intelektualną), strategię wsparcia wobec osób bezrobotnych i ich rodzin, wsparcie rodzin bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, opierają się na sieciowym współdziałaniu różnych podmiotów.

Udział rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach od 2009 roku pozostaje na zbliżonym poziomie (około 10 000 rodzin rocznie). Pomocą Ośrodka zostało objętych w latach 2011-2013 mniej niż 10% ludności miasta (8,39% w 2011 roku, 9,26% w 2012 roku; 8,75% w 2013 roku, 8,65% w 2014 roku, 8,58 % w 2015 roku).

Najczęściej z pomocy Ośrodka korzystały rodziny z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz długotrwałej choroby.

Tabela nr 3. Najważniejsze powody korzystania przez rodziny z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (w latach 2011-2015)

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin objętych pomocą				
	w roku 2011	w roku 2012	w roku 2013	w roku 2014	w roku 2015
Ubóstwo	3 823	4 358	4 759	4 537	4172
Bezrobocie	2 914	3 368	3 684	3 436	3116
Niepełnosprawność	2 748	2 810	2 714	2 618	2576
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	2 621	2 731	2 763	2 668	2551
Długotrwała choroba	1 766	2 019	1 920	1 877	1894

Źródło: sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (2011, 2012, 2013, 2014, 2015)

Udział rodzin przejawiających bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego kształtował się na podobnym poziomie (charakteryzował się niewielkimi zmianami). W latach 2011-2015 rodziny te stanowiły mniej niż 30% w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej (w 2011 roku stanowiły one 28%, w 2012 roku 26%, w 2013 roku 27%, w 2014 roku 28,04%, w 2015 roku 27,62%).

W strukturze rodzin korzystających z pomocy środowiskowej przeważają rodziny uprawnione do korzystania ze świadczeń z ww. powodów oraz te, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust.1 ustawy o pomocy społecznej (w 2013 roku rodziny te stanowiły 60% rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach).

W strukturze wydatków na pomoc rodzinie w latach 2011-2015 dominowały wydatki na: świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe i energetyczne. W 2015 roku wydatki na świadczenia rodzinne stanowiły 30,84 %, wydatki na dodatki mieszkaniowe i energetyczne 11,54%, a wydatki na świadczenia z pomocy społecznej 10,18 %. Wydatki na pomoc materialną na bieżące potrzeby rodziny kształtowały się w latach 2011-2015 następująco: w 2015 roku pomoc w formie świadczeń dla 7 245 wynosiła 15 422 799,70 zł, w 2014 roku pomoc w formie świadczeń dla 7 505 rodzin wyniosła 15 392 659,74 zł, w 2013 roku pomoc w formie świadczeń dla 7 955 rodzin wyniosła 16 686 446,98 zł, w 2012 roku pomoc w formie świadczeń dla 10 362 rodzin wyniosła 14 530 029,92 zł, w 2011 roku pomoc w formie świadczeń dla 9 451 rodzin wyniosła 12 509 196,84 zł.

Średnia wartość pomocy materialnej, udzielanej na bieżące potrzeby rodziny wyniosła: w 2013 roku 2 098 zł, w 2012 roku – 1 402 zł, a w 2011 roku – 1 324 zł. Wzrost wydatków w zakresie pomocy społecznej w 2013 roku nie wynikał z rozluźnienia polityki przyznawania świadczeń, a jedynie ze wzrostu kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń obowiązującego od października 2013 roku, a co za tym idzie wzrostu liczby osób uprawnionych do świadczeń obowiązkowych, a także wzrostu kwot tychże świadczeń.

Pomoc niematerialna oferowana rodzinie, obejmowała:

- A. pracę socjalną (najważniejsza usługa pomocy środowiskowej, z której korzystają rodziny dysfunkcyjne i podstawowa usługa w systemie pieczy zastępczej, z której korzystają tzw. rodziny naturalne i rodziny objęte wsparciem w ramach systemu pieczy zastępczej oraz wychowankowie);
- B. opiekę nad dzieckiem poza rodziną naturalną, a precyzyjnie koszty utrzymania systemu pieczy zastępczej: koszty przygotowania i funkcjonowania rodzin zastępczych, koszty utrzymania specjalistów: koordynatorów pieczy zastępczej, koszty utrzymania dziecka oczekującego na umieszczenie w rodzinie zastępczej oraz koszty usamodzielnienia wychowanków opuszczających placówki i prowadzenia zinstytucjonalizowanych form pieczy zastępczej; koszty działalności asystentów rodziny;
- C. inne formy pomocy niematerialnej, wsparcie profilaktyczne i prewencyjne, w szczególności adresowane do dzieci, młodzieży i rodziców (w tym utrzymanie świetlic specjalistycznych i klubów młodzieżowych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, pokrywanie kosztów dożywiania, finansowanie/dofinansowywanie wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym, dofinansowywanie na wydatki szkolne, poradnictwo dla rodzin z dziećmi, programy dla rodzin z dziećmi).

Koszt podstawowej usługi w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, jaką jest praca socjalna dla jednej rodziny korzystającej z pomocy Ośrodka, systematycznie wzrastał. Koszt ten jest w największym stopniu uzależniony od wykorzystania przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zasobów własnych i zasobów otoczenia oraz umiejętności przekształcania tych zasobów w różne postacie kapitałów. Natomiast w przypadku kosztów ponoszonych w związku z profilaktyką i prewencją oraz utrzymaniem systemu pieczy zastępczej tendencja wzrostowa nie występowała. Finansowanie w tych obszarach jest zależne przede wszystkim od przydziału środków z budżetu gminy, budżetu państwa oraz – w zdecydowanie mniejszym zakresie niż w przypadku pracy socjalnej, od aktywności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w ich poszukiwaniu (a zatem i od kapitału społecznego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, dzięki któremu udaje się skutecznie docierać do sponsorów). Dodatkowo spadek kosztów w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną oraz w obszarze opieki nad dzieckiem poza rodziną naturalną spowodowany jest zmianami w przepisach prawa.

W systemie opieki nad dzieckiem i rodziną w sposób powolny, acz systematycznie, dokonywała się korzystna dla rozwoju usługi bazowej (pracy socjalnej) i dla rodziny korzystającej z pomocy społecznej zmiana, polegająca na zwiększaniu kosztów pracy socjalnej adresowanej do jednej rodziny w latach 2011-2015. Spadek wartości pomocy materialnej adresowanej do rodzin jest widoczny w malejących

wydatkach na bieżące potrzeby rodziny, natomiast wzrastają w 2015 roku koszty funkcjonowania pieczy zastępczej w porównaniu do lat 2011-2013.¹⁹

W związku z zarysowanymi tendencjami w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, priorytetowymi pozostają inwestycje miejskich instytucji wsparcia społecznego w działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym. Znaczenie kontynuowania i rozszerzania działań o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym dla wspierania rodzin korzystających z pomocy społecznej widać wyraźnie w kontekście zidentyfikowanych słabych stron pieczy zastępczej na poziomie województwa śląskiego²⁰. Szczególnie ważne jest ich zróżnicowanie terytorialne (enklawy ubóstwa)²¹, różnice w dostępie do usług pomocy społecznej i wsparcia na poziomie nowych ról w systemie publicznych służb pomocy rodzinie, przeciążenie służb głównych wykonawców zadań i hierarchiczne struktury zamiast sieciowych (włączających współdziałanie podmiotów z różnych sektorów). Na osłabianie efektów wsparcia oddziałuje wiele czynników, jak: trudności w pracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy (złożoność, różnorodność problemów, opór części rodzin przed korzystaniem ze wsparcia z zewnątrz), niski odsetek dzieci z instytucjonalnych form pieczy zastępczej trafiających do adopcji i rodzinnych form pieczy, niewystarczająca liczba placówek specjalistyczno-terapeutycznych i prowadzących pracę podwórkową, wysoki odsetek wychowanków z instytucjonalnych form pieczy zastępczej niezakładających własnego gospodarstwa po usamodzielnieniu, trudności w pozyskiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych, potrzeba zawiązywania na większą skalę rodzin wspierających, zbyt niska w stosunku do rosnących potrzeb i długofalowości wsparcia liczba asystentów rodziny i koordynatorów pieczy.

4.2.2. Prognoza zmian w obszarze wsparcia rodziny

Katowice są miastem, w którym od pięciu lat systematycznie zmniejsza się liczba zawieranych małżeństw na tysiąc ludności. Wskaźnik ten jest niższy od średniej wartości w kraju i województwie śląskim oraz większości miast podregionu katowickiego. Jednocześnie wyższy niż w kraju i województwie śląskim jest - utrzymujący się na zbliżonym poziomie od pięciu lat - wskaźnik rozwodów na 1000 ludności.

W obszarze działań na rzecz rodzin korzystających z publicznej pomocy społecznej, sytuacja w Katowicach jest korzystniejsza pod niektórymi względami w porównaniu z województwem śląskim. Dotyczy obecności koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodzin, przygotowania do pełnienia funkcji i wspieranie rodzin zastępczych poprzez tworzone dla tych rodzin grupy wsparcia, rozwoju bazowej usługi w postaci pracy socjalnej, a także rozwoju niematerialnych, profilaktycznych i prewencyjnych usług w obszarze wsparcia dziecka i rodziny.

Do niekorzystnych tendencji rysujących się w mieście, w obszarze pieczy zastępczej, należą: trudności w pozyskaniu kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, zróżnicowanie dalszych losów wychowanków rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej, bariery i ograniczenia

¹⁹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2015 rok

²⁰ M. Raclaw System pieczy zastępczej w województwie śląskim, maszynopis ekspertyzy przygotowanej dla ROPS Województwa Śląskiego.

²¹ Por. Wielowymiarowa analiza ubóstwa w województwie śląskim. Raport na podstawie danych zastanych w 2011 r., ROPS, Katowice 2013, http://rops-katowice.pl/dopobrania/dokumenty/2013.05.24_wielo.pdf, s. 97-98

w funkcjonowaniu lokalnych systemów wsparcia osób i rodzin: stosunkowo niska ocena współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej oraz liczne bariery w dostępie do usług wsparcia²², trudności z pozyskaniem rodzin pomocowych oraz niewielki udział sektora pozarządowego w systemie.

Analiza SWOT

POLITYKA SPOŁECZNA WOBEC RODZIN	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Duża liczba podmiotów (instytucji/organizacji) pracujących na rzecz rodziny. – Rozbudowana oferta miasta na rzecz rodziny (dot. ilości, dostępności do oferty). – Rosnąca liczba tanich/bezpłatnych rozwiązań (projektów/programów/imprez etc.) nakierowanych na wspieranie rodziny, przy wykorzystaniu potencjału społeczności lokalnej (m.in. programy aktywności lokalnej). – Rosnące doświadczenia w pozyskiwaniu środków UE (dot. zarówno organizacji pozarządowych jak i instytucji). – Ewolucja przestrzeni publicznej (parki, obiekty, infrastruktura, w tym komunikacja) akcentująca dostępność dla rodziny. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niska partycypacja osób mających problemy w tworzeniu adekwatnych do ich potrzeb rozwiązań. – Trudności w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego (niechęć do zrzeszania się mieszkańców Katowic). – Wielopokoleniowe korzystanie z pomocy społecznej części rodzin zamieszkujących Katowice. – Duże zróżnicowanie organizacji pozarządowych (m.in. potencjał, zasady partycypacji). – Niskie zaangażowanie części rodzin w poprawę swojej sytuacji (brak gotowości do wykorzystania potencjału podmiotów miejskich). – Niewystarczająca wymiana informacji w systemie między instytucjami dotycząca rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z wieloma problemami. – Duża liczba przedsięwzięć, rozbudowa oferty komercyjnej (kultura, sport, edukacja) – niedostępnej dla uboższych rodzin. – Stereotypy kulturowe (postrzeganie roli kobiety i mężczyzny).
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Środki zewnętrzne (w tym UE) także w kontekście okresu programowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2021. – Wzrost liczby społeczników oraz współdziałania osób w organizacjach pozarządowych i instytucjach miejskich, które widzą potrzebę zmian i zaangażowania się w procesy wspierania rodziny i środowiskowe programy aktywizacji. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stereotypowe postrzeganie pomocy społecznej (mentalność ludzi, niechęć podsycana przekazem medialnym). – Rozwarstwienie społeczeństwa (aspekt finansowy i dystanse socjalne). – Liczne zagrożenia dla rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń dla dzieci i młodzieży (zagrożenia cywilizacyjne, w tym uzależnienia). – Nieadekwatność części oferty projektów (niewystarczająca diagnoza). – Ograniczenia w przekazie międzypokoleniowym. – Ewolucja modelu rodziny i roli rodziców (nastawienie na konsumpcjonizm, rozluźnienie więzi, zaburzone wzorce zachowań). – Nieadekwatność wybranych elementów ofert (sposób docierania z ofertą niewiarygodny - od „mądrych głów” zamiast od ludzi, którzy np. wyszli z problemu).

²² Por. wyniki badań omówione w: A. Bartoszek, K. Czekaj, D. Trawkowska, *Diagnoza problemów społecznych i monitoring polityki społecznej dla aktywizacji zasobów ludzkich w Katowicach*, UŚ, Katowice 2012.

4.3. Problem bezrobocia

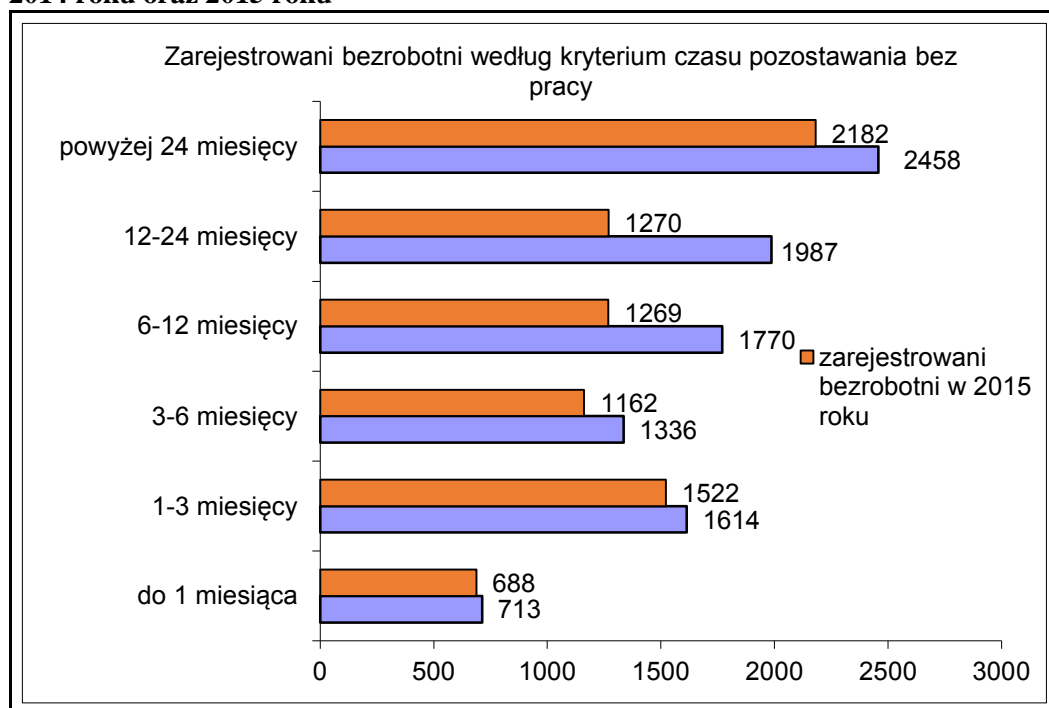
4.3.1. Diagnoza w obszarze rynku pracy

Diagnoza problemu bezrobocia w Katowicach prowadzona jest w dwóch perspektywach. Po pierwsze, analiza funkcjonowania rynku pracy w Katowicach prowadzona jest na przełomie lat 2014 – 2015. Ponadto uwzględniono zmiany opisywanego zjawiska w Katowicach w okresie ostatnich pięciu oraz dziesięciu lat. Dokonano także analizy porównawczej z danymi ogólnopolskimi, danymi dla województwa śląskiego oraz wybranych miast wojewódzkich.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku w Katowicach było zarejestrowanych ogółem 9 878 osób bezrobotnych, w tym 5 132 kobiety, które stanowiły 52,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Katowicach wynosiła na koniec grudnia 2014 r. 4,7%. Z ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych 1 102 osoby posiadały prawo do zasiłku (11,2%).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 1 785 osób, tj. o 18,1% w odniesieniu do analogicznego okresu 2014 r. Ogółem w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach zarejestrowane były 8 093 osoby bezrobotne, w tym 4 191 kobiet. Udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowił 51,8%. Stopa bezrobocia na terenie Katowic na koniec grudnia 2015 r. wyniosła 3,8%. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. zmniejszyła się liczba bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku o 132 osoby, tj. o 12,0% w odniesieniu do analogicznego okresu 2014 r. Prawo do zasiłku posiadało 970 osób bezrobotnych, tj. 12,0% ogólnej liczby zarejestrowanych.

Wykres nr 4. Bezrobotni zarejestrowani wg kryterium czasu pozostawania bez pracy na koniec 2014 roku oraz 2015 roku

Zródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych najwyższy odsetek na poziomie 24,9%, tj. 2 458 osób, stanowiły osoby pozostające bez pracy w powyżej 24 miesięcy. Na poziomie 20,1%, tj. 1 987 osób, kształtowała się liczba zarejestrowanych pozostających bez pracy w okresie od 12 do 24 miesięcy.

Analiza rynku pracy w Katowicach wskazuje, że podobna tendencja w zakresie struktury zarejestrowanych bezrobotnych według kryterium czasu pozostawania bez pracy utrzymywała się w roku 2015. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych najwyższy odsetek na poziomie 27,0%, tj. 2 182 osoby, stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. W 2015 r. na wysokim poziomie 18,8%, tj. 1 522 osoby utrzymywała się liczba zarejestrowanych osób pozostających bez pracy w okresie od 1 do 3 miesięcy.

Tabela nr 4. Bezrobotni zarejestrowani wg kryterium wieku oraz wykształcenia na koniec 2014 roku oraz 2015 roku

Cechy społeczne:	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych 2014 rok		Liczba zarejestrowanych bezrobotnych 2015 rok	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Wiek				
18-24	1 114	583	802	460
25-34	2 750	1 596	2 112	1 239
35-44	2 199	1 209	1 839	999
45-54	2 056	1 078	1 701	867
55-59	1 272	604	1 093	540
60 lat i więcej	487	62	546	86
Wykształcenie				
Wyższe	1 440	856	1 297	767
Policealne i średnie zawodowe	2 066	1 223	1 677	964
Średnie ogólnokształcące	896	551	783	484
Zasadnicze zawodowe	2 394	1 029	1 834	773
Gimnazjalne i poniżej	3 082	1 473	2 502	1 203

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Według stanu na koniec grudnia 2014 r. najwyższy udział procentowy na poziomie 27,8% w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku mobilnym, tj. między 25 a 34 rokiem życia (2 750 osób). Na wysokim poziomie 22,3%, tj. 2 199 osób oraz 20,8%, tj. 2 056 osób, utrzymywała się również liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przedziale wiekowym 35 – 44 lata oraz 45 – 54 lata.

Na koniec grudnia 2015 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25 – 34 lata zmalała o 638 osób, tj. o 23,2%. Zmniejszeniu o 16,4% uległ wskaźnik dynamiki zmian

w grupie osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 35 – 44 lata. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w tej grupie wiekowej według stanu dzień 31 grudnia 2015 r. zmalała o 360 osób w odniesieniu do analogicznego okresu 2014 r. Na poziomie 17,3% zmniejszył się również wskaźnik dynamiki zmian w grupie osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 45 – 54 lata. Liczba osób zarejestrowanych w tej kategorii zmalała o 355 osób w odniesieniu do grudnia 2014 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Udział osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych kształtował się na poziomie 31,2% (3 082 osoby). Na poziomie 24,2% utrzymywała się liczba osób zarejestrowanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stosunkowo duży udział na poziomie 20,9% stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Analiza rynku pracy w Katowicach wskazuje, że podobna tendencja w zakresie struktury zarejestrowanych bezrobotnych według kryterium poziomu wykształcenia utrzymywała się w roku 2015. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Z danych statystycznych wynika, że udział procentowy osób o najniższym poziomie wykształcenia kształtował się na poziomie 30,9%, tj. 2 502 osoby. Na wysokim poziomie 22,7% (1 834 osoby) utrzymywała się liczba zarejestrowanych osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowiły 20,7% (1 677 osób) ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Tabela nr 5. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec 2014 roku oraz 2015 roku

Wyszczególnienie cech:	Liczba zarejestrowanych stan na 31.12.2014r.		Procentowy udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych
	Ogółem	Kobiety	
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	8 398	4 397	52,4%
Bezrobotni do 25 roku życia	1 114	583	52,3%
Długotrwale bezrobotni	5 655	3 002	53,1%
Kobiety które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	1 041	1 041	100,0%
Osoby powyżej 50 roku życia	2 846	1 250	43,9%
Osoby bez kwalifikacji zawodowych	2 658	1 518	57,1%
Osoby bez doświadczenia zawodowego	1 816	975	53,7%
Osoby bez wykształcenia średniego	5 476	2 502	45,7%
Osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	1 332	1 117	83,9%
Osoby które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	390	39	10,0%
Niepełnosprawni	606	309	51,0%
Bezrobotni po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	3	1	33,3%

Wyszczególnienie cech:	Liczba zarejestrowanych stan na 31.12.2015r.		Procentowy udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych
	Ogółem	Kobiety	
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	6 907	3 649	52,8%
Osoby do 30 roku życia, w tym: <i>osoby do 25 roku życia</i>	1 807 802	1 065 460	58,9% 57,4%
Długotrwale bezrobotne	4 604	2 426	52,7%
Osoby powyżej 50 roku życia	2 541	1 083	42,6%
Osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	545	328	60,2%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	1 029	866	84,2%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	14	12	85,7%
Osoby niepełnosprawne	480	230	47,9%

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Biorąc pod uwagę kategorie osób bezrobotnych w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach na koniec grudnia 2014 r. i 2015 r. dominowały osoby długotrwale bezrobotne, których udział procentowy kształtował się na poziomie 57,2% (5 655 osób) w 2014 r. oraz 56,9% (4 604 osoby) w 2015 r.

Według stanu na koniec grudnia 2014 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia wynosiła 1 114 osób, co stanowiło 11,3 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec grudnia 2015 r. w tej kategorii osób bezrobotnych odnotowano spadek liczby zarejestrowanych o 312 osób, tj. o 28,0%.

W zakresie rozwiązywania problemów bezrobocia wśród osób młodych Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach od lat współpracuje z Wydziałem Edukacji Urzędu Miasta Katowice, w tym:

- corocznie przekazywany jest *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych* opracowany na podstawie danych statystycznych dostępnych w bazie urzędu pracy, celem wykorzystania go do planowania kierunków kształcenia na terenie miasta Katowice.
- Powiatowa Rada Rynku Pracy, która jest organem opiniodawczo-doradczym starosty zajmuje się m.in. wydawaniem opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudniania. Na podstawie wniosków szkół ponadgimnazjalnych z terenu Katowic wydaje opinie w zakresie uruchamiania nowych kierunków kształcenia. Na posiedzenia Powiatowej Rady Rynku Pracy zapraszani są przedstawiciele Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Katowice.

Przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach uczestniczył w pracach Komitetu Sterującego, przygotowującego *Politykę Edukacji Miasta Katowice Katowiczanie 2022*.

Polityka przedstawia diagnozę szkolnictwa i oświaty w Katowicach, dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Dodatkowo powołano Obserwatorium Rynku Pracy, w skład którego wchodzi dyrektorzy szkół, przedstawiciele Izby Rzemieślniczej i Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach. Zadaniem Obserwatorium jest bieżący monitoring rynku pracy i dostosowanie potrzeb szkoleniowych.

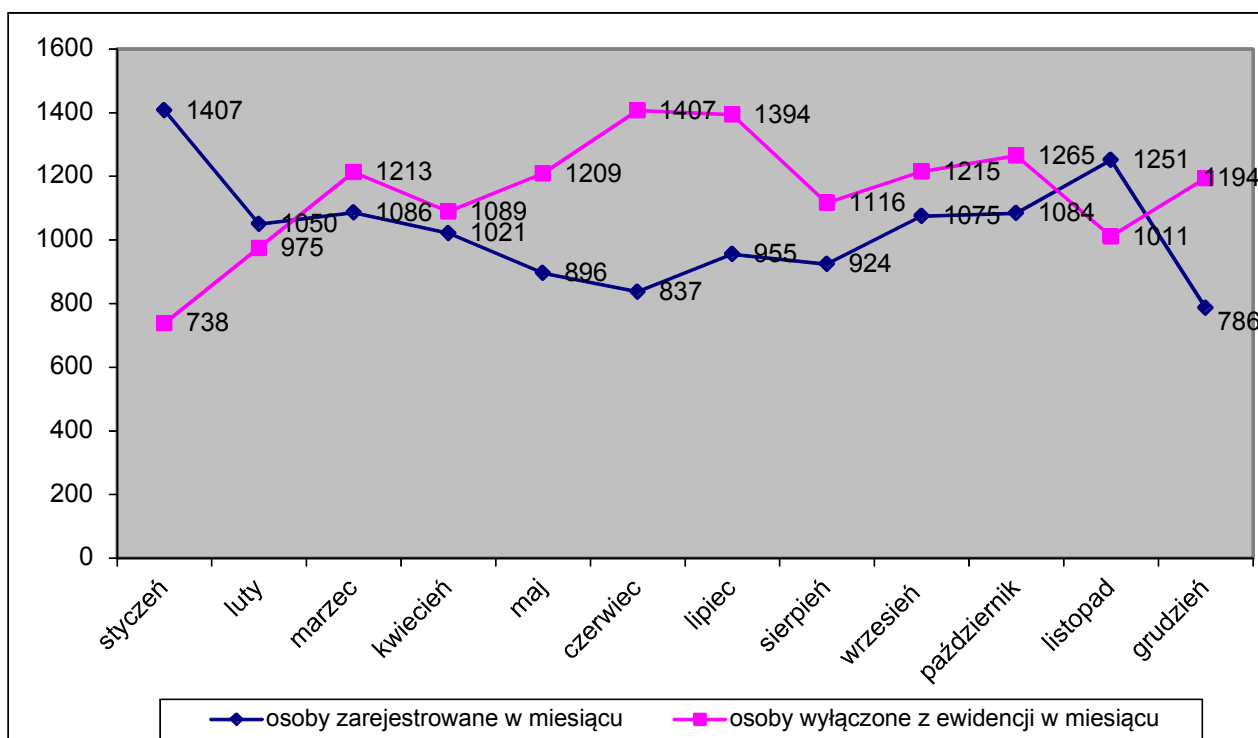
Osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia zarejestrowanych było 2 846 osób według

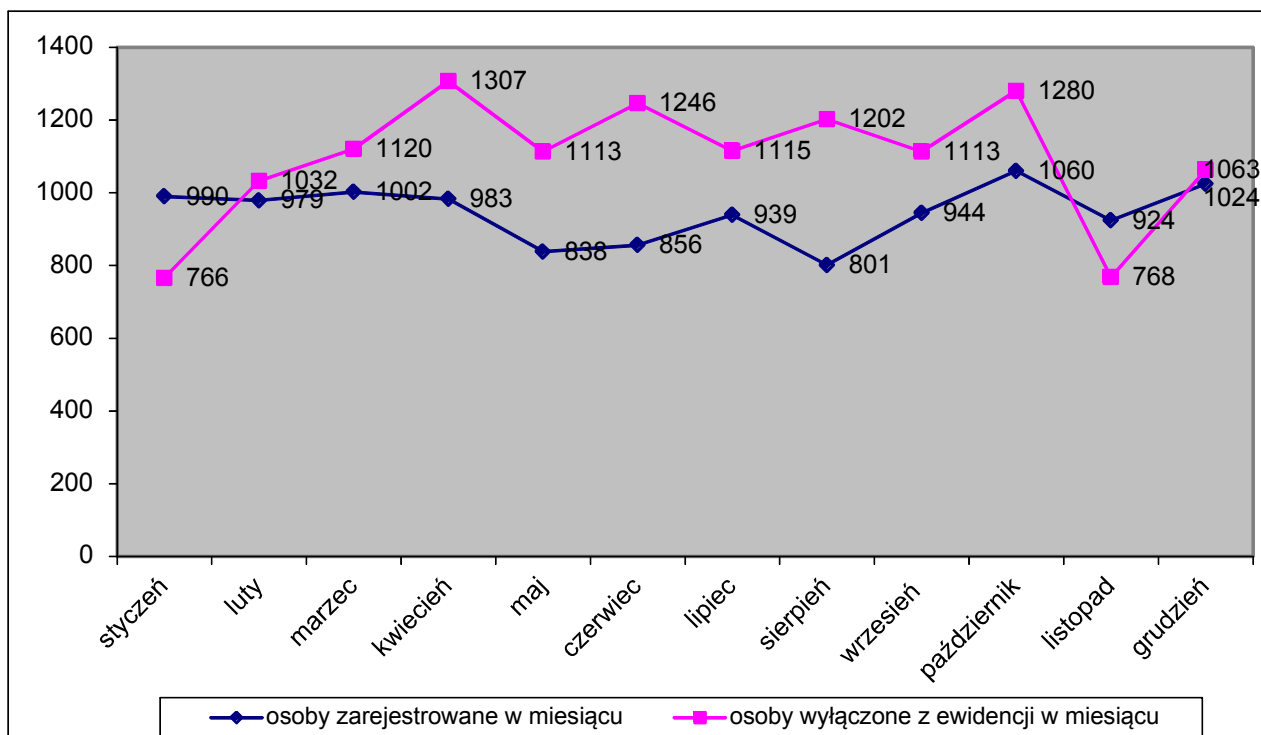
stanu na koniec grudnia 2014 r. Osoby w tej kategorii wiekowej stanowiły 28,8% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec grudnia 2015 r. wśród osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia odnotowano spadek liczby zarejestrowanych o 305 osób, tj. o 10,7%.

Najmniej liczną grupę stanowiły osoby niepełnosprawne bezrobotne. Na koniec grudnia 2014 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach zarejestrowanych było 606 osób, które stanowiły 6,1% ogółu bezrobotnych. Na koniec grudnia 2015 r. liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych zmniejszyła się do 126 osób. Udział procentowy osób niepełnosprawnych kształtował się na poziomie 5,9% ogółu bezrobotnych.

Ważnym wskaźnikiem sytuacji na rynku pracy w Katowicach jest dynamika napływu i odpływu bezrobotnych. W roku 2014 zarejestrowanych zostało 12 372 osoby bezrobotnych, w tym 6 093 kobiety. W tym samym okresie wyłączono z ewidencji 13 826 osób, w tym 6 844 kobiety. W roku 2015 zarejestrowanych zostało 11 340 osób bezrobotnych, w tym 5 650 kobiet. W tym samym okresie wyłączono z ewidencji 13 125 osób, w tym 6 591 kobiet.

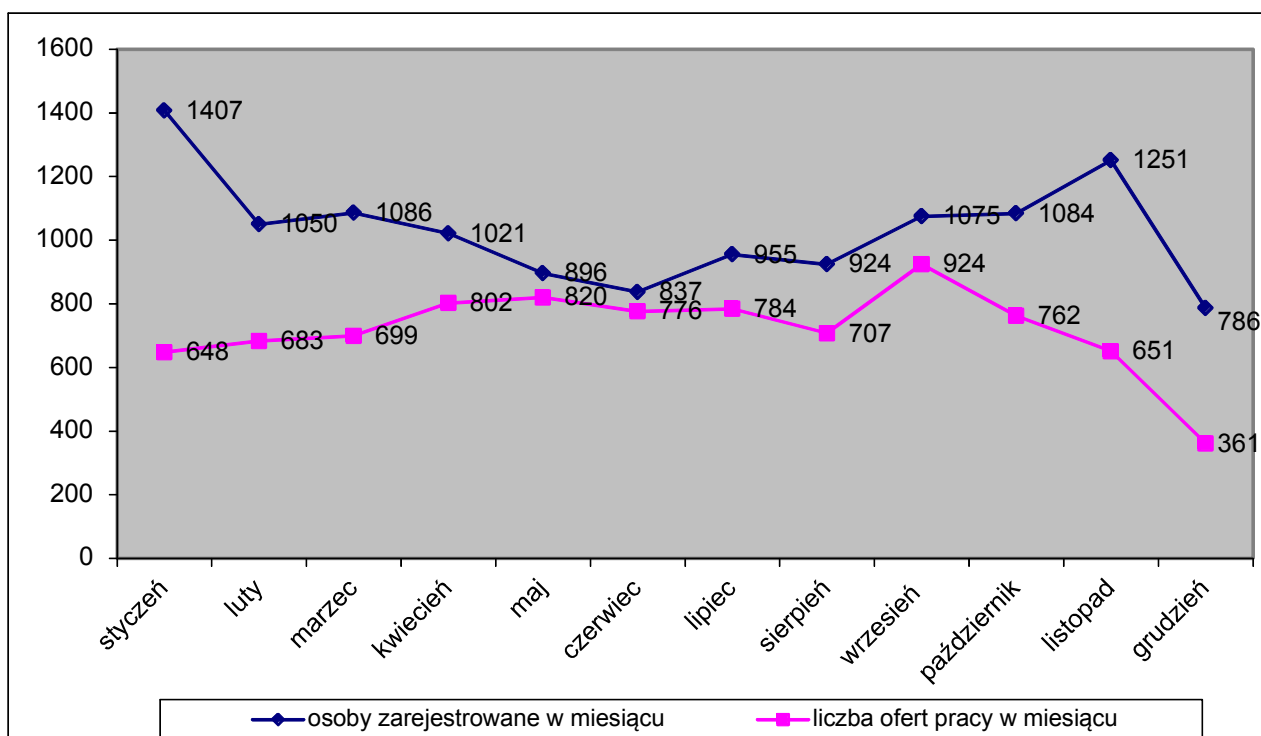
Wykres nr 5. Miesięczny napływ i odpływ bezrobotnych w 2014 roku oraz 2015 roku

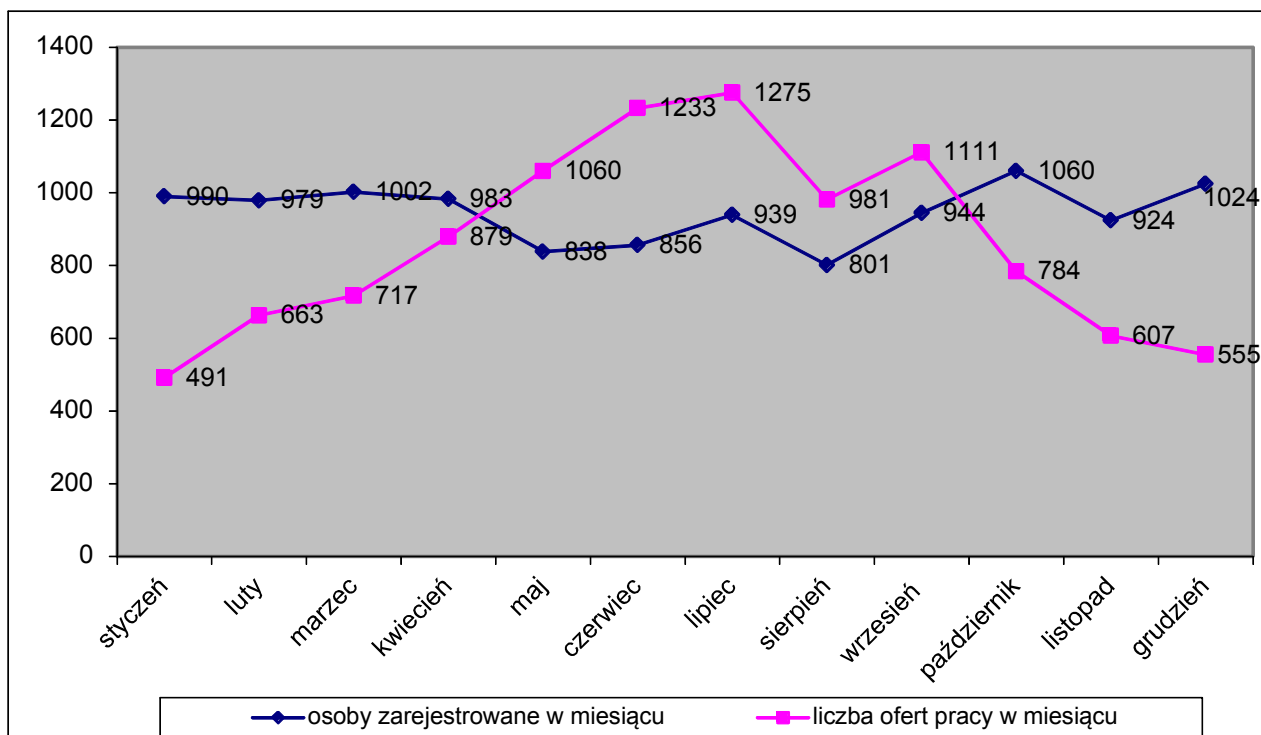

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

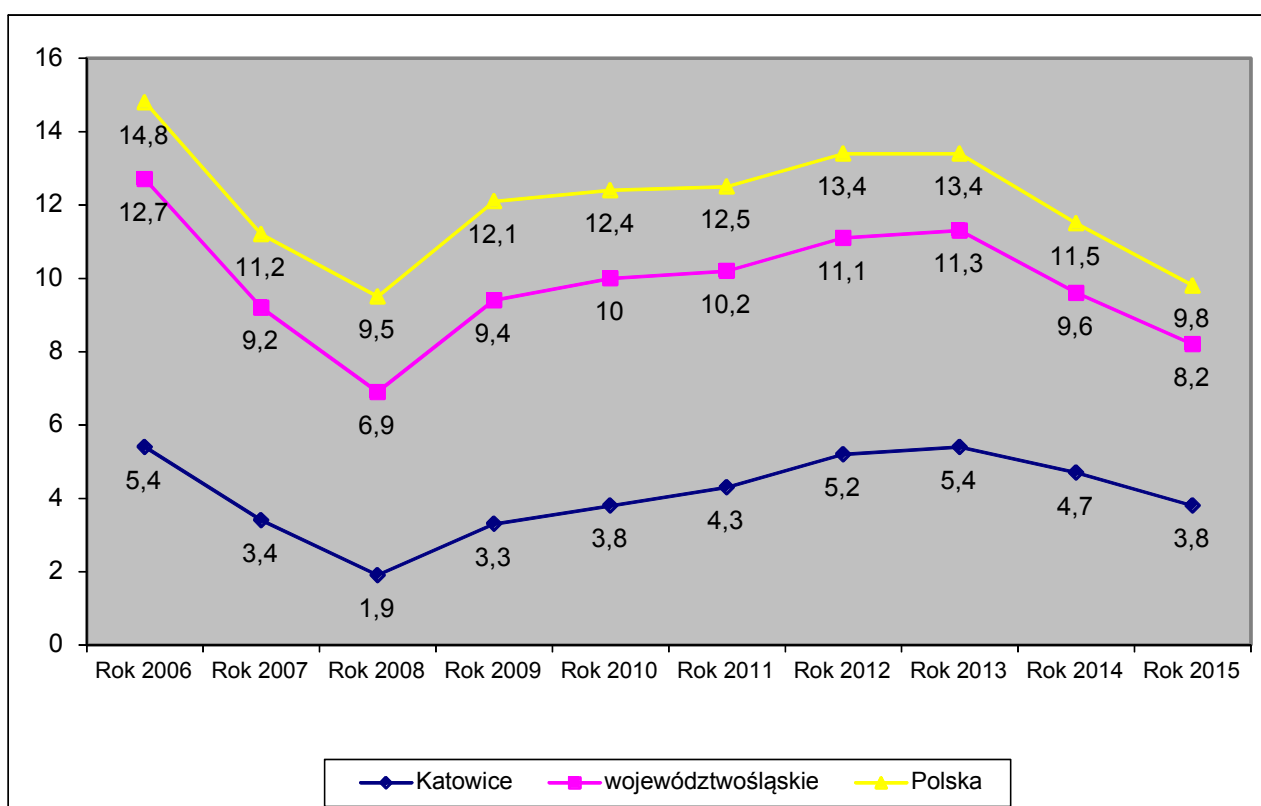
Wykres nr 6. Osoby zarejestrowane a liczba ofert pracy w 2014 roku oraz 2015 roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Wykres nr 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku w latach 2006-2015

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach oraz Banku Danych Lokalnych GUS

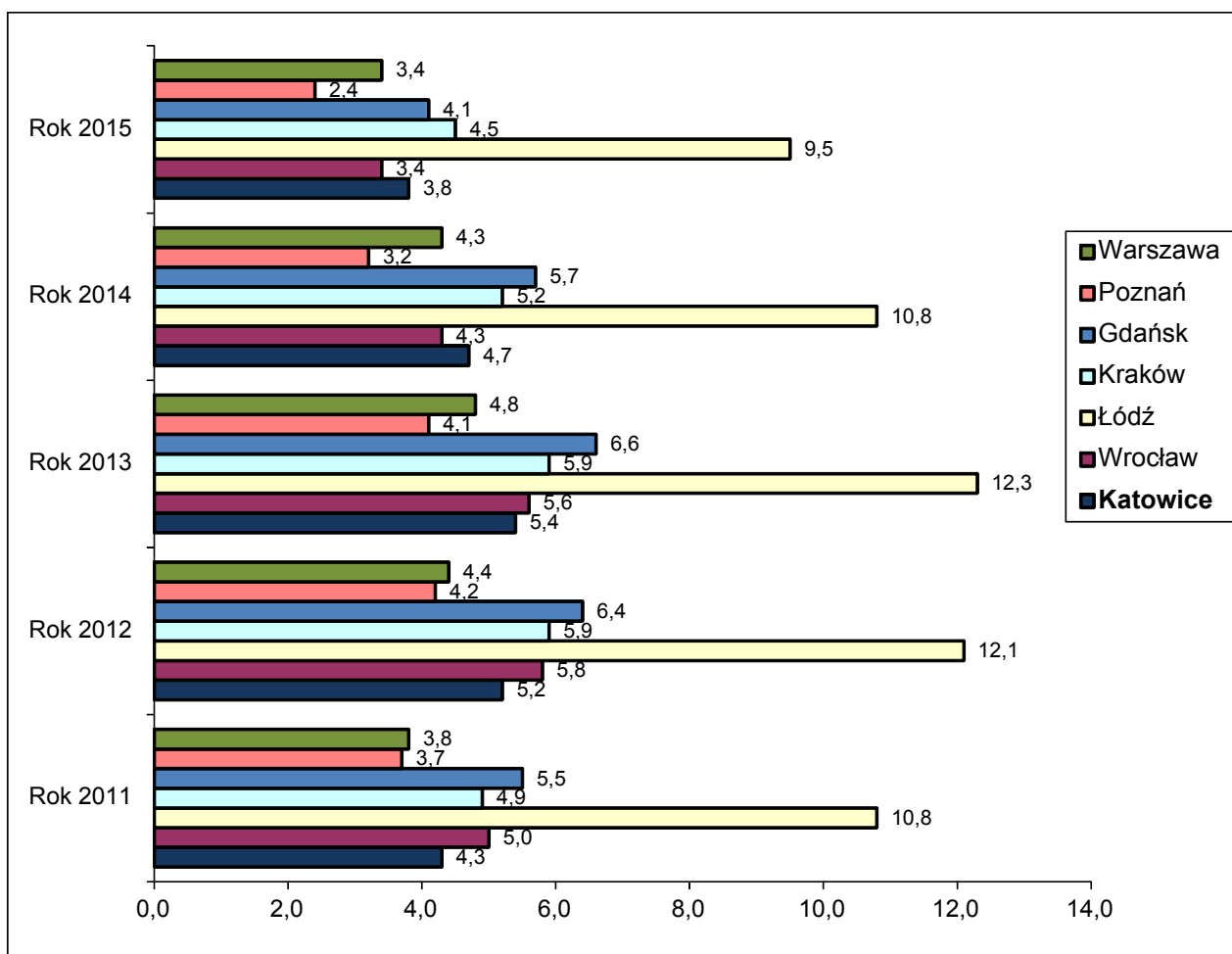
Katowice są miastem o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego w województwie śląskim oraz jednej z najniższych wśród miast wojewódzkich w Polsce.

Stopa rejestrowanego bezrobocia mierzonego na koniec roku w Katowicach, ulegała w ciągu ostatnich dziesięciu lat zauważalnym zmianom. Tendencje zmian w Katowicach były podobne do zmian ogólnopolskich. Między rokiem 2006 a 2008 oraz między 2013 a 2015 w Polsce mieliśmy do czynienia z systematycznym spadkiem stopy bezrobocia rejestrowanego. Zmniejszeniu ulegała między innymi średnia stopa bezrobocia w kraju, w województwie śląskim oraz w mieście Katowice. Rokiem o najniższej stopie bezrobocia rejestrowanego był rok 2008.

W ciągu ostatnich pięciu lat wśród największych miast wojewódzkich w Polsce, najniższy poziom stopy bezrobocia odnotowano w Poznaniu, Warszawie i Katowicach.

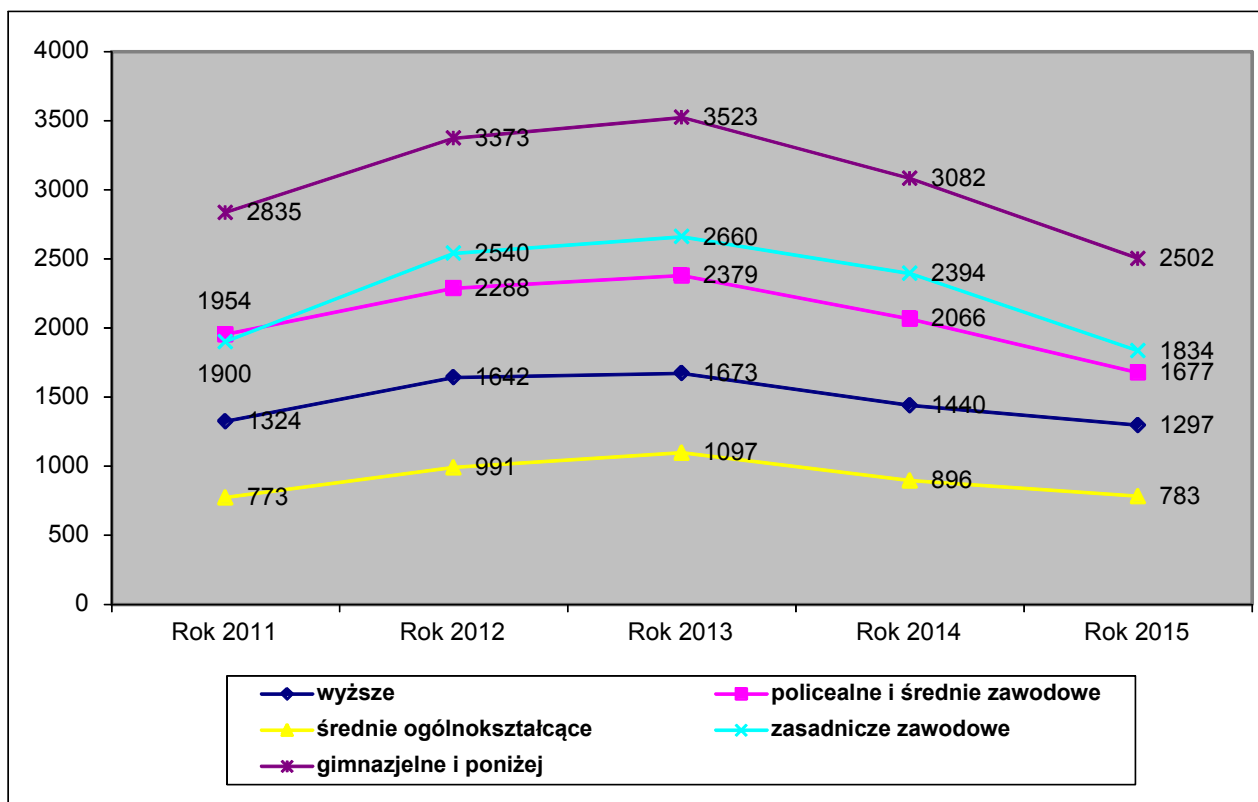
Na koniec 2015 roku Katowice były na czwartym miejscu w Polsce pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego, w tym: Poznań 2,4%, Warszawa 3,4%, Wrocław 3,4% oraz Katowice 3,8%.

Wykres nr 8. Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku w wybranych miastach wojewódzkich

Źródło: Dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

Wykres nr 9. Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w Katowicach w latach 2011-2015, dane na koniec roku

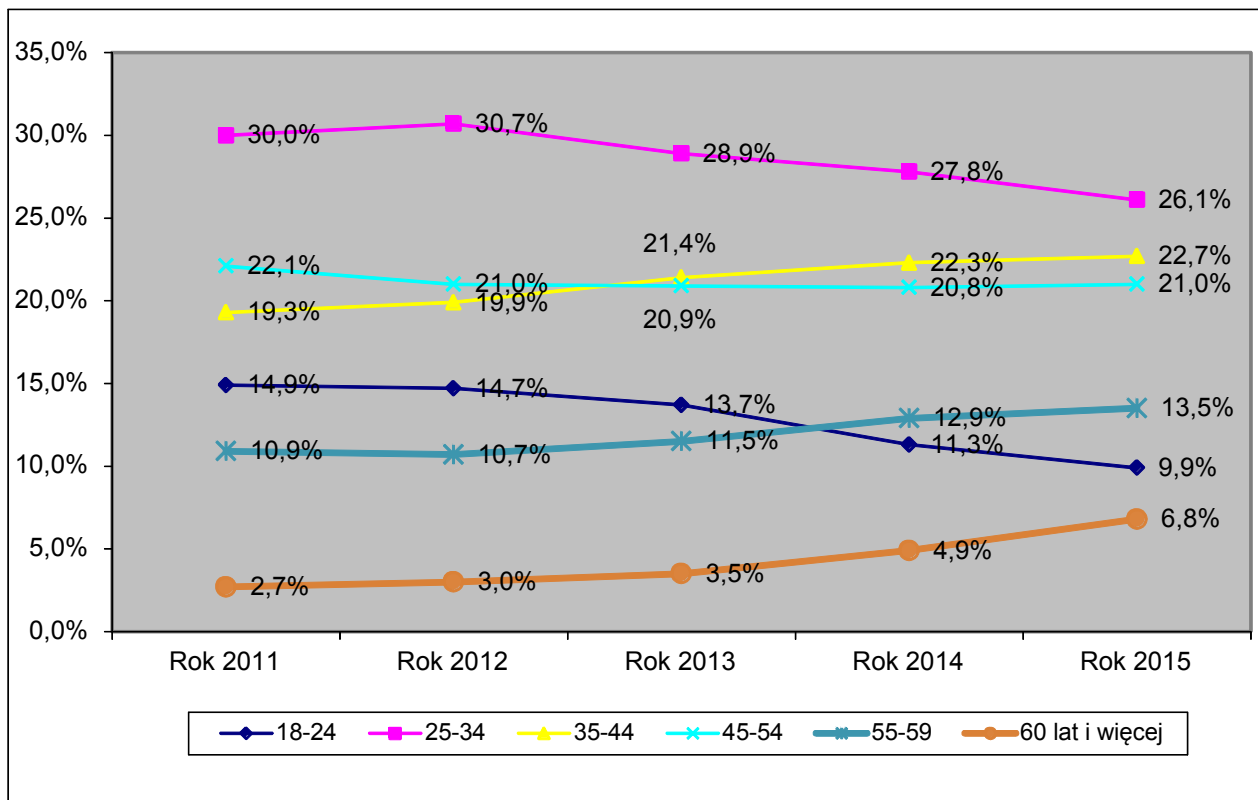

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Analizując zmiany struktury wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w ciągu ostatnich pięciu lat należy zauważyć, że najwyższy udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz zasadniczym zawodowym.

Na koniec 2015 roku bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym stanowili 30,9% bezrobotnych, a z zasadniczym zawodowym 22,7%. W okresie między 2011 a 2015 rokiem odnotowano spadek bezwzględnej liczby osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (o 11,7%) oraz zasadniczym zawodowym (o 3,5%). Osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowiły w 2015 r. 20,7% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Na przełomie ostatnich pięciu lat wśród zarejestrowanych osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym odnotowano spadek o 14,2%. Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły w 2015 r. 16,0% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych i w odniesieniu do 2011 r. nastąpił spadek liczby zarejestrowanych o 2,0%. Najniższy udział procentowy stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Na przełomie od 2011 do 2015 r. wśród zarejestrowanych osób z wykształceniem ogólnokształcącym odnotowano wzrost o 1,3%.

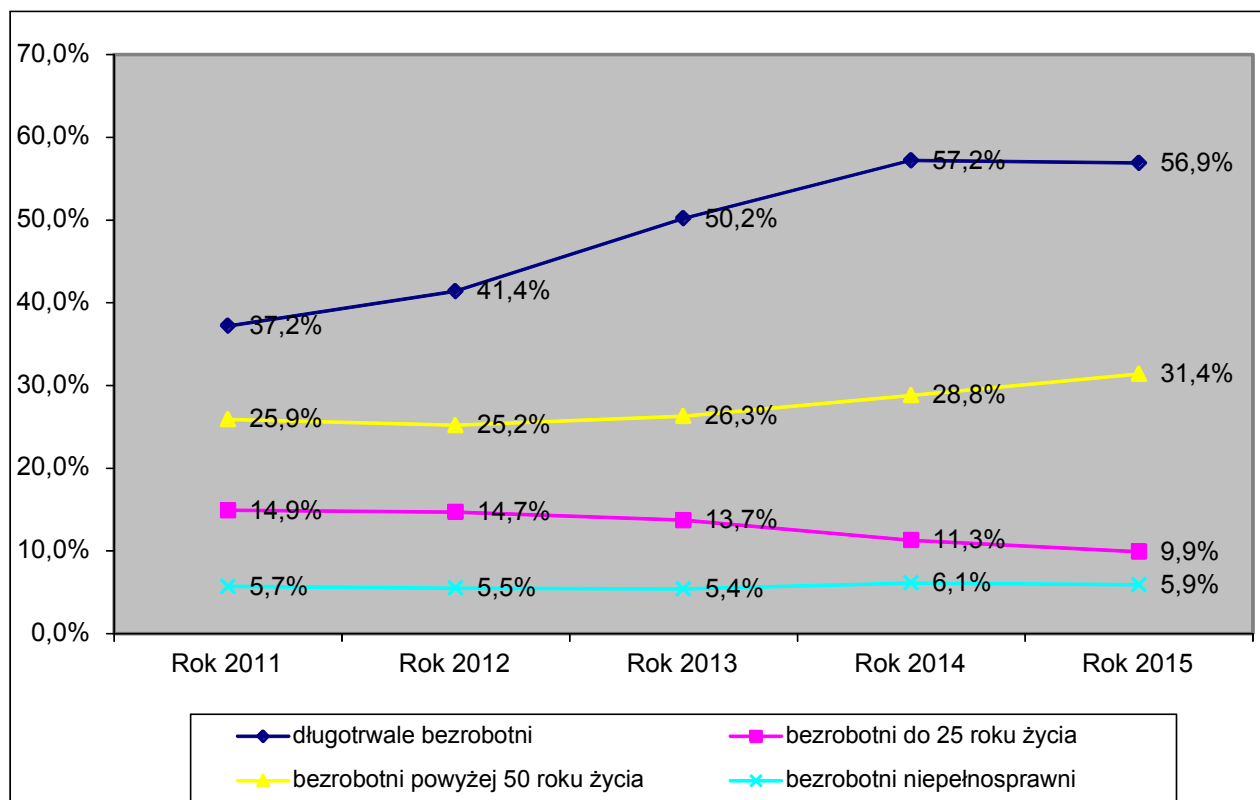
Wykres nr 10. Procentowy udział bezrobotnych w poszczególnych kategoriach wieku wśród ogółu rejestrowanych bezrobotnych w Katowicach w latach 2011-2015, dane na koniec roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

W ciągu ostatnich pięciu lat zmianie ulegała struktura wieku zarejestrowanych bezrobotnych (dane na koniec roku). Zmniejszeniu uległ udział osób bezrobotnych w wieku 18-24 lata, 25-34 lata oraz 45-54 lata. Najwyższy spadek udziału procentowego zarejestrowanych bezrobotnych na poziomie 5% odnotowano w odniesieniu do osób w przedziale wiekowym 18-24 lata. Zwiększeniu uległ natomiast procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych w przedziałach wiekowych 35-44 lata, 55-59 lat oraz 60 lat i powyżej. Najwyższy wzrost udziału procentowego zarejestrowanych bezrobotnych na poziomie 4,1% odnotowano w odniesieniu do osób w przedziale wiekowym 60 lat i powyżej.

Wykres nr 11. Procentowy udział bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy wśród ogółu rejestrowanych bezrobotnych w Katowicach w latach 2011-2015, dane na koniec roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

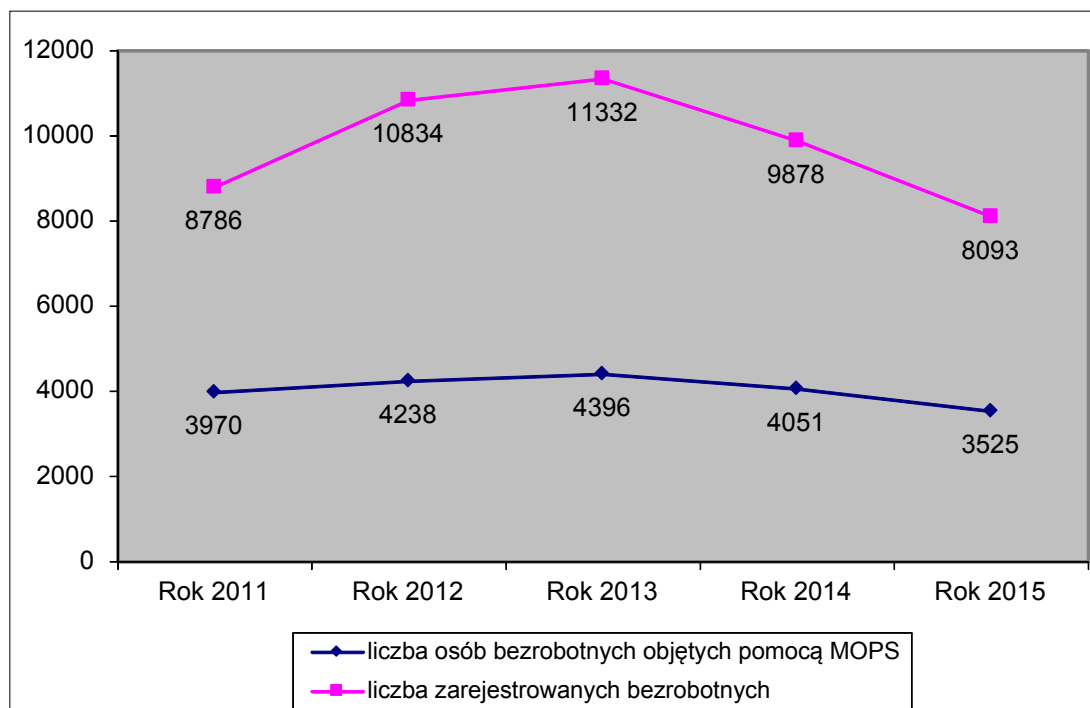
Analiza procentowego udziału wybranych kategorii osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy wśród ogółu rejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach w ciągu ostatnich pięciu lat, wskazuje na najwyższy wzrost odsetka osób długotrwale bezrobotnych. Na koniec roku 2011 osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 37,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a na koniec roku 2015 – 56,9%. Na przełomie ostatnich pięciu lat odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w tej kategorii na poziomie 19,7%.

W przypadku osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia na koniec 2011 roku osoby te stanowiły 25,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a na koniec 2015 roku – 31,4%. Na przełomie ostatnich pięciu lat odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w tej kategorii na poziomie 5,5%.

W przypadku osób młodych do 25 roku życia odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w roku 2015 w odniesieniu do 2011 na poziomie 5%. Na koniec 2011 r. osoby do 25 roku życia stanowiły 14,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, natomiast w 2015r. – 9,9%.

W przypadku osób niepełnosprawnych udział procentowy na przełomie ostatnich pięciu lat kształtował się na porównywalnym poziomie.

Wykres nr 12. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych a liczba bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w latach 2011-2015, dane na koniec roku

Źródło: Dane PUP w Katowicach oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

W ciągu ostatnich pięciu lat bezwzględna liczba bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w okresie od 2011 – 2013 roku miała tendencję wzrostową, natomiast po roku 2013 uległa spadkowi. Należy jednak zaznaczyć, że udział procentowy osób bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych do roku 2013 miał tendencję spadkową, natomiast po roku 2013 uległ wzrostowi. Analiza tych zmiennych wskazuje na charakter odwrotnie proporcjonalny. W latach, w których niższa liczba osób bezrobotnych była objęta pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, udział procentowy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych był wyższy. Na koniec roku 2011 bezrobotni objęci pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowili 45,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, w roku 2013 – 38,8%, natomiast na koniec 2015 roku – 43,6%.

4.3.2. Prognoza

Na rynek pracy w Katowicach mają wpływ zarówno zewnętrzne uwarunkowania ekonomiczne, jak i wewnętrzne, między innymi ekonomiczna sytuacja samego miasta. Czynniki, które w istotny sposób określają także funkcjonowanie rynku pracy w mieście, są jego położenie, wewnętrzna i zewnętrzna infrastruktura komunikacyjna, rola polityczno-administracyjna oraz funkcjonowanie instytucji rynku pracy. Katowice są potwierdzeniem tezy, że „efekt aglomeracyjny ma znaczenie w przypadku kształtowania rynku pracy, ponieważ duże miasta notują najwyższe poziomy rozwoju społecznego i najniższe bezrobocie.

Rozwój społeczny istotnie skorelowany jest z urbanizacją, a przez to z jakością usług publicznych oferowanych w dużych miastach²³.

Katowice utrzymują się od wielu lat na pozycji lidera w województwie śląskim jako miasto o najniższej stopie rejestrowanego bezrobocia. Po roku 2013 obserwuje się systematyczny spadek bezwzględnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz stopy bezrobocia. Korzystna sytuacja na rynku pracy wynika z różnorodnej oferty pomocowej kierowanej do osób bezrobotnych, aplikowania o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz krajowe środki publiczne z przeznaczeniem na aktywizację zawodową.

Na sytuację na rynku pracy w Katowicach istotny wpływ będzie oczywiście miała sytuacja ekonomiczna kraju. Wewnętrzny czynnik mający wpływ na rozwój lokalnego rynku pracy jest dobre położenie miasta oraz dobra infrastruktura komunikacyjna. W najbliższym okresie pozytywnie oddziaływać może także dostępność do środków Unii Europejskiej.

Analiza SWOT

SYTUACJA BEZROBOTNYCH W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowana oferta pomocowa adresowana do bezrobotnych. – Instytucje i organizacje pozyskujące środki na aktywizację zawodową. – Dobra sytuacja na rynku pracy, m.in. wyrażająca się niską stopą bezrobocia. – Duża liczba uczelni i szkół, w tym oferujących nisko kosztowe/bezplatne kierunki kształcenia. – Duża liczba pracodawców, przedsiębiorstw/instytucji. – Rozbudowany system dróg i komunikacji publicznej zwiększający mobilność osób na rynku pracy. – Rosnąca liczba osób z wykształceniem wyższym. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy kwalifikacje części osób bezrobotnych. – Spadek aktywności zawodowej spowodowany uzależnieniem od systemu świadczeń z pomocy społecznej. – Dziedziczne bezrobocie, wyuczona bezradność i niska motywacja do podejmowania legalnej pracy. – Ograniczenia zdrowotne utrudniające podejmowanie zatrudnienia.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Powstawanie nowych miejsc pracy. – Rozwój gospodarczy miasta. – Dostępność środków Unii Europejskiej. – Regionalny, krajowy i europejski rynek pracy umożliwiające zatrudnienie. – Dalsza ewolucja programów kształcenia pozwalająca lepiej dopasować je do potrzeb pracodawców. – Dalsza rozbudowa oferty instytucji publicznych organizacji i podmiotów komercyjnych nakierowana na wspieranie osób na rynku pracy. – Dalszy rozwój podmiotów ekonomii społecznej. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Częste zmiany prawa, luki prawne, brak przepisów wykonawczych. – Wydłużenie okresu zatrudnienia. – Emigracja młodych i wykształconych pracowników. – Rozwój „szarej strefy”.

²³ Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny. Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012, s. 149

4.4. Problemy związane z uzależnieniami

4.4.1. Leczenie osób uzależnionych od alkoholu

Za rok bazowy analizy problemu uzależnień w Katowicach przyjmuje się rok 2014. Tam, gdzie jest to możliwe dokonuje się także analizy porównawczej odnosząc się do ostatnich pięciu lat. W diagnozie uwzględniono także wyniki badań prowadzonych w katowickich szkołach w roku szkolnym 2011/2012.

Tabela nr 6. Chorzy leczeni w jednostkach leczenia ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych nadużywaniem alkoholu ogółem w roku 2014 (sprawozdanie MZ-15)

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyzn	w tym w wieku			
			0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu - ogółem	1536	1023	1	184	1300	51
w tym:						
Ostre zatrucie	34	26	-	-	33	1
Używanie szkodliwe	85	61	-	18	62	5
Zespół uzależnienia	1382	910	-	160	1178	44
Zespół abstynencyjny bez majaczenia	15	12	-	2	12	1
Zespół abstynencyjny z majaczeniem	-	-	-	-	-	-
Zaburzenia psychotyczne bez majaczenia	16	12	-	4	12	-
Zespół amnestyczny	2	1	-	-	2	-
Inne zaburzenia psychiczne	1	1	-	-	1	-

Źródło: Dane: Oddziału Analiz i Statystyki Medycznej w Wydziale Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

W roku 2014 w leczeniu ambulatoryjnym w Katowicach leczyło się ogółem 1 536 pacjentów w związku z zaburzeniami spowodowanymi używaniem alkoholu²⁴. Niemal 67% wszystkich leczących się stanowili mężczyźni. Wśród leczących się osób dominowała grupa pacjentów w wieku od 30 do 64 lat. Pacjenci w tym przedziale wieku stanowili niemal 85% leczących się. Wśród zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu dominował zespół uzależnienia. Leczyło się w związku z nim ponad 90% wszystkich pacjentów.

W tym samym 2014 roku było 692 pacjentów leczących się po raz pierwszy w jednostkach leczenia ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu. Również tutaj dominowali mężczyźni (68,1%) oraz pacjenci w przedziale wieku 30-64 lat (83,4%).

²⁴ Na podstawie sprawozdania na formularzu MZ 15 sporządzanego wg lokalizacji placówek udzielających świadczeń zdrowotnych. **Dane liczbowe nie odnoszą się wyłącznie do mieszkańców Katowic.** W podmiotach leczniczych zlokalizowanych na terenie miasta Katowice są leczeni pacjenci również z innych miast.

Tabela nr 7. Chorzy leczeni w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem alkoholu po raz pierwszy w roku 2014 (sprawozdanie MZ-15)

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyzn	w tym w wieku			
			0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu - ogółem	692	471	-	110	553	29
w tym:						
Ostre zatrucie	16	13	-	3	16	-
Używanie szkodliwe	52	43	-	15	33	4
Zespół uzależnienia	614	406	-	93	496	25
Zespół abstynencyjny bez majaczenia	3	3	-	-	3	-
Zespół abstynencyjny z majaczeniem	4	2	-	1	3	-
Zaburzenia psychotyczne bez majaczenia	7	6	-	2	5	-
Zespół amnestyczny	-	-	-	-	-	-
Inne zaburzenia psychiczne	2	2	-	-	2	-

Źródło: Dane Oddziału Analiz i Statystyki Medycznej w Wydziale Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

4.4.2. Leczenie osób uzależnionych od innych niż alkohol środków psychoaktywnych

W roku 2014 w lecznictwie ambulatoryjnym w Katowicach leczyło się ogółem 466 pacjentów z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych. Wśród leczących się dominowali mężczyźni, stanowiąc 66,5% ogółu pacjentów. Tutaj także dominowały osoby w przedziale wieku 30-64 lata (44,2 % ogółu). Znaczną grupę osób leczących się stanowiły jednak osoby młodsze. Niemal 35% to osoby w wieku 19-29, a ponad 16% pacjenci do 18 roku życia. Dominują pacjenci z zespołem uzależnienia i zespołem abstynencyjnym uzależnieni od kilku substancji psychoaktywnych, a w dalszej kolejności od leków uspokajających i nasennych oraz zażywający kanabinole. Z powodu palenia tytoniu w roku 2014 leczyło się ambulatoryjnie w Katowicach 36 pacjentów. Wśród leczących się było 55,5% mężczyzn. Dominowali pacjenci w wieku 30-64 lata (58,3% ogółu).

Tabela nr 8. Chorzy leczeni w 2014 roku w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych (sprawozdanie MZ-15)

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyzn	w tym w wieku			
			0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Zaburzenia spowodowane używaniem środków psychoaktywnych – leczeni ogółem	466	310	76	163	206	21
w tym:						
Opiaty						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	1	1	-	1	-	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	2	2		2	-	-
Kanabinole						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	22	14	14	3	5	-

Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	22	20	9	10	3	-
inne	3	1	-	2	1	-
Leki uspokajające i nasenne						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	6	2	1	1	3	1
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	44	9	-	4	27	13
Zaburzenia psychiatryczne	-	-	-	-	-	-
inne	-	-	-	-	-	-
Inne substancje pobudzające w tym kofeina						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	4	2	1	2	2	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	12	7	1	6	5	-
inne	1	1	-	-	1	-
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	55	33	16	17	21	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	237	182	28	102	105	2
Zaburzenia psychiatryczne	10	10	1	4	5	-
inne	8	3	1	1	7	-
Używanie tytoniu	36	20	4	7	21	4

Zródło: Dane Oddziału Analiz i Statystyki Medycznej w Wydziale Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Tabela nr 9. Chorzy leczeni w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych po raz pierwszy w roku 2014 (sprawozdanie MZ-15)

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyzn	w tym w wieku			
			0-18	19-29	30-64	65 i więcej
Zaburzenia spowodowane używaniem środków psychoaktywnych – leczeni ogółem	264	177	64	91	99	10
w tym:						
Opiaty						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	1	1	-	1	-	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	-	-	-	-	-	-
Kanabinoły						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	17	12	13	-	4	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	17	15	9	6	2	-
inne	2	-	-	1	1	-
Leki uspokajające i nasenne						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	3	1	1	1	1	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	13	2	2	2	9	4
Zaburzenia psychiatryczne	-	-	-	-	-	-

inne	1	1	-	-	1	-
Inne substancje pobudzające w tym kofeina						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	4	2	1	2	2	-
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	8	5	-	3	5	-
inne	1	1	-	-	1	-
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne						
Ostre zatrucie i używanie szkodliwe	29	13	13	6	9	1
Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny	137	103	22	61	52	2
Zaburzenia psychiatryczne	6	6	1	3	2	-
inne	2	-	-	-	2	
Używanie tytoniu	22	14	4	6	10	2

Źródło: Dane Oddziału Analiz i Statystyki Medycznej w Wydziale Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

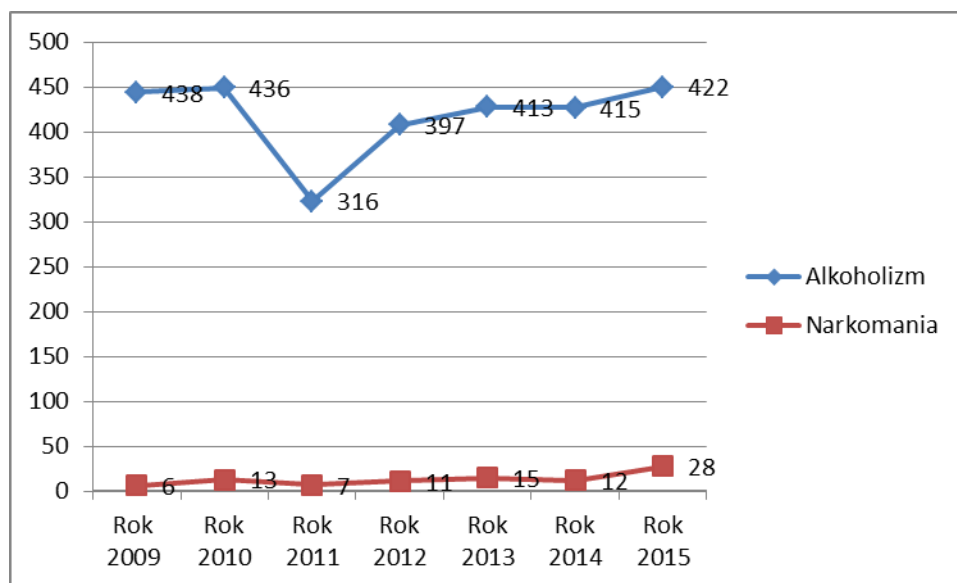
W analizowanym roku 2014 po raz pierwszy z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych leczyło się w Katowicach 264 pacjentów²⁵, w tym 67% mężczyzn. Również w tej kategorii pacjentów dominują osoby w wieku od 30 do 64 lat. Było ich 37,7%. Pacjentów w wieku od 19 do 29 lat było natomiast 34,5%. Najmłodszy pacjenci stanowili 24,2% ogółu pacjentów pierwszorazowych w 2013 roku. Także wśród pacjentów leczących się w roku 2014 po raz pierwszy dominowały osoby zażywające kilka substancji psychoaktywnych, następnie zażywające kanabinoły oraz leki uspokajające i nasenne.

4.4.3. Pomoc dla rodzin osób uzależnionych

W ciągu ostatnich siedmiu lat od roku 2009 do roku 2015 liczba rodzin, którym udzielono pomocy w związku z problemem alkoholizmu zmniejszyła się nieznacznie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Katowicach z 438 do 422. Liczba rodzin otrzymujących pomoc z tytułu narkomanii zwiększyła się z 6 osób w 2009 roku do 28 w 2015 roku.

²⁵ Na podstawie sprawozdania na formularzu MZ 15 sporządzanego wg lokalizacji placówek udzielających świadczeń zdrowotnych. **Dane liczbowe nie odnoszą się wyłącznie do mieszkańców Katowic.** W podmiotach leczniczych zlokalizowanych na terenie miasta Katowice są leczeni pacjenci również z innych miast.

Wykres nr 13. Liczba katowickich rodzin które otrzymywały pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach ze względu na alkoholizm oraz narkomanię w latach 2009-2015

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

4.4.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom dzieci i młodzieży

W roku szkolnym 2011/2012 przeprowadzono badania problemów społecznych wśród uczniów szkół katowickich. Badania zrealizowano wśród uczniów klas szóstych szkół podstawowych oraz pierwszych i drugich klas gimnazjów a także szkół ponadgimnazjalnych różnych typów. W badaniu uwzględniono wszystkie poziomy i typy szkół. W analizie wyników badań wykorzystano 2 231 wypełnionych kwestionariuszy.

W przedstawianej diagnozie wykorzystano jedynie niewielki wycinek uzyskanych wyników badań. Pełniejszy obraz zawiera przygotowany, pełny raport z badań.²⁶ Z uwagi na ograniczenia wynikłe z objętości tekstu, zrezygnowano także ze szczegółowych analiz porównawczych z wcześniejszymi badaniami realizowanymi w Katowicach²⁷ oraz innych gminach województwa śląskiego oraz badaniami ogólnowojejewódzkimi.²⁸

Zdecydowana większość uczniów katowickich szkół objętych badaniem ma już za sobą pierwszy kontakt z napojami alkoholowymi. Ponad 76% badanych uczniów zdarza się spożywać piwo, niespełna 70% wino, a niespełna 58% wódkę. Warto podkreślić, iż przez część badanych uczniów picie piwa nie jest w ogóle traktowane jako spożywanie alkoholu. Znajduje to także swoje odzwierciedlenie w ogólnych

²⁶ Diagnoza problemów społecznych uczniów szkół katowickich. Raport z badań. Katowice 2012 [raport opracowali Andrzej Górny i Agata Zygmunt]

²⁷ A. Niesporek dwukrotnie realizował w Katowicach badania w ramach monitoringu problemów alkoholowych w roku 1995 i 1998.

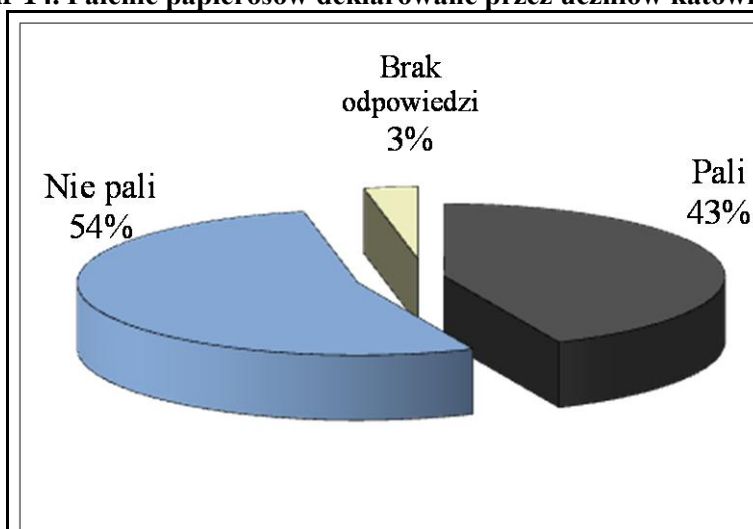
²⁸ A. Niesporek, Monitoring problemów alkoholowych województwa katowickiego, Katowice 1998. J. Sierosławski, B. Bukowska, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, 2004 i 2007.

deklaracjach dotyczących kontaktów z alkoholem, gdzie niewielka część ankietowanych uczniów sporadycznie pijących piwo, traktuje siebie jako osoby niepijące alkoholu.

Ankietowani uczniowie po raz pierwszy sięgają po napoje alkoholowe już poniżej dziewiątego roku życia. Ponad 14% uczniów w tym okresie piło piwo, niespełna 9% sięgało po wino, a niecałe 4% po wódkę. Szczególnie intensywnie inicjacja alkoholowa przebiega w okresie od 10 do 16 roku życia. W tym czasie ponad połowa uczniów rozpoczyna spożywanie piwa i wina, a ponad 40% wódki.

Badania z 2011 roku pokazują, iż 41,1% ankietowanych uczniów katowickich szkół ma doświadczenie upojenia alkoholowego. Co dziesiątemu uczniowi zdarzyło się to raz, zaś pozostałym częściej, w tym ponad 9% więcej niż dziesięć razy.

Wykres nr 14. Palenie papierosów deklarowane przez uczniów katowickich szkół

Źródło: Diagnoza problemów społecznych uczniów szkół katowickich z 2011 roku

Ponad 43% ankietowanych uczniów pali papierosy. Niespełna co dwudziesty uczeń rozpoczął palenie papierosów przed ukończeniem 9 roku życia. Ponad 14% uczniów uczyniło to w okresie między 10 a 13 rokiem życia, zaś niemal co piąty uczeń w wieku 14 – 16 lat. Nieco ponad 4% ankietowanych katowickich uczniów wypaliło pierwszego papierosa po 16 roku życia.

Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem, z jakim mamy do czynienia w polskich szkołach od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku jest pojawienie się uczniów sięgających po różnego rodzaju środki odurzające. Na podstawie wyników badań *Diagnozy problemów społecznych uczniów szkół katowickich*, grupę uczniów będących po inicjacji narkotykowej, można oszacować na około 30%. Najwięcej uczniów paliło marihuanę. Deklaruje to niemal co czwarty ankietowany uczeń. Dużą grupę, ponad 13%, stanowią także uczniowie mający doświadczenia z wączaniem kleju lub rozpuszczalników. Co dziesiąty uczeń eksperymentował z dopalaczami, a częściej, niż co dwudziesty zażywał amfetaminę lub lekarstwa z alkoholem. Należy przy tym pamiętać, iż uczniom zdarza się sięgać po różne środki odurzające.

Pierwszym środkiem, po który sięgają uczniowie najczęściej jest marihuana. Uczyniło tak 17,8% ankietowanych uczniów. Jednak to, po jaki środek odurzający sięgają uczniowie, wiąże się z wiekiem, w którym to czynią. Młodszy uczniowie relatywnie częściej próbują zażywać środki tanie i powszechnie

dostępne. Częściej, niż co dziesiąty uczeń przed 13 rokiem życia próbował wachać kleje lub rozpuszczalniki. Marihuanę natomiast palą przede wszystkim uczniowie w wieku powyżej 13 roku życia.

Tabela nr 10. Wiek inicjacji zażywania środków odurzających

Wiek w jakim po raz pierwszy uczeń spróbował środka odurzającego	klej, rozpuszczalnik	Dopalacze	Leki z alkoholem	Marihuana	Ecstasy	Amfetamina
Do 9 lat	6,3	0,7	0,7	1,0	0,8	0,9
Od 10 do 13 lat	5,0	1,2	1,1	2,9	0,6	1,1
Od 14 do 16 lat	1,5	7,1	3,0	13,5	1,0	2,8
Powyżej 16 lat	0,9	1,8	1,0	6,7	0,4	1,7
Brak odpowiedzi	3,5	3,6	3,5	3,5	3,6	3,2
Nie zażywa	82,9	85,6	90,8	72,4	93,5	90,4
Ogółem dane procentowe	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: Diagnoza problemów społecznych uczniów szkół katowickich

Podobnie jak w wypadku picia napojów alkoholowych, również w odniesieniu do innych środków odurzających, dobrym wskaźnikiem powszechności sięgania po te środki jest informacja, iż co trzeci ankietowany uczeń ma w swoim otoczeniu [zna] innych uczniów sięgających po takie środki. W wypadku co piątego ucznia są to pojedyncze osoby, lecz w wypadku co dwudziestego ankietowanego ucznia, są to już wszyscy lub większość kolegów i koleżanek.

Ważnym elementem działań w obszarze uzależnień jest profilaktyka. Oryginalnym przykładem działań profilaktycznych w Katowicach są Środowiskowe Programy Profilaktyki, realizowane od roku 2001 w większości katowickich szkół podstawowych i gimnazjalnych. Większość z nich opiera się na następujących działaniach:

- informacyjnych - ukierunkowanych na dostarczenie wiedzy,
- edukacyjnych - ukierunkowane na uczenie i doskonalenie umiejętności,
- tworzeniu warunków do konstruktywnego zaspokajania potrzeb rozwojowych i twórczego spędzania czasu wolnego oraz na odreagowanie stresów,
- wczesnej interwencji - ukierunkowanej na umożliwienie otrzymywania pomocy profesjonalnej, aby pokonać doświadczane trudności.

Programy realizowane są przez szkoły we współpracy z różnymi instytucjami: poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, Terenowymi Punktami Pomocy Społecznej, domami kultury, stowarzyszeniami sportowymi, parafiami, komisariatami policji i innymi.

W katowickich szkołach realizowane są ponadto następujące programy: „Korekta”, „Marihuana – prawda i mity”, „Dopalacze – STOP”, „Narkotyki i Nastolatki – jak rozmawiać z dziećmi o marihuanie”. Od wielu lat realizowana jest w szkołach podstawowych i gimnazjach ogólnopolska kampania „Zachowaj trzeźwy umysł”. Od 10 lat na wszystkich poziomach edukacji prowadzony jest program stworzony przez Radę Pedagogów i Psychologów Szkolnych miasta Katowice, realizowany przez wychowawców klas

w każdym roku szkolnym, po 2 tematy zajęć w każdym semestrze. Program posiada podręczniki do realizacji zawierające konspekty do prowadzenia zajęć profilaktycznych na wszystkich poziomach edukacji: „Bezpieczne Dziecko - Przyjaciel Sznupka” (szkoły podstawowe), „Bezpieczny Gimnazjalista” (gimnazja) i „Bezpieczna Młodzież” (szkoły ponadgimnazjalne). Ponadto szkoły realizują w każdym roku szkolnym program wychowawczy i szkolny program profilaktyczny, które m.in. zawierają tematykę przeciwdziałania uzależnieniom.

Oferta wsparcia miasta Katowice w opisanym zakresie nakierowana jest na stworzenie szeroko dostępnej oferty pierwszej i drugorzędowej profilaktyki. Ważne miejsce w realizacji profilaktyki drugorzędowej pełni rozbudowany system placówek wsparcia dziennego, w tym zwłaszcza świetlice specjalistyczne prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach oraz przez organizacje pozarządowe. Charakter działań profilaktycznych zawartych w „Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych” oraz w „Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii” wynika bezpośrednio z diagnozy niepokojących zjawisk emocjonalno-społecznych występujących w środowisku szkolnym. Zaliczyć do nich należy: przemoc rówieśniczą, słabe zainteresowanie rodziców swoimi dziećmi, brak motywacji do nauki, nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego oraz zagrożenie uzależnieniami.

4.4.5. Prognoza i nowe wyzwania

Biorąc pod uwagę tendencje demograficzne istotnym wyzwaniem dla polityki w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w mieście, będzie rosnąca grupa osób starszych uzależnionych od alkoholu oraz pijących ryzykownie. Badania pokazują także poszerzanie się grupy młodych ludzi pijących ryzykownie i mających częste doświadczenia upojenia alkoholowego. Istotnym problemem jest i prawdopodobnie będzie zwiększanie się liczby młodych osób mających za sobą inicjację narkotykową, a także zażywających z różną częstotliwością środki psychoaktywne. Niepokoi też obniżający się wiek i liczba młodych osób palących papierosy. Nowym zjawiskiem jest także pojawienie się uzależnień behawioralnych.

Katowice dysponują dobrą infrastrukturą instytucjonalną oraz dobrze zorganizowanym systemem działań profilaktycznych i leczniczo-terapeutycznych w obszarze uzależnień. Miasto posiada „Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych” oraz „Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii”. W ramach tych programów, uchwalanych corocznie przez Radę Miasta Katowice, prowadzone są rozbudowane oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży.

Jednostka budżetowa miasta Katowice Ośrodek Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholizmu działający w strukturach Miejskiej Izby Wytrzeźwień w Katowicach oferuje pomoc psychologiczną, terapeutyczną, psychiatryczną oraz prawną. Oferta Ośrodka skierowana jest do dorosłych mieszkańców Katowic. Pomocy udziela wykwalifikowany personel – psychologowie, instruktor terapii uzależnień, specjalista terapii uzależnień, psychoterapeuta, prawnicy, lekarz psychiatra, a mogą z niej korzystać: osoby

uzależnione od alkoholu, ich rodziny i bliscy, osoby pijące problemowo, osoby współuzależnione, dorosłe dzieci alkoholików jak również ofiary przemocy domowej.

W niewystarczającym zakresie dostępna jest oferta terapeutyczna dla osób starszych i młodzieży pijących alkohol oraz dla osób z deficytami poznawczymi.

Analiza SWOT

ZAPOBIEGANIE UZALEŻNIENIOM W KATOWICACH	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Dostępność pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu (nie posiadających deficytów w obszarze funkcjonowania). – Rozbudowane oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci i młodzieży (w zakresie profilaktyki I i II rządowej). – Stabilny system finansowania miejskich programów profilaktyki uzależnień (ustawowo określone źródło finansowania). 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająca oferta terapeutyczna dla osób starszych i młodzieży pijących alkohol. – Niewystarczająca oferta terapeutyczna dla osób z deficytami poznawczymi pijących alkohol. – Niewystarczająca oferta bezpłatnej pomocy diagnostycznej i terapeutycznej dla młodzieży szkolnej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Dalsza rozbudowa oferty wyspecjalistycznego wsparcia dla osób z problemem uzależnień i ich rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> – Łatwa dostępność do środków psychoaktywnych, w tym dopalaczy oraz papierosów. – Zbyt słaba edukacja publiczna. – Wzrost różnorodności uzależnień generujących inne negatywne zjawiska społeczne. – Słabości uregulowań prawnych dotyczących dystrybucji substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy. – Obniżający się wiek, w którym dzieci i młodzież sięgają po środki psychoaktywne oraz papierosy.

4.5. Problem niepełnosprawności

Kwestie niepełnej sprawności w Katowicach poddawano diagnozie w związku z uchwaleniem „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 - Katowice bez barier”. Uaktualniono dane zawarte w diagnozie stanowiącej element ww. programu.

Z przeprowadzonych diagnoz wynikało, iż trudności w określeniu aktualnej liczby niepełnosprawnych prawnie i biologicznie mieszkańców Katowic ograniczają możliwości oszacowania skali i natężenia niepełnej sprawności w aspekcie demograficzno-społecznym oraz przestrzennym. Ponadto niepełna wiedza o strukturze populacji ogranicza możliwości oceny konsekwencji niepełnej sprawności dla osoby, dla funkcjonowania rodziny i konsekwencji dla środowiska zamieszkania oraz dla społeczności lokalnych. Brak jednolitego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności, a co za tym idzie programu rejestrującego i weryfikującego osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, jest główną przyczyną trudności w określeniu liczby niepełnosprawnych mieszkańców Katowic.

4.5.1. Niepełnosprawność dorosłych i dzieci w świetle przeprowadzonych diagnoz

Z przeprowadzonych analiz wynikało, iż:

- wyliczona wg wskaźników liczba niepełnosprawnych mieszkańców Katowic wynosiła dla 2006 i 2011 roku nieco mniej niż 30 000;
- z uwagi na wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze demograficznej miasta (z 16,76% w 2006 roku do 20,10% w 2011 roku) wzrasta liczba niepełnosprawnych, których naruszona sprawność organizmu wynika z wieku i schorzeń charakterystycznych dla tej grupy wiekowej;
- udział osób, których źródłem utrzymania są świadczenia ZUS w populacji niepełnosprawnych mieszkańców miasta jest stabilny i wynosił dla 2006 oraz 2011 roku 61%;
- spadła wartość wskaźnika częstości niepełnosprawności wśród dzieci (do 16 roku życia), z 3,21% w 2007 roku do 2,91% w 2011 roku;
- w strukturze orzeczeń Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności od 1999 do 2011 roku nastąpiły zmiany. W całym tym okresie wydano najwięcej orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (do 2006 roku 41,1%, do 2011 roku orzeczenia te stanowiły 38,4% wydanych decyzji). Natomiast w przypadku orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności, które do 2006 roku stanowiły 31,2% i plasowały się na drugim miejscu nastąpiła zmiana. W latach 2007-2011 orzeczenia te wydawano rzadziej niż orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, stanowiły one 25,5% ogólnej liczby orzeczeń. Wzrost udziału orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności w ogólnej liczbie orzeczeń był wyraźny (z 27,5% w latach 1999-2006 do 36,3% w latach 2007-2011);
- dane na temat wykształcenia osób z niepełnosprawnością orzeczaną po 16 roku życia wskazują na zarysowującą się pozytywną tendencję – malejącą liczbę osób niepełnosprawnych nieprzygotowanych do podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia. W okresie od 1999-2006 roku bowiem wyłącznie wykształceniem podstawowym legitymowało się niemal 35% wszystkich orzeczonych, co oznaczało, iż praktycznie co trzeci niepełnosprawny orzeczoney przez Zespół nie był przygotowany do jakiegokolwiek zatrudnienia.

W latach 2007-2011 natomiast niemal 25% wszystkich osób z orzeczeniem o niepełnosprawności legitymowało się wyłącznie wykształceniem podstawowym, co oznaczało, iż praktycznie co czwarta osoba z orzeczoną przez Zespół niepełnosprawnością nie była przygotowana do jakiegokolwiek zatrudnienia.

W obu analizowanych diagnozach szacuje się, że najliczniejszą grupę wśród niepełnosprawnych po 16 roku życia stanowią osoby z uszkodzeniami narządu ruchu (w latach 1999-2006 stanowiły wg szacunków około 33%, a w latach 2007-2011 28%). Osoby zaliczone do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu (Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w okresie od 01.01.2007 roku do 30.06.2011 roku) to 1 421 dzieci poniżej 16 roku życia. Do głównych przyczyn niepełnosprawności wśród dzieci poniżej 16 roku życia w tym okresie należały: choroby neurologiczne (niemal 20%), następnie choroby psychiczne (niemal 12%), a na trzecim miejscu – inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (11,05%). W porównaniu z okresem 2002 - 2006 zmieniły się główne przyczyny niepełnosprawności wśród dzieci, gdyż w tamtym okresie wśród przyczyn dominowały choroby układu oddechowego i krążenia.

W latach 2011-2015 liczba orzeczeń oraz orzeczone stopnie niepełnosprawności wśród dorosłych i dzieci kształtowały się następująco:

Tabela nr 11. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności dzieci oraz orzeczone stopnie niepełnosprawności wśród dorosłych w latach 2011-2015

Rok / stopień niepełnosprawności	Lekki	Umiarkowany	Znaczny	Niepełnosprawność dzieci
2011	1 176	1 552	1 419	371
2012	1 161	1 937	1 764	439
2013	1 149	1 967	1 578	449
2014	1 105	2 509	1 45	470
2015	998	2507	1635	496

Źródło: Sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (2011-2015)

Liczba osób, którym udzielono świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2011-2015 przedstawiała się następująco:

Tabela nr 12. Liczba osób korzystających ze świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2011-2015

Rok / rodzaj świadczenia	Zasiłki pielęgnacyjne	Świadczenia pielęgnacyjne	Specjalne zasiłki opiekuńcze
2011	5 923 osób (po 153zł/m-c)	608 osób (po 520zł/m-c)	-----
2012	6 211	731	-----
2013	6 310	742 (od 01.07.2013 po 620zł)	7 osób (początek świadczeń 2013 r.)
2014	6 455	459 (od 01.05.2014 po 800zł)	13 osób
2015	6 537	515 (po 1200zł/m-c)	37 osób

Źródło: Sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (2011-2015)

W roku 2011 zasiłek dla rodzin na kształcenie i rehabilitację dziecka niepełnosprawnego otrzymało

z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach 683 dzieci, w 2012 roku 641, w 2013 roku 662, w 2014 roku 668 a w 2015 roku 654 dzieci. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w Katowicach prowadzone jest w szkołach ogólnodostępnych, z oddziałami integracyjnymi, integracyjnych i specjalnych.

W roku 2015 Miasto Katowice w 2015 roku prowadziło 9 zespołów szkół specjalnych. W szkołach podstawowych i gimnazjach specjalnych oraz w szkołach ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi utworzonych zostało **111** oddziałów specjalnych, do których uczęszczało 604 uczniów.

W roku szkolnym 2014/2015 miasto Katowice prowadziło 18 placówek z oddziałami integracyjnymi, w tym:

- 7 przedszkoli,
- 6 szkół podstawowych,
- 3 gimnazja),
- 1 zespół szkół integracyjnych ,
- 1 liceum ogólnokształcące (IX Liceum Ogólnokształcące).

W szkołach podstawowych z oddziałami integracyjnymi utworzonych zostało 46 oddziałów integracyjnych. Do oddziałów integracyjnych w szkołach podstawowych uczęszczało 805 uczniów, z czego 215 posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W gimnazjach integracyjnych i z oddziałami integracyjnymi utworzonych zostało 27 oddziałów – uczęszczało do nich 466 uczniów, z czego 121 z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego.

Jak wynika z powyższego, w mieście Katowice, osoby niepełnosprawne mają dostęp do wszystkich form edukacji, zaspokajających indywidualne potrzeby dzieci i młodzieży.²⁹

4.5.2. Niepełnosprawni na rynku pracy

Na koniec grudnia 2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach zarejestrowanych było ogółem 535 osób niepełnosprawnych, w tym 480 osób bezrobotnych (w tym 230 kobiet) oraz 55 osób poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu (w tym 18 kobiet).

Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach w okresie sprawozdawczym dysponował 916 wolnymi miejscami pracy dla osób niepełnosprawnych. Wśród ofert pracy dominowały oferty na stanowisko pracownika ochrony, pracownika porządkowego/osoby sprzątającej, sprzedawcy. Z usług pośrednictwa pracy w okresie sprawozdawczym skorzystało ogółem 1 987 zarejestrowanych osób. Zorganizowano 10 giełd pracy. Pracodawcy uczestniczący w giełdach pracy oferowali dla osób niepełnosprawnych zatrudnienie na stanowiskach związanych z ochroną mienia, branżą handlową oraz w serwisach sprzątających.

W giełdach pracy uczestniczyły ogółem 142 osoby (27,0% spośród ogólnej liczby zarejestrowanych niepełnosprawnych), z czego do udziału w dalszych rozmowach z pracodawcami zakwalifikowało się 50 osób (35,0% w stosunku do ogółu osób niepełnosprawnych, którzy wzięli udział w giełdach pracy). Wydano skierowania do pracy 316 osobom.

²⁹ Dane ze Sprawozdania z Realizacji Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za 2015 rok.

W wyniku realizacji zadań zaplanowanych w ramach pośrednictwa pracy, zatrudnienie podjęło 340 osób niepełnosprawnych (co stanowiło 64,0% ogółu niepełnosprawnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2015r.), w tym 55 osób w wyniku wydanych skierowań. W 2015 r. w odniesieniu do 2014 r. odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych o 10,4% i spadek wskaźnika zatrudnienia w wyniku wydanych skierowań o 5,2%.

W ciągu ostatnich pięciu lat bezwzględna liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych bezrobotnych w okresie od 2011 do 2013 roku miała tendencję wzrostową, natomiast po roku 2013 uległa spadkowi. Od roku 2011 do 2013 odnotowano natomiast spadek udziału procentowego osób niepełnosprawnych bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych z 5,7% w 2011 r. do 5,4% w 2013 r. Po roku 2013 wskaźnik uległ zwiększeniu do poziomu 6,1% w 2014r. oraz 5,9% w 2015 r.

4.5.3. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie miasta

Na podstawie sprawozdań z realizacji „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi” można wnioskować, iż na terenie miasta działa około 40 organizacji pozarządowych i fundacji świadczących pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych, są wśród nich zarówno organizacje działające lokalnie (Katowicki Związek Inwalidów Ruchu, Śląskie Stowarzyszenie „Ad Vitam Dignam”, Stowarzyszenie Działające na Rzecz Osób Chorych Psychiczenie i ich Rodzin „Przystań”), jak i o zasięgu ogólnopolskim (Caritas, Polski Czerwony Krzyż, Polski Komitet Pomocy Społecznej), oddziały organizacji ogólnopolskich skupiających osoby z określonym rodzajem niepełnosprawności (jak np. Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Głuchych, Polskie Stowarzyszenie Chorych na Hemofilię i inne). 15 organizacji i fundacji prowadzi różnego rodzaju placówki, ośrodki dla osób niepełnosprawnych. Działalność ośrodków i placówek jest finansowana lub dofinansowywana przez Miasto Katowice. Problemy współpracy sektora pozarządowego z instytucjami i problemy współdziałania w granicach sektora omówione zostały bardziej szczegółowo w publikacjach³⁰. Podstawowym jest jednak problem z komunikowaniem się między organizacjami pozarządowymi i instytucjami pomocowymi z terenu Katowic oraz ograniczona współpraca.

4.5.4. Prognoza

Dysponowanie niepełnymi danymi dotyczącymi liczby osób z orzecznym stopniem niepełnosprawności i orzeczoną niezdolnością do pracy rzutuje na trudności w tworzeniu pełnej mapy zjawiska niepełnej sprawności w Katowicach, utrudnia sformułowanie prognoz co do potencjalnych kierunków ewolucji problemu.

Z prowadzonych uprzednio diagnoz problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz z danych statystycznych wynika, że odpowiedź na potrzeby zapewnienia opieki w środowisku zamieszkania oraz wsparcie w opiece rodziny i przygotowanie infrastruktury wsparcia dla starszych osób niepełnosprawnych staje się coraz pilniejszym problemem do rozwiązania. Konieczne jest wprowadzenie na

³⁰ Por. A. Bartoszek, K. Czekaj, K. Faliszek, A. Niesporek, D. Trawkowska *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach. Księga Dobrych Praktyk*, Katowice 2012.

szerszą skalę nowych form wsparcia w postaci przedsiębiorstw społecznych (ułatwiających odnalezienie się na rynku pracy osób z niepełną sprawnością), dalszego wspierania rodzin w kształceniu i rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej i kontynuowania wspierania procesów integracji organizacji pozarządowych działających na rzecz osób i rodzin doświadczających konsekwencji niepełnej sprawności oraz wspierania współpracy międzysektorowej.

Analiza SWOT

SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W KATOWICACH	
<p>SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowana oferta wsparcia dla osób niepełnosprawnych. – Aktywny udział licznych i dobrze zorganizowanych, prężnie działających organizacji pozarządowych w tworzeniu i wdrażaniu oferty wsparcia nakierowanej na wspieranie osób niepełnosprawnych. – Rzecznictwo interesów (działalność Pełnomocnika Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Katowicach). – Doświadczenia wynikające z Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych - „Katowice bez barier” (szczególnie Projekt nr 8). 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom wykształcenia licznej grupy osób niepełnosprawnych. – Fragmentaryczność ciągów komunikacyjnych ograniczających możliwości korzystania z przestrzeni publicznej przez osoby niepełnosprawne. – Niedostateczne zaangażowanie instytucji i organizacji pozarządowych w integrowanie wsparcia na rzecz osób i rodzin doświadczających skutków niepełnej sprawności. – Brak kompleksowej informacji dotyczącej osób niepełnosprawnych (z uwzględnieniem różnych systemów orzekania). – Niski udział osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szkolenie profesjonalistów i wolontariuszy w zakresie wsparcia i opieki. – Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w ocenie projektów i programów do nich adresowanych. – Poprawa współpracy instytucji i organizacji pozarządowych działających w mieście na polu niepełnosprawności. – Wdrażanie technicznych/organizacyjnych rozwiązań usprawniających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych, komunikowanie się/wymianę informacji (w tym w oparciu o nowe technologie). – Postępy w medycynie, rozwój nowych technologii, rozbudowa infrastruktury pozwalające na powrót do pełnej/większej sprawności osób niepełnosprawnych. – Rosnący wpływ kampanii informacyjnych, działań edukacyjnych nakierowanych na prewencję, profilaktykę i podnoszenie bezpieczeństwa np. pracowników rzutujący na zmniejszenie się ilości osób niepełnosprawnych. 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająco rozwinięty system reintegracji społecznej i zawodowej. – Niewystarczająco rozwinięty system profilaktyki i prewencji. – Braki w infrastrukturze wsparcia (np. niewystarczająca liczba oznakowań dla osób niewidomych i niedowidzących, ograniczenia związane z transportem i ciągami komunikacyjnymi). – Obecność barier społecznych jako negatywnych stereotypów i uprzedzeń (np. w środowisku pracodawców, stygmatyzowanie osób i rodzin w środowisku zamieszkania). – Bierność osób niepełnosprawnych w poprawie własnej sytuacji.

4.6. Problem bezdomności

4.6.1. Diagnoza problemów bezdomności w Katowicach

Bezdomność jest tym problemem społecznym, który nie jest głównym powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej w Katowicach. Traktowana jako powód ubiegania się o świadczenia, lokuje się na dalszych miejscach rankingu przyznania wsparcia. Jednakże powoli rośnie liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezdomności (w 2011 roku było 630 takich osób, w 2012 roku 637, a w 2013 roku korzystało z tego tytułu 700 osób, w 2014 roku 677 osób, w 2015 roku 780 osób), a na zbliżonym poziomie kształtowały się średnie koszty pomocy udzielanej osobie (poniżej 300 zł miesięcznie, w 2015 roku było to 272, 38 zł.). Autorka przeprowadzonych w 2010 roku badań bezdomności w Katowicach³¹ podkreślała, że według szacunkowych danych liczba osób bezdomnych na terenie gminy Katowice waha się od 0,5 tys. do 2,5 tys. osób. W ocenie skali zjawiska organizacje pozarządowe powoływały się na dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego, dane z „nocy liczenia bezdomnych” w Katowicach oraz własne obserwacje. Dane liczbowe określające skalę zjawiska bezdomności na terenie miasta Katowice pochodzą z „rejestrowanej bezdomności”, czyli dotyczą osób bezdomnych, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej, nie obejmują natomiast tzw. „ukrytej bezdomności” czyli osób nie korzystających ze świadczeń pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, przebywających w pomieszczeniach niemieszkalnych takich jak np. kanały, altanki, ogródki działkowe, laski i parki, dworce PKP, PKS.

Populacja bezdomnych w Katowicach jest zróżnicowana. Monitoring prowadzony za pomocą badania liczby osób bezdomnych („noce bezdomnych” w 2013 roku oraz 13/14.02.2014 roku), a także inne badania empiryczne³², potwierdziły spostrzeżenie ekspertów uczestniczących w pracach nad Strategią, którzy podkreślali wzrost „bezdomności ulicznej”. Badania zrealizowane w lutym 2014 roku w placówkach instytucjonalnego wsparcia na terenie miasta oraz w pomieszczeniach niemieszkalnych potwierdzają rozpoznaną w 2013 roku skalę problemu (530 osób w 2013 roku, 614 osób bezdomnych w 2014 roku). Zdecydowana większość bezdomnych funkcjonowała w placówkach instytucjonalnych (512 osób, w tym 354 mężczyzn, 93 kobiety oraz 65 dzieci). Poza placówkami instytucjonalnymi była mniej niż jedna piąta osób bezdomnych, w zdecydowanej większości to mężczyźni. W okresie roku zmniejszył się nieco udział kobiet bezdomnych, z 17,5% w 2013 roku do 16,6% w 2014 roku. W 2015 roku w nocy z dnia 21 na 22 stycznia przeprowadzono ogólnopolskie liczenie bezdomnych, z którego wynika, iż na terenie Katowic było 630 osób bezdomnych.

Charakterystyczne cechy profilu osoby bezdomnej wskazują na zdecydowanie częstszą bezdomność mężczyzn niż kobiet. Ponadto:

- początek bezdomności dla niemal połowy populacji zaistniał po 40 roku życia i w późniejszych latach,
- niemal połowa to osoby stosunkowo krótko bezdomne – do 3 lat,
- zdecydowana większość legitymowała się wykształceniem podstawowym lub zawodowym,

³¹ Raport „Diagnoza lokalna w obszarze bezdomności na terenie partnerstwa lokalnego Katowice”, Wrocław 2012.

³² Badanie przeprowadzone w 2013 r., zostało przygotowane przez Agatę Kłyszewską, studentkę pracy socjalnej Studium Pracy Socjalnej UŚ. Analizie poddano kartoteki znajdujące się w zasobach Sekcji ds. Bezdomnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

- tak wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn zdecydowanie przeważały osoby rozwiedzione i w separacji,
- niemal jedną czwartą stanowiły osoby niepełnosprawne w tej populacji.

Z informacji tych wynikało, iż podstawowym zasobem na którym może się opierać reintegracja osób i rodzin bezdomnych był stosunkowo krótki czas, jaki upłynął od początków bezdomności.

Mając na uwadze stosunkowo późny wiek „wejścia” w bezdomność, a także zły stan zdrowia i odsetek niepełnosprawnych na co zwracali uwagę respondenci badania przeprowadzonego w 2010 roku, najpoważniejszą potrzebą osób bezdomnych staje się dostęp do opieki zdrowotnej, porad lekarskich, usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych i lekarstw. Organizacje pracujące z bezdomnymi uskarżały się na niedostateczną współpracę z instytucjami opieki zdrowotnej, chaotyczność i przypadkowość działań. Ponadto stwierdzona w badaniach z 2010 roku nadreprezentacja w populacji bezdomnych osób po 60 roku życia wiązała się z chorobami i niepełnosprawnością. Był to najbardziej alarmujący problem, na który również wskazywali eksperci uczestniczący w pracach nad strategią. Ponadto obserwuje się wzrost liczby bezdomnej młodzieży (nastolatków i osób przed 25 rokiem życia) w bezdomności rejestrowanej.

4.6.2. System przeciwdziałania bezdomności w mieście Katowice

Podstawą działań prowadzonych wobec osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością jest trzy etapowy system wsparcia skierowany do osób korzystających z ośrodków wsparcia, z możliwością „wejścia” do systemu osoby przebywającej w skupiskach osób bezdomnych. Etap I to zapewnienie elementarnych potrzeb w ogrzewalni lub w schronisku. Etap II przy współpracy osoby bezdomnej prowadzi do pobytu osoby w Domu Noclegowym lub w Hotelu Pomocy Społecznej. Etap III oznacza przejście osoby współpracującej do mieszkania readaptacyjnego, w którym może ona sprawdzić nabyte umiejętności i przygotować się do pełnej samodzielności. Osoby niewspółpracujące pozostają na obrzeżach systemu, korzystając z punktów doraźnej pomocy dla bezdomnych i z pracy socjalnej.

Ze sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach za 2015 rok wynikało, że Sekcja ds. Bezdomnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach prowadziła regularne akcje informacyjne i działania interwencyjne w skupiskach osób bezdomnych, przebywających poza ośrodkami wsparcia. Pracownicy socjalni przeprowadzili 195 wizyt i interwencji w różnych skupiskach osób bezdomnych. Prowadzone były przez pracowników socjalnych oraz pracowników katowickiej Straży Miejskiej stałe objazdy miejsc pobytu osób bezdomnych (w okresie od stycznia do lutego 2015 roku objazdy odbywały się 3 razy w tygodniu, od marca do listopada 2015 roku odbywał się objazd 2 razy w tygodniu, w grudniu 2015 roku odbywały się one 3 razy w tygodniu). Sekcja prowadzi intensywną pracę socjalną z osobami deklarującymi gotowość do współpracy w zakresie rozwiązywania swoich problemów, w szczególności opracowywano wraz z osobami bezdomnymi indywidualne programy wychodzenia z bezdomności oraz przyznano pomoc zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W okresie od stycznia do grudnia 2015 roku objęto tego rodzaju pomocą 574 osoby bezdomne (w 2010 roku było ich 493).

Istniejący system wsparcia jest przykładem funkcjonowania lokalnej sieci wsparcia, wykorzystującej zarówno zasoby instytucji, zwłaszcza pomocy społecznej, straży miejskiej, policji, jak i organizacji pozarządowych oraz kościelnych. Dzięki współpracy z Instytutem Współpracy i Partnerstwa Lokalnego

realizowany jest był od 2013 roku do 2015 roku projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego pt. „Od bezdomności do samodzielności – asystowanie osobie bezdomnej w ramach reintegracji społecznej i zawodowej”. W ramach projektu została wdrożona nowa forma wsparcia - usługa asystenta osoby bezdomnej. Asystowanie osobie bezdomnej odbywa się na trzech poziomach: profilaktyki, interwencji i integracji przy współpracy ze środowiskiem lokalnym. Realizacja tej formy wsparcia jest kontynuowana w ramach projektu ”Włącz się! Program aktywizacji zawodowej i społecznej w Katowicach”

Organizacje pozarządowe są szczególnie widoczne na pierwszym etapie funkcjonowania systemu przeciwdziałania bezdomności. Ogrzewalnie dla bezdomnych to placówki przeznaczone do udzielania doraźnej i okresowej pomocy mężczyznom. Miasto Katowice udziela dotacji dla trzech organizacji: Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta prowadzącego Ogrzewalnię przy ul. Sądowej 1 oraz Noclegownię dla osób bezdomnych przy ul. Brackiej 18, Górnośląskiego Towarzystwa Charytatywnego prowadzącego Noclegownię przy ul. Sienkiewicza 23 oraz Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Dobroczynnego prowadzącego Przystłisko dla bezdomnych przy ul. Gliwickiej 89A. Ogółem miasto dysponuje 113 miejscami na tym podstawowym poziomie wsparcia dla mężczyzn - brak tego typu schronienia dla kobiet. II etap obejmuje schronienia typu hotelowego. W 2015 roku korzystało z niego przeciętnie 341 osób w miesiącu. Liczba miejsc w schronieniach dla tego etapu wyniosła 290. W mieszkaniach rówieśniczych, wykorzystywanych na III etapie wychodzenia z bezdomności, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach posiada 5 miejsc dla mężczyzn oraz 56 miejsc dla kobiet i dzieci.

4.6.3. Prognoza dynamiki bezdomności w mieście Katowice

Mocną stroną systemu przeciwdziałania bezdomności są kompetencje i zaangażowanie ludzi tworzących stowarzyszenia i środowiskowe instytucje pomocy osobom bezdomnym. Również dobrze funkcjonująca współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach ze służbami mundurowymi oraz pomoc doraźna, związana z pierwszym etapem wychodzenia z bezdomności, pozostają na dobrym poziomie.

Skuteczne wsparcie systemu na podstawowym poziomie profilaktyki sprzyja wzrostowi liczby osób „bezdomnych rejestrowanych” oraz wpływa na zmniejszenie się liczby „bezdomnych ukrytych” migrujących na teren miasta. Wskazuje się na konieczność zintensyfikowania działań odnoszących się do „bezdomności ukrytej” i „bezdomności ulicznej”. Do systemu wsparcia osób bezdomnych intensywniej będzie się wprowadzać specjalistyczne rodzaje wsparcia, oferowane przez asystentów osób bezdomnych oraz streetworkerów. Zwłaszcza wsparcie asystentów należy poddać ewaluacji i korzystając z oceny ich skuteczności rozwijać jako efektywne ogniwo komunikacji bezdomnego z instytucjami. Natomiast działania prewencyjne wymagają znacznego poszerzenia i wsparcia środkami międzysektorowymi. Formą tych działań był (i powinien być rozwijany) streetworking oraz zapobieganie utracie mieszkania. W tym zakresie przeciwdziałanie czynnikom bezdomności wymaga stosowania celowych narzędzi pomocy społecznej w formach:

- kwalifikowania osób zagrożonych do okresowych dopłat do rachunków i czynszów z programem ich odpracowania;

- udzielanie bezpłatnych porad prawnych oraz pomocy w pisaniu wniosków o rozłożenie długów na raty lub częściowe ich umorzenie.

Rozbudować należy działania reintegracyjne, aktualnie poszerzane w oparciu o model asystowania osobie bezdomnej, a także realizowane za pośrednictwem szeroko rozumianej pracy socjalnej. Wymagają one wzmocnienia przede wszystkim poprzez rozwój infrastruktury wsparcia (z uwagi na przepełnienie placówek o charakterze hotelowym oraz niewystarczającą ilość mieszkań o charakterze readaptacyjnym/rówieśniczym) również w obszarze priorytetów dla reintegracji zawodowej osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Analiza SWOT

ZAPOBIEGANIE BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobra współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi. - Wysokie kompetencje i umiejętności osób działających w systemie oraz ich zaangażowanie w ograniczanie następstw bezdomności. - Duża liczba podmiotów trzeciego sektora działających w obszarze wspierania osób bezdomnych. - Rozbudowana, m.in. dzięki środkom UE, oferta pomocy bezdomnym, w tym w postaci usługi asystenta osoby bezdomnej, streetworkera. - Opracowana, m.in. dzięki środkom UE, diagnoza zjawiska bezdomności na terenie miasta, pozwalająca na skuteczne wdrażanie/dopasowywanie działań zaradczych i tworzenie prognoz. - Doświadczenie w skutecznym pozyskiwaniu środków zewnętrznych (w szczególności z UE), realizacji programów i projektów nakierowanych na pomoc osobom bezdomnym. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Złożoność problemów osób bezdomnych przekładająca się na koszty, czasochłonność wsparcia. - System prawny, który w sytuacji występowania zjawiska przemocy zmusza ofiarę do opuszczenia miejsca zamieszkania. - Mimo rozbudowanej infrastruktury niewystarczająca liczba miejsc w domu noclegowym, hotelu pomocy społecznej, mieszkaniach chronionych/readaptacyjnych. - Duża liczba bezdomnych spoza Katowic. - Długi okres oczekiwania na lokale socjalne. - Trudności w dostępie do oferty placówek ochrony zdrowia osób bezdomnych. - Ograniczona współpraca instytucji/organizacji pracujących z osobami bezdomnymi z placówkami ochrony zdrowia. - Zły stan zdrowia osób dużej grupy bezdomnych. - Bierna postawa osób bezdomnych.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absorpcja środków zewnętrznych, w tym z funduszy UE, pozwalająca na rozbudowę oferty wsparcia osób bezdomnych. - Wykorzystywanie na większą skalę wysokospecjalistycznego wsparcia dla osób bezdomnych (w tym asystentura, streetworkerzy). - Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych nakierowanych na ograniczenie zjawiska bezdomności (wczesna interwencja). - Doświadczenie we współpracy między przedstawicielami służb społecznych. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rosnący napływ osób bezdomnych spoza Katowic. - Rosnąca liczba osób poza systemem wsparcia osób bezdomnych, niezainteresowanych współpracą w rozwiązywaniu problemów. - Zmiany przepisów prawnych przekładające się np. na zwiększenie liczby osób eksmitowanych. - Niewystarczająca infrastruktura wsparcia. - Brak placówek niskoprogowych z przeznaczeniem na schronienie doraźne dla kobiet.

4.7. Problemy osób w wieku senioralnym

Tradycyjnie za początek starości uważa się osiągnięcie 60 lat życia. W analizach statystycznych GUS i w polskim piśmiennictwie gerontologicznym, jako ludzi starych określa się zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej; mężczyźni w wieku 65 lat i więcej). Natomiast *"W statystykach międzynarodowych jest to - bez względu na płeć - zbiorowość w wieku 65 lat i więcej"*³³. Proces starzenia się populacji kraju będzie w nadchodzących latach podlegał intensyfikacji szczególnie w dużych miastach. Według przyjętych za ONZ norm wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym powyżej 16% oznacza przekroczenie progu zaawansowanej starości demograficznej. Katowice znajdują się wśród najbardziej obciążonych tymi tendencjami jednostek terytorialnych i należą do miast o największym odsetku mieszkańców w wieku powyżej 65 lat. W roku 2015 udział osób w wieku 65+ wynosił 20,2% ogółu mieszkańców miasta.³⁴

4.7.1. Starzenie się populacji miasta

Szczególnie istotne są wskaźniki udziału ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym liczone wg danych z 31.12.2015 roku dla dzielnic miasta. Są one podstawą do prognozowania postępującego regresywnego modelu ich demograficznego rozwoju. Najbardziej regresywnie demograficznie dzielnice Katowic to: Koszutka - 252,4 seniorów na każde 100 dzieci i młodzieży do 18 roku życia, Brynów Część Wschodnia i Osiedle Zgrzebnioka - 232,6, Osiedle Tysiąclecia - 207,9, Osiedle Paderewskiego-Muchowiec - 206, a także Dąb - 193,4. Natomiast progresywnymi jednostkami pozostają jeszcze: Zarzecze - 66,2, Kostuchna - 67,8, Podlesie - 78,6 Dąbrówka Mała - 90,9 %. Łącznie mieszkańców Katowic w wieku senioralnym (65 i więcej lat) wg stanu na dzień 31.12.2015 roku było 58 307³⁵.

Wyzwanie jakie stanowi dla samorządu Katowic proces starzenia się mieszkańców określa stały wzrost potrzeb związanych z ochroną ich zdrowia i opieką nad osobami społecznie niesamodzielnymi, niepełnosprawnymi oraz zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Wymaga to lepszego zintegrowania programów wsparcia oraz rozwijania form aktywizacji społecznej i nowych inicjatyw służących poprawie jakości życia osób starszych oraz osób starszych niepełnosprawnych w Katowicach. W szczególnym stopniu należy rozwijać wolontariat na rzecz osób starszych oraz wspierać organizacje pozarządowe w działaniach na rzecz wzmocnienia zdrowia i sprawności fizycznej oraz aktywności społecznej seniorów w lokalnym środowisku zamieszkania.

Miejska polityka aktywizacji osób starszych, promowania wolontariatu oraz zaangażowania na rzecz organizacji społecznych i inicjatyw kulturalnych, powinna uwzględniać znaczący spadek gotowości do uczestnictwa społecznego wśród seniorów po 75 roku życia.³⁶ Wskazać należy tu cenne inicjatywy wpisane w „Siedemdziesiąt Plus” Miejski Program Pomocy dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych, program

³³ Informacje i cytaty za D. Gładysz, *Seniorzy w Polsce: podstawowe dane statystyczne*, w: "Małżeństwo i Rodzina" nr 4 (12) Rok III 2004, s.12.

³⁴ Dane Urzędu Miasta.

³⁵ Obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

³⁶ w 2012 roku Obserwatorium Integracji Społecznej przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice 2012, s. 73-76.

z zakresu polityki społecznej „Aktywni Seniorzy”, program „Babcia dziadek i ja w Katowicach”. Zasięg tych ważnych inicjatyw i programów wsparcia wymaga dalszego rozszerzania, szczególnie w zakresie partycypacji instytucji usługowych i firm będących donatorami ulg i świadczeń. Obecna ich struktura ogranicza powiększanie liczby beneficjentów tych programów. Zarazem ich formuła utrwała bierność beneficjentów - motywowanych czerpaniem korzyści ze zniżek i ulg a słabo oddziałuje na stymulowanie aktywności kulturalno-społecznej seniorów w środowiskach lokalnych. Katowickie programy wsparcia są obecnie promocyjnymi wizytówkami samorządowej polityki miejskiej na rzecz seniorów. Programy te powinny być jednak rozwijane i mogą stanowić ośnoję wielu inicjatyw budowanych poprzez współdziałanie miejskich instytucji wsparcia z organizacjami i stowarzyszeniami, z lokalnymi przedsiębiorcami jak i z wielkimi firmami organizującymi inicjatywy angażujące osoby starsze w środowiskowe i miejskie formy aktywizacji i integracji kulturalno-społecznej. Najwyższą dynamikę uzyskał rozwój Uniwersytetów Trzeciego Wieku mających w Katowicach od 2009/10 roku 1 200 słuchaczy³⁷. Wspierane przez Samorząd i Urząd Miasta Katowice są liczne stowarzyszenia i kluby organizujące środowiska senioralne. W lipcu 2014 roku przyjęto uchwałę³⁸ powołującą Radę Seniorów Miasta Katowice, która ukonstytuowała się 6 listopada 2014 roku.

Wskazane powyżej założenia dotyczące rozszerzenia działań na rzecz seniorów uwzględnia Miejski Program „Katowicki Senior w Mieście” na lata 2016-2021.

4.7.2. Prognozy potrzeb populacji seniorów

W polityce wspierania zdrowia i jakości życia ludzi starszych wyróżnia się rosnące potrzeby pielęgnacyjno-opiekuńcze seniorów w trzecim i czwartym etapie starzenia (późna starość między 75 a 84 rokiem życia oraz wiek sędziwy po 85 roku życia)³⁹. Udział tych grup wiekowych w populacji seniorów Katowic wymaga szczególnego monitorowania i planowania działań pomocowych. Udział seniorów w wieku 75+ w 2011 roku w całej populacji miasta wynosił 7,2%, a w 2015 wyniósł 9%. Prognozy GUS dla tej grupy wiekowej przedstawiają się następująco: w roku 2020 ludność 75+ stanowić będzie 9,6%, w roku 2035 – 16 %, a w roku 2050 – 18, 4%. Natomiast grupa wiekowa 85+ w roku 2015 stanowiła 2,1 % ogółu ludności. Według szacunków – GUS w roku 2020 seniorzy w wieku 85 lat i więcej będą stanowili 2,5 % ogółu mieszkańców, w roku 2035 – 4,4%, a w roku 2050 już aż 7,2%.⁴⁰

W związku z przemianami demograficznymi i starzeniem się ludności, pomiędzy rokiem 2010 a 2030 nastąpi zwiększenie liczby niepełnosprawnych seniorów. Dane ogólnopolskie mówią o wzroście o 80%. Przy założeniu stałego udziału klientów Domów Pomocy Społecznej w liczbie niepełnosprawnych osób w wieku 75 lat i więcej – zapotrzebowanie na miejsca w domach pomocy społecznej dla seniorów wzrosłoby co najmniej o 67%⁴¹.

³⁷ <http://utw.us.edu.pl/katowice/o-utw> i <http://utw.us.edu.pl/historia>

³⁸ Uchwała Nr LII/1229/14 Rady Miasta Katowice z dnia 30 lipca 2014 r.

³⁹ *Seniorzy w województwie śląskim*. Raport z badań ilościowych zrealizowanych w 2012 roku przez Obserwatorium Integracji Społecznej przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice 2012.

⁴⁰ www.stat.gov.pl.

⁴¹ *Ibidem*, s.18.

Jedną z konsekwencji demograficznego starzenia się społeczeństwa jest coraz częstsze samotne zamieszkiwanie osób starszych. Prognozowany jest wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych i narastająca samotność w codziennym funkcjonowaniu seniorów. Według prognoz GUS, w 2030 roku ogółem 53,3% gospodarstw jednoosobowych będzie prowadzonych przez osoby w wieku co najmniej 65 lat, w tym 17,3% przez osoby w wieku 80 lat i więcej⁴².

Trudne jest aktualnie szacowanie następstw społecznych i zdrowotnych, jakie wynikną z wydłużenia czasu pracy i opóźnienia wieku przejścia na emeryturę dla kobiet od 65 roku życia i mężczyzn od 67 roku życia, będą one wymagały monitorowania.

Ogółem wskazane procesy już w najbliższych latach będą znacząco zwiększać zapotrzebowanie osób starszych i niesamodzielnych na domowe usługi pielęgnacyjne i pomoc środowiskową oraz na stacjonarną opiekę geriatryczną dla niepełnosprawnych i obłożnie chorych.

Ze względu na coraz mniej korzystne relacje grupy osób w wieku produkcyjnym do tych w wieku nieprodukcyjnym⁴³ konieczne jest mobilizowanie kadr instytucji samorządowych i wszystkich grup mieszkańców do aktywności w realizowaniu programów i inicjatyw wzmacniających zasoby kulturowe i społeczne senioralnego kapitału ludzkiego w mieście.

Analiza SWOT

POLITYKA SPOŁECZNA NA RZECZ SENIORÓW	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Wysoka i różnorodna aktywność katowickich organizacji działających na rzecz seniorów. – Zaangażowanie seniorów w systemy wymiany wsparcia w małych kręgach rodzinnych i mikrosieciach sąsiedzkiej pomocy. – Korzystne wskaźniki zabezpieczenia podstawowych potrzeb materialnych i mieszkaniowych seniorów. – Stosunkowo dobry poziom bytowej samodzielności w populacji seniorów. – Dobra ocena dostępności podstawowej opieki zdrowotnej w mieście i zabezpieczenie zdrowia większości osób starszych. – Wysoki poziom aktywności interpersonalnej osób w starszym wieku i koncentracja na warunkach życia w lokalnym środowisku zamieszkania. – Mieszkania chronione i pomoc zagrożonym przemocą domową oraz inne zasoby instytucjonalne w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach i partnerów społecznych. – Centrum powiadamiania ratunkowego (dobra 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczający system reintegracji społecznej niesamodzielnych seniorów zagrożonych socjalnie wykluczeniami. – Mała liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy i domach pomocy społecznej. – Niska aktywność wolontariacka seniorów i brak integracji międzypokoleniowej poza wąskim kręgiem rodzinnym na poziomie dzielnic miasta. – Niski poziom cyfrowych kompetencji i deficyty aktywności seniorów w komunikacji internetowej. – Niedostosowanie części przestrzeni publicznej dzielnic i centrum miasta do potrzeb funkcjonalnych osób starszych i starszych niepełnosprawnych. – Ograniczone możliwości ekonomiczne w dostępie do płatnych usług środowiskowych. – Wąski zasięg ważnych inicjatyw i programów wsparcia osób starszych, przy bierności ich beneficjentów. – Deficyty informacji o ofercie organizacji społecznych działających w Katowicach na

⁴² Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, s.5.

⁴³ Zwraca na to uwagę jako na ważny cel polityki społecznej Krajowa Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013, s.20.

<p>współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach z pogotowiem ratunkowym, policją i strażą pożarną).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Inicjowanie działań na rzecz osób w wieku senioralnym przez służby socjalne i instytucje samorządowe miasta. – Funkcjonowanie stowarzyszeń i klubów zrzeszających ludzi w starszym wieku z ich reprezentacją w Radzie Seniorów. – Rozwój Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Katowicach i popularyzacja ustawicznego kształcenia. 	<p>rzecz aktywizacji i wsparcia seniorów.</p>
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie poziomu aktywności i integracji społecznej osób starszych. – Aktywizowanie procesów komunikacji społecznej i informacji lokalnej o potrzebach oraz działaniach na rzecz osób w starszym wieku. – Funkcjonowanie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Rady Seniorów i stowarzyszeń organizujących aktywność osób starszych. – Pozyskiwanie seniorów do wolontariatu oraz wspieranie sąsiedzkiej pomocy środowiskowej. – Zwiększenie dostępności do informacji pomocnych i świadczeń oferowanych osobom starszym. – Aktywizacja czytelnictwa i działań lokalnych promujących dzielnicowe inicjatywy kulturalne na rzecz seniorów. – Rozwój organizacji pozarządowych działających w imieniu i na rzecz seniorów, aktywizowanie seniorów do wolontariatu i partycypacji społecznej. – Szkolenie seniorów do wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa społecznego. – Promowanie innowacyjnych urządzeń zabezpieczenia, technik teleopieki, telemedycyny oraz grupowych zajęć terapeutycznych wspomagających osoby starsze, starsze niepełnosprawne i ich opiekunów. – Działania na rzecz likwidacji barier architektonicznych i dostosowania zasobów mieszkaniowych wraz z otoczeniem do potrzeb osób starszych. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zmniejszanie się wielkości gospodarstw domowych i ich zasobów finansowych, szczególnie w kolejnych rocznikach generacji seniorów. – Niedostosowanie struktury środków finansowych przeznaczonych na elastyczne środowiskowe formy wsparcia do narastających potrzeb pomocy osobom w wieku senioralnym. – Niewystarczające nakłady na redukcję barier architektonicznych w przestrzeni miejskiej. – Niewystarczająca liczba opiekunów rodzinnych i asystentów osób starszych niepełnosprawnych. – Brak wsparcia dla aktywizacji zawodowej osób starszych. – Pogorszenie jakości kontaktów i więzi międzypokoleniowych osób starszych z dziećmi i młodzieżą szkolną w środowisku lokalnym. – Izolacja społeczna osób starszych zagrożonych biedą i niepełnosprawnością oraz opuszczanie ich przez rodziny zamieszkujące i pracujące w innym środowisku lokalnym lub za granicą. – Wykorzystywanie materialne osób starszych przez rodziny i nieuczciwe oferty usług oraz artykułów konsumpcyjnych. – Nierówny dostęp do wysokospecjalistycznych świadczeń. – Bariery mentalne oraz informacyjne i techniczne w aktywizacji społecznej seniorów.

4.8. Społeczeństwo obywatelskie

4.8.1. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi

Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego stanowi jedną z istotnych form realizacji zadań własnych samorządu miasta. Współpraca ta ma szczególne znaczenie w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Organizacje trzeciego sektora, najczęściej silnie wpisane w kontekst lokalnych społeczności, mają bardzo znaczący wpływ na skuteczność funkcjonowania systemu wsparcia społecznego, w działaniach na rzecz przeciwdziałania i ograniczania izolacji oraz wykluczenia społecznego. Rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego (w tym organizacji pozarządowych) odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu podstaw tego systemu: zaangażowania obywatelskiego, sieci powiązań wspólnotowych, zaufania do współobywateli, normy wzajemności, owocującej skłonnością do wzajemnej pomocy i wymiany świadczeń. Organizacje pozarządowe często mają liczne atuty, takie jak wysoki poziom kwalifikacji wielu działających w nich ludzi, wysoki poziom motywacji i zaangażowania, budują wiedzę i doświadczenie społeczne, mają mniejszy dystans do środowiska, w którym działają. Atutami ich inicjatyw jest zdecydowanie partnerskie nastawienie do współpracy z innymi instytucjami i organizacjami zwiększające możliwości pozyskiwania finansowego wsparcia i celowych funduszy.⁴⁴ Mają one także swoje słabości. Dla wielu osób wolontariacka praca w organizacjach pozarządowych jest początkiem doświadczeń zawodowych, działaniem akcyjnym bez pogłębiania więzi ze społecznością lokalną. Ponadto często organizacje te - nie mając stałych źródeł finansowania, funkcjonują „projektowo”, realizują incydentalne programy i ograniczają swoje działania do form preferowanych przez samorządową administrację w konkursach ofert lub zleczonych zadaniach.

Programy i projekty organizacji pozarządowych są ważnym dopełnieniem i poszerzeniem działań podejmowanych w strukturach samorządowych. Ich istotnym atutem jest to, że uzupełniają luki w działalności instytucji samorządowych, wchodząc często ze swoją aktywnością w obszary niszowe, trudne do zagospodarowania przez instytucje publiczne z uwagi na niewielki rozmiar lub lokalną specyfikę potrzeb. To właśnie organizacje trzeciego sektora, dzięki swojej większej elastyczności, nierzadko łatwiej podejmują nowatorskie, nierutynowe działania, promując innowacyjne pomysły i rozwiązania. Ich twórcza społeczna energia przyczynia się w istotnym stopniu do rozwoju metod i form działań pomocowych, w tym szczególnie dziś pożądanym działań aktywizujących. W aglomeracji górnośląskiej organizacje pozarządowe dość łatwo przekraczają granice miast i powiatów, najczęściej jednak działają głównie w miejscu swojej podstawowej lokalizacji. W Katowicach istnieje duży potencjał liczebny organizacji pozarządowych, ale nie jest on w pełni wykorzystywany.

Na ponad 1 705 zarejestrowanych tu organizacji pozarządowych tylko około 330 figuruje w bazie dostępnej na podstronie NGO portalu miejskiego www.katowice.eu jako przejawiające aktywność w ostatnich kilku latach.⁴⁵ Według rejestrów prowadzonych przez Wydział Spraw Obywatelskich oraz

⁴⁴ Hrynkiewicz J. (red.), *Przeciw ubóstwu i bezrobociu: lokalne inicjatywy obywatelskie*. ISP, Warszawa 2002

⁴⁵ A. Bartoszek, K. Czekał, K. Faliszek, A. Niesporek, D. Trawkowska. *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach*. Księga dobrych praktyk. UM Katowice 2012, s. 327.

Wydział Sportu i Turystyki liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Katowicach na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosiła 1 748.⁴⁶

Systematycznie rośnie liczba organizacji pozarządowych, z którymi jednostki katowickiego samorządu podejmują współpracę - w roku 2006 było to 198 organizacji pozarządowych a 2011 – 327. W okresie tym wydatki miasta na realizację współpracy z sektorem organizacji pozarządowych wzrosły z ok. 12,1 mln zł do 21,2 mln zł.⁴⁷ W 2015 współpracowano z 350 organizacjami pozarządowymi, wydatki miasta na ten cel wynosiły 28,96 mln zł.⁴⁸

Formalna strona współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi zorganizowana jest prawidłowo. W katowickim samorządzie spełnione są proceduralne wymogi konsultowania przedsięwzięć związanych z celami miejskiej polityki dla rozwiązywania problemów społecznych. Zorganizowane zostały branżowe rady i zespoły doradcze oraz przyjęto uchwały o trybie konsultacji⁴⁹. Praktyczna strona tej współpracy ma swoje ograniczenia i wymaga doskonalenia zarówno po stronie samorządu, jak i samych organizacji pozarządowych.⁵⁰

W Katowicach wypracowano szereg form promowania aktywności społecznej i programów wsparcia ważnych dla poprawy jakości życia grup zagrożonych wykluczeniem i wspierania ich obecności w środowisku miasta. Sukces części z nich ogranicza akcyjny charakter oraz słabe wsparcie ze strony katowickich przedsiębiorców i firm.

Niewielka jest reprezentacja i frekwencja oraz ograniczona aktywność w procesach konsultacji społecznych przedstawicieli tych organizacji pozarządowych. Wiele organizacji pozarządowych nie korzysta z zaproszeń do dialogu społecznego.

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice realizując cele strategiczne i ustawowe zadania systematycznie rozbudowuje współpracę z organizacjami pozarządowymi przygotowując, zlecając i wspólnie z nimi wykonując liczne programy pomocowe i projekty środowiskowe. Warte wyróżnienia są cyklicznie organizowane *Katowickie Dni Organizacji Pozarządowych*⁵¹ oraz przedsięwzięcia promujące aktywizację i wsparcie społeczne, np. z udziałem organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne w ramach *Dni osób niepełnosprawnych*.⁵² Wdrożono do realizacji elementy programu „*Aktywizacja społeczności lokalnych i promocja społeczeństwa obywatelskiego oraz świadomości prawnej*

⁴⁶ Sprawozdanie z realizacji w 2015 roku „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2015 rok”.

⁴⁷ Ibidem, s.234.

⁴⁸ Sprawozdanie z realizacji w 2015 roku „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2015 rok”.

⁴⁹ patrz odnośniki do dokumentów w Załączniku nr 1

⁵⁰ Szczegółowo na ten temat patrz: A. Bartoszek, K. Czekał, K. Faliszek, A. Niesporek, D. Trawkowska. *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach. Księga dobrych praktyk*. UM Katowice 2012

⁵¹ Do udziału w IV Katowickich Dniach Organizacji Pozarządowych w 2013 roku zgłosiło się 46 organizacji i zaledwie 2 szkoły podstawowe, z czego 24 zaproponowały występy na scenie lub działania aktywizujące mieszkańców wokół swojego stoiska.

⁵² *Sprawozdanie z realizacji Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych za rok 2013*, UM Katowice marzec 2014, s. 22.

obywateli”⁵³. W 2014 roku przeprowadzono także pierwszą edycję *Budżetu obywatelskiego 2015*, na który to program samorząd miasta przeznaczył 10 milionów złotych. *Budżet obywatelski* może być szansą na ożywienie dialogu społecznego i aktywizację inicjatyw lokalnych pod warunkiem wypracowania przejrzystego systemu konsultacji i debat dzielnicowych. Kluczem do uzyskania jakościowo nowego poziomu „aktywności obywatelskiej” mieszkańców Katowic będzie powiązanie budżetu obywatelskiego z większą aktywnością Rad Jednostek Pomocniczych i otoczenie ich wsparciem administracji samorządowej oraz społeczną kontrolą przez sieć lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych.

Współpraca samorządu miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi z całą pewnością wymaga większej aktywności z obu stron. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach oraz współpracujące z nim organizacje pozarządowe są głównymi wykonawcami zadań z zakresu miejskiej polityki społecznej. W swoich dorocznych sprawozdaniach oraz innych opracowaniach dokumentuje niezmiernie bogate programy pomocowe i projekty systemowe służące aktywizacji społeczności lokalnych.⁵⁴ Są to działania zdefiniowane na poziomie operacyjnym i powiązane ze statutowymi zadaniami ośrodka pomocy społecznej, finansowanymi zgodnie z ustawowymi regulacjami uprawniającymi mieszkańców do korzystania ze świadczeń i usług. Jakościowy rozwój współpracy następuje z inicjatywy najaktywniejszych partnerów społecznych. Przyczynić się do niego mogą mieszkańcy dzielnic miasta inicjujący powoływanie Jednostek Pomocniczych i korzystający z prawa do inicjatywy uchwałodawczej. Rozbudowa tych form współpracy jest szansą na ożywienie partnerstwa w rozwiązywaniu problemów miejskich społeczności i zaufania społecznego pomiędzy jednostkami samorządu a organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami miasta.

4.8.2. Prognoza rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Cele polityki społecznej wykraczają poza operacyjne zadania rozwiązywania problemów społecznych przez instytucje pomocy i wsparcia społecznego. Wydział Polityki Społecznej realizując nie tylko ustawowe zadania polityki społecznej ale i oczekiwania partnerów społecznych oraz mieszkańców Katowic będzie rozbudowywał współpracę z organizacjami pozarządowymi. Potrzeby zwiększania współodpowiedzialności mieszkańców za jakość życia w przestrzeni lokalnej oraz formy aktywizacji młodzieży, seniorów i środowisk lokalnych wykraczają poza partycypację w akcjach pomocy społecznej. Organizacje pozarządowe będą coraz aktywniejszym partnerem instytucji samorządowych. Rośnie świadomość potrzeb społecznej partycypacji i praw do inicjatyw obywatelskich, które definiowane są przez nowe ruchy miejskie. Dla rozwoju struktur społeczeństwa obywatelskiego niezbędne będzie pełniejsze wykorzystanie narzędzi polityki miejskiej na poziomie Rady Miasta oraz międzywydziałowej i interdyscyplinarnej współpracy jednostek samorządowych.

Rozwijane będą formy współdecydowania o wydatkowaniu środków inwestycyjnych na cele lokalne (budżet obywatelski), aktywizacja obejmie obywatelską troskę o jakość estetyczną i informacyjną

⁵³ W formie otwartego konkursu ofert ogłoszonego w 2012 roku - z możliwością ich przedłużenia - za <http://bip.um.katowice.pl/index.php?s=16&r=1223330319&id=1329820880>

⁵⁴ Sprawozdania z realizacji Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z lat 2011, 2012, 2013 oraz A. Górak, B. Flak. *Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach - dobre praktyki*, w: A. Bartoszek, K. Czekał, i inni..., *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych*, op. cit., s. 258-308.

przestrzeni miejskiej (w tym rozwój e-administracji, dostępu do informacji publicznej, ład estetyczny w mieście, uporządkowanie form reklamy zewnętrznej). Rozwijane będą formy partnerstwa prywatno-publicznego oraz współpraca z katowickimi organizacjami rzemieślników i przedsiębiorców.⁵⁵ Tworzone będą nowe formy pogłębienia współpracy wydziałów Urzędu Miasta z innymi miejskimi instytucjami i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Katowicach w realizacji programów profilaktyki uzależnień, rozwój sieci bezpłatnego poradnictwa prawnego, integrowanie diagnozowania psychologiczno-pedagogicznego i instytucjonalnych form przeciwdziałania przemocy (w tym wdrożenie szkolnego systemu eliminowania przemocy w szkołach podstawowych i gimnazjalnych). Kształtowanie nowej jakości w polityce społecznej miasta Katowice wymaga zwiększenia aktywności i współodpowiedzialności wszystkich ogniw i partnerów samorządu terytorialnego. Ukierunkowanie polityki społecznej miasta na partycypacyjną aktywizację społeczności lokalnych w dużym stopniu będzie zależać od pogłębienia współpracy instytucji samorządowych z sektorem pozarządowym, liderami dzielnicowych społeczności, przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących w Katowicach.

Analiza SWOT

STAN SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W KATOWICACH	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców i świadomości praw obywatelskich. – Bogata aktywność stowarzyszeń społecznych i organizacji na rzecz środowisk wymagających wsparcia. – Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. – Dobry poziom charytatywnego zabezpieczenia potrzeb osób zagrożonych głębokim ubóstwem i niedostatkiem żywności. – Liczne programy edukacyjne i profilaktyczne prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach i agendy samorządu przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. – Dobre załączki społeczeństwa obywatelskiego i reagowanie władz miejskich na nowe formy aktywizacji mieszkańców (Budżet Obywatelski, Rada Seniorów, Karta Seniora, Karta Dużej Rodziny, program Nas Troje i więcej, Inkubator Społecznej Aktywności). – Tworzenie programów i centrów aktywności lokalnej pod patronatem Wydziału Polityki Społecznej i Miejskiego Ośrodka Pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> – Deficyty współpracy na poziomie stowarzyszeń społecznych oraz partnerstwa pomiędzy jednostkami samorządu a organizacjami pozarządowymi w Katowicach. – Niskie wsparcie instytucji miejskich dla spontanicznych inicjatyw społecznych i nieformalnych grup aktywności lokalnej. – Niedoinwestowanie techniczne oraz lokalowe i niezadowalający stan wsparcia działalności stowarzyszeń społecznych na poziomie dzielnic miasta. – Zbyt ubogi zakres informacji o przedsięwzięciach planowanych i organizowanych pod patronatem instytucji miejskich i jednostek samorządowych. – Słaba interakcja stron internetowych miasta poświęconych NGO z małą ilością aktualnych informacji o akcjach organizacji społecznych oraz wspólnych projektach samorządu i stowarzyszeń. – Niski poziom uczestnictwa mieszkańców miasta w aktywności wolontariackiej i w konsultacjach społecznych. – Odpływ młodzieży z miasta i słabe wykorzystywanie energii społecznej młodego pokolenia dla aktywizacji społeczności lokalnych. – Rozwarstwienie ekonomiczne społeczności miasta, utrudniające społeczną aktywizację mieszkańców

⁵⁵ Postulowane , jako podstawa rozwoju ekonomii społecznej partnerstwo publiczno-społeczne w krajowej *Strategii polityki społecznej na lata 2007-2013* nazwane jest "podstawą rozwoju usług społecznych" i "kwintesencją konstytucyjnej zasady pomocniczości" - s. 22.

<p>Społecznej w Katowicach z udziałem organizacji pozarządowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Konsultowanie programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi i tworzenie platform współpracy z trzecim sektorem. – Regularne i protokołowane spotkania zespołów doradczych i rad koordynujących współpracę jednostek miasta z organizacjami pozarządowymi. 	<p>(szczególnie z grup i środowisk zmarginalizowanych).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Brak stałej aktualizacji danych i informacji o aktywności organizacji i stowarzyszeń społecznych działających lub funkcjonujących w Katowicach. – Słaba organizacja i efektywność współpracy jednostek miasta oraz organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami, w tym zbyt niski poziom promocji CSR czyli społecznej odpowiedzialności biznesu.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost świadomości znaczenia aktywizacji obywatelskiej dla instytucji samorządowych i deficytów partnerstwa społecznego w polityce lokalnej władz i instytucji miejskich. – Rosnąca aktywność społeczna środowisk lokalnych oraz profesjonalizacja pracy organizacji pozarządowych. – Zwiększanie współpracy i wdrażanie procedur koordynacji działań interwencyjnych pomiędzy jednostkami pomocy społecznej a innymi instytucjami miejskimi i organizacjami sektora społecznego. – Przemiany kulturowe w populacji związane z troską o jakość życia w środowisku lokalnym i aktywne funkcjonowanie dla wzmacniania potencjałów zdrowia i dobrostanu społecznego mieszkańców. – Promocja idei bezpieczeństwa publicznego i współdziałania sąsiedzkiego w zakresie samopomocy i aktywizacji lokalnej mieszkańców. – Edukacja młodzieży przez aktywne formy udziału w pracach instytucji samorządowych oraz wolontariat w organizacja pozarządowych. – Kształtowanie nowych form polityki społecznej miasta, aktywizującej środowiska zagrożone negatywnymi procesami demograficznymi do współodpowiedzialności za jakość życia w przestrzeni miejskiej. – Wzrastająca świadomość władz samorządowych co do konieczności dofinansowania programów i projektów na rzecz podnoszenia bezpieczeństwa publicznego i zwalczania społecznych zachowań w miejscach publicznych. – Przejrzystość reguł współpracy jednostek samorządu miasta z partnerami społecznymi, w tym transparentność planowania zamówień i zleceń publicznych wsparta jednolitymi procedurami komunikacji w Internecie. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nieufność społeczna do akcji i działań na rzecz dobra wspólnego inicjowanych przez organizacje pozarządowe. – Utrzymująca się wysoka liczba osób i rodzin społecznie biernych, trwale korzystających z pomocy społecznej. – Niski poziom zaufania społecznego między organizacjami pozarządowymi a pracownikami i kierownikami instytucji samorządowych. – Niewystarczająca współpraca samorządowych instytucji polityki społecznej i organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami i środowiskiem biznesu w realizowaniu programów pomocowych. – Niski poziom współpracy administracji samorządowej i organizacji pozarządowych w procesie planowania i organizacji usług społecznych. – Rywalizacja między podmiotami trzeciego sektora o zlecane zadania i projekty miejskie, ograniczająca ich współpracę oraz partnerstwo. – Obawy i nieumiejętność korzystania ze swoich praw obywatelskich przez mieszkańców w sytuacjach problemowych sporów z administracją miejską. – Ograniczanie środków finansowych na aktywizację wolontariatu i organizowanie oraz promowanie aktywności stowarzyszeń kulturalno-społecznych i bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych na poziomie dzielnic oraz szkół.

5. Misja – główny cel Strategii

**ZWIĘKSZENIE POZIOMU AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW I WZMOCNIENIE
POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI, ZASOBÓW INSTYTUCJI I ORGANIZACJI
ORAZ ICH EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE
DLA OSIĄGANIA W LATACH 2016 – 2021 SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ
I POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA W KATOWICACH**

Spójność społeczna postulowana w proponowanej tutaj nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice stanowi połączenie troski o wzmacnianie dwóch kategorii - kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego – w działaniach skierowanych operacyjnie (przez instytucje wsparcia) na przeciwdziałanie życiowej bezradności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁵⁶.

Formułowane obszarowo strategiczne cele, aby mogły służyć wzmacnianiu zasobów kapitału społecznego i obywatelskiego zaangażowania mieszkańców, wymagają osiągnięcia spójności działań na poziomie elit miejskich kierujących się zasadami prawa oraz równości, pomocniczości i efektywności w pomnażaniu dobrostanu społecznego.

Skuteczne osiągnięcie zamierzonych rezultatów wymaga dostosowywania działań strategicznych do warunków środowiskowych i potrzeb identyfikowanych na poziomie pomocniczych jednostek administracyjnych. Sygnałem do zmiany podejścia na rzecz diagnozowania specyfiki potrzeb mieszkańców różnych dzielnic miasta były wyniki diagnozy i monitoringu problemów społecznych⁵⁷.

Zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Miasta „Katowice 2030” definiują troskę o realizację jakości życia mieszkańców następująco: Katowice miastem wysokich i wyrównanych standardów mieszkaniowych, usługowych i środowiskowych „uwagi na trzech składowych polach strategicznego „Jakość życia”, którymi są:

- usługi publiczne,
- mieszkalnictwo,
- społeczno – przyrodnicze środowisko życia”⁵⁸

Realizacja owego celu głównie na poziomie polityki na rzecz jakości środowiska zamieszkania i ekologicznej równowagi pomiędzy rozbudową infrastruktury technicznej i usługowej a zasobami naturalnymi, wsparte eliminowaniem zagrożeń bezpieczeństwa dla warunków życia w jednostkach terytorialnych miasta stwarza jedynie bazę do jego nowoczesnego rozwoju społecznego.

Rośnie zatem znaczenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice, jako dokumentu programowo uzupełniającego i wzbogacającego definiowanie wartości i zasad organizujących obszarowe cele rozwoju miasta Katowice.

⁵⁶ S. Golinowska, E. Kocot. *Spójność społeczna. Stan i perspektywy rozwoju społecznego kraju w przekrojach regionalnych*. Warszawa 2013.

⁵⁷ *Diagnoza problemów społecznych i monitoring polityki społecznej dla aktywizacji zasobów ludzkich w Katowicach*, Red. A. Bartoszek, K. Czekaj, D. Trawkowska, Wyd. PARA i Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice 2012 (sfinansowano ze środków EFS UE POKL UDA-POKL.07.02.01-24-028/09-00)

⁵⁸ Ibidem, Strategia Rozwoju Miasta R. 1.2. Jakość Życia, s.8. 13

6. Cele strategiczne i kierunki działania oraz wskaźniki monitoringu

6.1. Procesy demograficzne

Cel strategiczny

**WSPIETRANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH MŁODYM RODZINOM
I ODPOWIEDZIALNEMU RODZICIELSTWU ORAZ OGRANICZANIE NASTĘPSTW
DEMOGRAFICZNEGO STARZENIA SIĘ MIASTA**

Kierunki działań strategicznych

C1 K₁	Monitorowanie przemian w strukturze społeczno-demograficznej dzielnic Katowic i problemów wynikających ze starzenia się populacji miasta oraz podejmowanie inicjatyw nakierowanych na pobudzenie procesu rewitalizacji, szczególnie na obszarach zagrożonych społeczną dezorganizacją i wysokim obciążeniem demograficznym.
C1 K₂	Promowanie inicjatyw służących ochronie rodziny i macierzyństwa oraz rozwojowi demograficznemu miasta, inicjowanie akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców Katowic.
C1 K₃	Promowanie form aktywnego podnoszenia sprawności fizycznej i zdrowego stylu życia mieszkańców miasta oraz wspieranie programów badań profilaktycznych i akcji promujących zdrowie.
C1 K₄	Wzmacnianie międzypokoleniowej integracji i funkcji wychowawczych i edukacyjnych rodzin w ramach prowadzonej pracy środowiskowej z dziećmi i rodzicami za pośrednictwem m.in. szkół, organizacji społecznych, klubów sportowych oraz instytucji kultury oraz rozwój projektów wsparcia dużej rodziny w ramach programu <i>Nas Troje i Więcej</i> i integracji międzypokoleniowej <i>Babcia dziadek i Ja</i> .

Działania

Cel strategiczny:		
WSPIERANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH MŁODYM RODZINOM I ODPOWIEDZIALNEMU RODZICIELSTWU ORAZ OGRANICZANIE NASTĘPSTW DEMOGRAFICZNEGO STARZENIA SIĘ MIASTA		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C1 D₁	1. Diagnozowanie dynamiki zmian w strukturze społeczno-demograficznej Katowic i problemów wynikających ze starzenia się w populacji w dzielnicach miasta.	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Spraw Obywatelskich, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Rada Seniorów, organizacje pozarządowe
C1 D₂	1. Inicjowanie akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców. 2. Tworzenie/wspieranie inicjatyw sprzyjających młodym rodzinom i odpowiedzialnemu rodzicielstwu oraz ograniczanie atomizacji więzi rodzinnych i społecznych w następstwie demograficznego starzenia się miasta.	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Edukacji, Wydział Promocji, organizacje pozarządowe
C1 D₃	1. Tworzenie warunków do uprawiania masowego sportu i rekreacji oraz pobudzenie	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Sportu i Turystyki, PFRON, organizacje

	<p>aktywności mieszkańców miasta służącej podnoszeniu sprawności fizycznej i zdrowemu stylowi życia (w tym rozbudowa ścieżek rowerowych i infrastruktury miejskiej rekreacji).</p> <p>2. Inicjowanie i wspieranie realizacji programów badań profilaktycznych i akcji promujących zdrowie, szczególnie w zagrożonych środowiskach i grupach wiekowych.</p>	pozarządowe
C1 D4	<p>1. Wzbogacanie oferty wsparcia dużej rodziny w ramach programu <i>Nas Troje i Więcej</i> i jego integracja z ogólnopolską <i>Kartą Dużej Rodziny</i>.</p> <p>2. Wspomaganie wychowawczych oraz edukacyjnych funkcji rodziny przez pracę środowiskową z dziećmi i rodzicami za pośrednictwem szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym specjalistycznej poradni rodzinnej, placówek pracy pozaszkolnej, stowarzyszeń społecznych, klubów sportowych oraz organizacji kulturalnych.</p>	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Edukacji, Wydział Kultury, Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba ludności w wieku produkcyjnym w podziale na dzielnice	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich
Odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku aktywności zawodowej dla dzielnic i całego miasta	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, - Bank Danych Lokalnych
Liczba i odsetek ludności dzielnic miasta w wieku 60+, 70+ i 80+	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, - Bank Danych Lokalnych
Saldo migracji	Na koniec roku	- Bank Danych Lokalnych
Liczba akcji profilaktyki zdrowia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba i wykaz katowickich instytucji kultury i podmiotów gospodarczych, które oferują ulgi i dodatkowe uprawnienia dla rodzin (w tym w ramach programów miejskich <i>Babcia dziadek i Ja, Nas Troje i więcej</i>)	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych badaniami profilaktycznymi dofinansowanymi przez Urząd Miasta, w podziale na grupy wieku, typ szkół	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Wykaz akcji i programów profilaktycznych zrealizowanych w mieście przy współpracy jednostek samorządu z organizacjami społecznymi i specjalistycznymi stowarzyszeniami	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Liczby kart wydanych uczestnikom programów miejskich: <i>Nas Troje i więcej</i> , <i>Karta dużej rodziny</i> w podziale na dzielnice miasta	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Wykaz partnerów pozyskanych w Katowicach do współpracy w ramach programów wspierania rodzin <i>Nas Troje i więcej</i> , <i>Babcia dziadek i ja</i>	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Promocji

6.2. Wspieranie rodziny

Cel strategiczny

POPRAWA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU RODZINY

Kierunki działań strategicznych

C2 K₁	Wzmacnianie polityki prorodzinnej na terenie miasta.
C2 K₂	Wspieranie rodziny przy wykorzystaniu oferty dostępnej w ramach systemu pomocy i integracji społecznej.
C2 K₃	Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Działania

Cel strategiczny: POPRAWA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU RODZINY		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C2 D₁	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie do pełnienia ról rodzicielskich i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. 2. Rozwijanie infrastruktury ułatwiającej rodzinie godzenie różnych ról społecznych (między innymi żłobki, przedszkola). 3. Zapewnienie bezpłatnej/taniej opieki dla dzieci w okresach przerw w nauce szkolnej. 4. Wspieranie osób, rodzin w pełnieniu funkcji poprzez rozszerzenie bezpłatnego poradnictwa na rzecz osób, rodzin przeżywających różnego rodzaju trudności. 5. Diagnozowanie potrzeb i problemów dotyczących rodzin na terenie miasta. 	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Edukacji, - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Kultury we współpracy z instytucjami kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C2 D₂	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej. 2. Wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej. 3. Dalsze doskonalenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w Katowicach, organizacje pozarządowe
C2 D₃	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dalszy rozwój i doskonalenie programów/projektów profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży. 	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe, instytucje oświatowe, instytucje kultury

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba zawieranych małżeństw	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Liczba rozwodów	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Małżeństwa na 1000 ludności	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Rozwody na 1000 ludności	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS

Liczba różnych typów infrastruktury ułatwiającej rodzinie godzenie różnych ról społecznych (żłobki, przedszkola)	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji
Liczba osób korzystających z taniego/ bezpłatnego wypoczynku organizowanego przez miasto w okresie ferii zimowych i wakacji letnich	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba udzielonych porad psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych sesji terapeutycznych, spotkań mediacyjnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób, które skorzystały z porad psychologiczno - pedagogicznych, terapii, mediacji	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Procentowy udział rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób objętych wsparciem asystentów rodziny	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w ramach programu zwalczania przemocy domowej " <i>Niebieska karta</i> "	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/projektach profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba miejsc świadczących tanie/bezpłatne oferty edukacyjne i rozwijające zainteresowania dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,
Liczba osób korzystających z tanich/ bezpłatnych ofert edukacyjnych i rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,

6.3. Rynek pracy

Cel strategiczny

RYNEK PRACY OTWARTY DLA KAŻDEGO

Kierunki działań strategicznych:

C3 K₁	Sprzycanie rozwojowi zintegrowanego systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu bezrobocia w mieście, rozwijanie działań na rzecz pozyskiwania i wykorzystywania środków unijnych w obszarze rynku pracy oraz promowanie przedsiębiorczości oraz wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.
C3 K₂	Rozwijanie oferty pomocowej sprzyjającej powrotowi na rynek pracy w szczególności osób długotrwale bezrobotnych oraz wykluczonych, wspieranie działań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz tworzenie systemów motywacyjnych dla pracodawców i bezrobotnych.

Działania

Cel strategiczny: RYNEK PRACY OTWARTY DLA KAŻDEGO		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C3 D₁	1. Realizacja wspólnych działań instytucji sektora publicznego, sektora prywatnego i organizacji pozarządowych w obszarze rynku pracy. 2. Doskonalenie systemu współpracy instytucji i organizacji wspierających adaptację zawodową. 3. Wspieranie działań sprzyjających rozwojowi usług i instrumentów rynku pracy w mieście, w tym przy wykorzystaniu środków unijnych. 4. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieranie osób planujących założyć własną działalność gospodarczą. 5. Diagnozowanie zasobów, potrzeb i problemów związanych z bezrobociem na terenie miasta.	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Agencje Zatrudnienia, Partnerzy Rynku Pracy, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
C3 D₂	1. Tworzenie nowych i rozwijanie istniejących przedsięwzięć, projektów i programów nakierowanych na zwiększenie szans na rynku pracy, w szczególności osób w trudnej sytuacji życiowej. 2. Rozszerzanie zakresu współpracy z pracodawcami. 3. Wzmacnianie aktywności osób niepełnosprawnych w poruszaniu się po rynku pracy.	Urząd Miasta : -Wydział Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Partnerzy Rynku Pracy

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Stopa bezrobocia rejestrowanego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób pozostających bez pracy dłużej niż jeden rok	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba kontaktów nawiązanych i utrzymanych z pracodawcami z terenu działania urzędu	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba zorganizowanych giełd pracy i spotkań z pracodawcami	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba ofert pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba wydanych skierowań do pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba podjęć pracy w wyniku działań pośredników pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba podjęć pracy ogółem	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób objętych doradztwem zawodowym przed uzyskaniem środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba złożonych wniosków na rozpoczęcie działalności gospodarczej (samozatrudnienie)	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób, którym przyznano środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej (samozatrudnienie)	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób skierowanych do pracy w ramach zawartych umów o roboty publiczne	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób zatrudnionych w ramach zawartych umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób skierowanych na szkolenie	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób, które ukończyły szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób objętych usługami: - poradnictwa zawodowego, - pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba złożonych wniosków o przyznanie dotacji na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób, którym przyznano środki na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba podjęć pracy przez osoby niepełnosprawne w wyniku wydanych skierowań	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

Liczba osób niepełnosprawnych, którym została udzielona pomoc w ramach poradnictwa zawodowego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych skierowanych na szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, które ukończyły szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba wniosków złożonych przez pracodawców o zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba dokonanych zwrotów kosztów wyposażenia stanowiska pracy lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba projektów nakierowanych na wsparcie osób zarejestrowanych realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

6.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom

Cel strategiczny

**ROZWIJANIE PROFILAKTYKI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH
ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ**

Kierunki działań strategicznych

C4 K₁	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i osób z deficytami poznawczymi.
C4 K₂	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom/rodzinom z problemem uzależnienia i współuzależnienia oraz zagrożonych uzależnieniami, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
C4 K₃	Prowadzenie działalności diagnostycznej, informacyjnej i edukacyjnej oraz wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służącej profilaktyce i rozwiązywaniu problemu uzależnień.

Działania

Cel strategiczny: ROZWIJANIE PROFILAKTYKI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATORI PARTNERZY
C4 D₁	1. Organizowanie grup terapeutycznych oraz pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i osób z deficytami poznawczymi. 2. Prowadzenie ustawowej procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Zdrowia NWiPW we współpracy z Miejską Izbą Wyrzeźwień oraz Ośrodkiem Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu, - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, instytucje służby zdrowia
C4 D₂	1. Organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Sportu i Turystyki, - Wydział Edukacji we współpracy z Zespołem Obsługi Jednostek Oświatowych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C4 D₃	1. Rozpowszechnianie wśród mieszkańców Katowic informacji dotyczącej oferty wsparcia dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem. 2. Zlecenie zadań do realizacji w ramach profilaktyki uzależnień wyspecjalizowanym podmiotom, w tym zwłaszcza organizacjom pozarządowym. 3. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z uzależnieniami na terenie miasta.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe,

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85153 - Zwalczanie narkomanii	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób korzystających z pomocy w postaci grup terapeutycznych	Na koniec roku.	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób, które uczestniczyły w grupach wsparcia, obozach terapeutycznych	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba porad w ramach indywidualnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej z powodu uzależnienia lub współuzależnienia	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba porad telefonicznych udzielonych w ramach telefonu zaufania prowadzonych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowych dla Rodzin z Problemem Alkoholowym	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób, wobec których podjęto procedurę zobowiązaniem do leczenia odwykowego	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą placówek wsparcia dziennego	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób objętych programami profilaktycznymi	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba umów zawartych na realizację zadań w ramach profilaktyki uzależnień (z rozróżnieniem umów na dotacje i umów w oparciu o prawo zamówień publicznych)	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację umów (z wyróżnieniem organizacji pozarządowych)	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba podmiotów, z którymi zawarto umowy na realizację zadań w ramach profilaktyki uzależnień (w tym ze wskazaniem liczby organizacji pozarządowych)	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej

6.5. Wspieranie osób niepełnosprawnych

Cel strategiczny

**KATOWICE - MIASTO PRZYJAZNE DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH
- INTEGRACJA DZIAŁAŃ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW KATOWIC
ORAZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN
BORYKAJĄCYCH SIĘ Z KONSEKWENCJAMI NIEPEŁNEJ SPRAWNOŚCI**

Kierunki działań strategicznych

C5 K₁	Przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie.
C5 K₂	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez ograniczanie barier komunikacyjnych, architektonicznych i społecznych.
C5 K₃	Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w celu poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Działania

Cel strategiczny:		
KATOWICE - MIASTO PRZYJAZNE DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH - INTEGRACJA DZIAŁAŃ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW KATOWIC ORAZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN BORYKAJĄCYCH SIĘ Z KONSEKWENCJAMI NIEPEŁNEJ SPRAWNOŚCI		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C5 D₁	1. Rozwój infrastruktury wsparcia (w tym mieszkań treningowych i chronionych) oraz usług społecznych w środowisku zamieszkania (praca socjalna, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, wolontariat dla osób niepełnosprawnych). 2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe.
C5 D₂	1. Przekształcanie i dostosowywanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. 2. Wspieranie aktywizacji społecznej i obywatelskiej osób niepełnosprawnych. 3. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z niepełnosprawnością na terenie miasta.	Urząd Miasta Katowice: -Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Budynków i Dróg we współpracy z Komunalnym Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach oraz Miejskim Zarządem Ulic i Mostów Katowice, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C5 D₃	1. Tworzenie przedsięwzięć programów/ projektów aktywizacyjnych i wdrażanie ich w odpowiedzi na potrzeby osób niepełnosprawnych i ich rodzin. 2. Inicjowanie i pogłębianie współpracy	Urząd Miasta Katowice: -Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

	międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej przy wykorzystaniu formuły zespołów złożonych z przedstawicieli organizacji i instytucji zaangażowanych w pomoc osobom niepełnosprawnym.	w Katowicach, Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
--	--	--

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych i mieszkaniach treningowych dla osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie korzystających z pomocy w postaci mieszkań chronionych/treningowych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie korzystających z usług społecznych w środowisku zamieszkania (usługi opiekuńcze, praca socjalna, wolontariat)	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w danym roku	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Procentowy (%) udział osób niepełnosprawnych wśród zarejestrowanych bezrobotnych	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba niepełnosprawnych mieszkańców Katowic, którzy uzyskali pomoc w ramach realizowanych programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym zlikwidowano bariery architektoniczne w miejscu ich zamieszkania w ramach środków PFRON	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidowania barier w komunikowaniu się (w tym przy wykorzystaniu komputerów, czytników i telefonów)	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidacji barier technicznych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z dofinansowania ze środków PFRON do turnusów rehabilitacyjnych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających ze Środowiskowych Domów Samopomocy	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, które brały udział w imprezach sportowych, kulturalnych, turystycznych bądź rekreacyjnych dofinansowanych ze środków PFRON do organizacji sportu, kultury i turystyki oraz rekreacji	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych na rzecz osób niepełnosprawnych.	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba podmiotów realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba odbiorców działań na rzecz osób niepełnosprawnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej

6.6. Przeciwdziałanie bezdomności

Cel strategiczny

OGRANICZENIE ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH

Kierunki działań strategicznych

C6 K₁	Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z zagrożeniem bezdomnością oraz problemów związanych z następstwami bezdomności na terenie miasta.
C6 K₂	Doskonalenie istniejącego systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych bezdomnością i bezdomnych, w tym poprzez rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
C6 K₃	Poszerzenie oferty innowacyjnych przedsięwzięć/programów/projektów nakierowanych na aktywizowanie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością i bezdomnych w działaniach na rzecz poprawy swojej sytuacji.

Działania

Cel strategiczny: OGRANICZENIE ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C6 D₁	1. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z zagrożeniem bezdomnością oraz problemów związanych z następstwami bezdomności na terenie miasta. 2. Monitorowanie zjawiska bezdomności, monitorowanie rezultatów podejmowanych działań nakierowanych na zapobieganie zjawisku bezdomności i wspieranie osób bezdomnych.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
C6 D₂	1. Rozbudowa infrastruktury wsparcia (w tym mieszkań readaptacyjnych i mieszkań z zasobów Urzędu Miasta dla bezdomnych osób i rodzin). 2. Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych na potrzeby bezdomnych osób i rodzin (praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne). 3. Inicjowanie i intensyfikowanie/pogłębianie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej przy wykorzystaniu formuły zespołów złożonych z przedstawicieli organizacji i instytucji zaangażowanych w pomoc bezdomnym.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Straż Miejska Katowice
C6 D₃	1. Tworzenie przedsięwzięć programów/projektów aktywizacyjnych i wdrażanie ich w odpowiedzi na potrzeby osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Procentowy (%) udział bezdomnych wg płci, wieku, poziomu wykształcenia i innych zmiennych społeczno - demograficznych	Na koniec roku	Urząd Miasta - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba realizowanych programów/ projektów aktywizacyjnych dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/ projektach dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba miejsc w różnych typach infrastruktury wsparcia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób korzystających z materialnych form wsparcia	Na koniec roku	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób korzystających z niematerialnych form wsparcia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe.
Liczba osób (narastająco) korzystających z różnych typów infrastruktury wsparcia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba interwencji podejmowanych w środowisku osób bezdomnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba wejść/wizyt w skupiskach osób bezdomnych przedstawicieli instytucji/organizacji (np. Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe)	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba zespołów skupiających przedstawicieli podmiotów pracujących w obszarze bezdomności	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych dotyczących problemu bezdomności	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób bezdomnych, które otrzymały lokal z zasobów miasta/innych zasobów	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

6.7. Problemy osób w wieku senioralnym

Cel strategiczny

**WZMOCNIENIE ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ZDROWIU I AKTYWNEMU UCZESTNICTWU
OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W TYM POPRZEZ ROZWÓJ
WOLONTARIATU I INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ
ZABEZPIECZAJĄCYCH POTRZEBY SENIORÓW**

Kierunki działań strategicznych

C7 K₁	Wspieranie aktywności osób starszych i ich integracji międzypokoleniowej.
C7 K₂	Podnoszenie jakości życia seniorów, w tym poprzez rozwijanie infrastruktury pomocowej w środowisku zamieszkania seniorów oraz eliminowanie barier architektonicznych i czynników środowiskowych utrudniających niesamodzielnym seniorom pełnoprawne funkcjonowanie w przestrzeni miejskiej.
C7 K₃	Wspieranie akcji edukacyjnych oraz inicjatyw kulturalnych na rzecz seniorów oraz szkolenie seniorów dla poprawy bezpieczeństwa i wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania a także ich aktywizacja społeczna i obywatelska (ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu seniorów).

Działania

Cel strategiczny: WZMOCNIENIE ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ZDROWIU I AKTYWNEMU UCZESTNICTWU OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W TYM ROZWÓJ WOLONTARIATU I INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ ZABEZPIECZAJĄCYCH POTRZEBY SENIORÓW		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C7 D₁	1. Promowanie aktywności osób starszych na rzecz zdrowia i sprawności życiowej oraz programów integracji międzypokoleniowej	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
	2. Szkolenie seniorów do wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia ich bezpieczeństwa.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe, Policja, Straż Miejska oraz Spółdzielnie i Wspólnoty Mieszkaniowe
	3. Wspieranie aktywizacji społecznej i obywatelskiej oraz rozwój wolontariatu seniorów.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Rada Seniorów, organizacje pozarządowe
C7 D₂	1. Rozwijanie oferty promocyjnych usług dostępnych w mieście dla osób starszych na bazie Karty Aktywnego Seniora i zasięgu programów pomocowych dla osób w wieku 70+	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Rada Seniorów, organizacje pozarządowe, miejskie instytucje kultury i podmioty gospodarcze.

	2. Rozwijanie infrastruktury pomocowej dla niesamodzielnych seniorów w ich środowisku zamieszkania	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
	3. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z procesem starzenia się społeczeństwa na terenie miasta.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C7 D₃	1. Ograniczanie czynników utrudniających osobom niepełnosprawnym i niesamodzielnym seniorom pełnoprawne i bezpieczne funkcjonowanie w środowisku zamieszkania	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba miejsc pobytu w domach pomocy społecznej na terenie Katowic oraz liczba osób korzystających	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych dla osób starszych i dla starszych lub niepełnosprawnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba miejsc i osób korzystających z Rodzinnego Domu Pomocy	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z dziennych domów pomocy społecznej na terenie Katowic	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba specjalistycznych miejsc leczenia osób starszych, na oddziałach geriatrycznych i innych oddziałach szpitalnych w Katowicach	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Zdrowia NWiPW, NFZ
Liczba osób oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób starszych do ogólnej liczby miejsc w domach pomocy społecznej dla osób starszych w Katowicach	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba Klubów Seniora działających w Katowicach	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób korzystających z <i>Karty Aktywnego Seniora</i>	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej,
Liczba uczestniczących w programie <i>Siedemdziesiąt plus</i>	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób w wieku senioralnym korzystających z usług opiekuńczych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Liczba organizacji pozarządowych realizujących programy na rzecz osób starszych na zlecenie miasta lub we współpracy z jednostkami samorządowymi	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba szkoleń dla seniorów dotyczących wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia ich bezpieczeństwa	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba seniorów uczestniczących w szkoleniach dotyczących wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia ich bezpieczeństwa	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

6.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Cel strategiczny

**ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW
I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA**

Kierunki działań strategicznych

C8 K₁	Uaktywnienie dzielnicowych społeczności do uczestnictwa w procesie realizacji budżetu obywatelskiego oraz edukacja obywatelska i aktywizacja mieszkańców Katowic, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej oraz seniorów m.in. poprzez Centrum Organizacji Pozarządowych.
C8 K₂	Rozwijanie i pogłębianie współpracy instytucji samorządowych z organizacjami sektora pozarządowego, w tym doskonalenie internetowej komunikacji instytucji samorządowych z sektorem organizacji społecznych i aktualizowanie publikowanych informacji o planowanych oraz realizowanych wspólnych projektach.
C8 K₃	Wzmacnianie potencjału mieszkańców Katowic poprzez wzbogacanie/wyposażanie ich w wiedzę obywatelską (ułatwiająca funkcjonowanie w społeczeństwie) dotyczącą uprawnień oraz obowiązków wynikających z regulacji prawnych i procedur.

Działania

Cel strategiczny: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C8 D₁	1. Organizowanie spotkań informacyjnych, konsultacji, szkoleń dla społeczności lokalnych oraz organizacji pozarządowych nakierowanych na aktywność obywatelską, w tym w szczególności zachęcanie młodzieży szkolnej oraz seniorów do aktywności wolontaryjnej i udziału w inicjatywach organizacji pozarządowych oraz samorządowych projektach i programach wsparcia. 2. Skuteczne docieranie do mieszkańców Katowic z informacjami o mechanizmach partycypacyjnych stosowanych przez Urząd Miasta Katowice (z wykorzystaniem różnych kanałów/form przekazywania informacji np. strona www, informator miejski etc). 3. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego w Katowicach.	Prezydent Miasta Katowice, Urząd Miasta: - komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice, jednostki organizacyjne Miasta Katowice, Centrum Organizacji Pozarządowych, organizacje pozarządowe
C8 D₂	1. Przekazywanie zadań publicznych zleczanych przez miasto Katowice do realizacji organizacjom pozarządowym, w tym realizowanie wspólnie projektów/programów także przy wykorzystaniu formuły partnerstwa.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej – Pełnomocnik ds. organizacji pozarządowych, - komórki organizacyjne Urzędu

	2. Doskonalenie komunikacji, w tym internetowej z sektorem organizacji pozarządowych dla przekazywania informacji o konkursach ofert oraz realizowanych programach pomocowych i aktywności obywatelskiej stowarzyszeń.	Miasta Katowice, jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi, Centrum Organizacji Pozarządowych, organizacje pozarządowe Wydział Promocji
C8 D₃	1. Rozwijanie form konsultacji prawnych i poradnictwa eksperckiego dla mieszkańców pozbawionych informacji o swoich uprawnieniach do ochrony i pomocy społecznej. 2. Tworzenie i wdrażanie przedsięwzięć odpowiadających na potrzeby grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym we współpracy ze społecznością lokalną.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba osób głoszących bezpośrednio i /lub z wykorzystaniem narzędzi internetowych nad wyborem zadań z Budżetu Obywatelskiego	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Liczba spotkań i debat zorganizowanych w ramach Budżetu Obywatelskiego w podziale na dzielnice miasta	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Liczba osób uczestniczących w spotkaniach i debatach zorganizowanych w ramach Budżetu Obywatelskiego w podziale na dzielnice miasta	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Odsetek wniosków złożonych przez mieszkańców w ramach Budżetu Obywatelskiego, które zostały pozytywnie zweryfikowane przez miejskie komórki organizacyjne i poddane pod głosowanie mieszkańców	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Liczba spotkań zorganizowanych na terenie instytucji miejskich w dzielnicach i w szkołach, poświęconych promocji wolontariatu i oferty wsparcia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba organizacji pozarządowych uczestnicząca w wydarzeniach organizowanych w ramach <i>Katowickich Dni Organizacji Pozarządowych</i>	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Liczba zadań publicznych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Wysokość środków przeznaczonych na umowy z organizacjami pozarządowymi realizujących zadania publiczne	Na koniec roku	Urząd Miasta: - komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Liczba dofinansowanych przez Urząd Miasta punktów konsultacyjnych i bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego i z zakresu wiedzy obywatelskiej	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Wykaz jednostek oferujących w mieście bezpłatne porady specjalistyczne, w tym prawne i obywatelskie m.in. w sprawach naruszania praw konsumenta i pracownika oraz doradztwo w zakresie świadczeń socjalnych i uprawnień do pomocy społecznej z kontaktem i lokalizacją	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta
Liczba mieszkańców korzystających w danym roku z poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego i obywatelskiego w bezpłatnych punktach konsultacyjnych prowadzonych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta
Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba wniosków o inicjatywę lokalną	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

7. Monitorowanie i ewaluacja realizacji Strategii

Systematyczny proces monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice będzie przeprowadzany w formie corocznego sprawozdania, które wraz z wnioskami będzie przedstawiane Radzie Miasta Katowice przez Prezydenta Miasta Katowice w terminie do 31 lipca za rok poprzedni. Sprawozdania z realizacji Strategii będą w najpełniejszej wersji dokumentacją wykonanych kierunkowych działań na rzecz wsparcia mieszkańców Katowic. Terminy składania sprawozdania przez podmioty dysponujące danymi będą określone przez resortowego wiceprezydenta. Prowadzony monitoring umożliwi również, w razie stwierdzenia istotnej zmiany w sytuacji społeczno - ekonomicznej miasta Katowice i/lub zmiany przepisów prawa, podejmowanie działań nakierowanych na dokonanie zmian w zapisach Strategii. Będą zawierały dane określające stopień realizacji wskaźników opisujących efekty podjętych działań. Na podstawie sprawozdań oraz danych ujętych narastająco (celem ukazania ewolucji poszczególnych zjawisk i problemów na terenie miasta) będzie dokonana ewaluacja efektywności Strategii rok przed zakończeniem realizacji. Analizy poszczególnych danych będą dokonywały podmioty dysponujące poszczególnymi danymi. Za wykonanie całościowej ewaluacji Strategii na ich podstawie odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach. Ocena efektywności będzie podstawą do wydania ewentualnych rekomendacji dla Rady Miasta służących aktualizacji kierunków działania, określenia celów, działań i wskaźników niezbędnych do opracowania kolejnej Strategii.

Wskaźniki monitoringu w poszczególnych obszarach problemowych.

7.1. Procesy demograficzne

Wskaźniki rezultatu:

- Wzrost liczby inicjatyw sprzyjających młodym rodzinom i odpowiedzialnemu rodzicielstwu oraz ograniczających negatywne następstwa demograficznego starzenia się społeczeństwa.
- Uzyskanie aktualnej diagnozy przemian w strukturze społeczno-demograficznej miasta w oparciu o dane pozyskiwane w okresie realizacji Strategii.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wskaźniki:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba ludności w wieku produkcyjnym w podziale na dzielnice	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich
Odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku aktywności zawodowej dla dzielnic i całego miasta	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, Bank Danych Lokalnych
Liczba i odsetek ludności dzielnic miasta w wieku 60+, 70+ i 80+	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, Bank Danych Lokalnych
Liczba akcji profilaktyki zdrowia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Liczba i wykaz katowickich instytucji kultury i podmiotów gospodarczych, które oferują ulgi i dodatkowe uprawnienia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

dla rodzin (w tym w ramach programów miejskich <i>Babcia dziadek i Ja, Nas Troje i więcej</i>)	
Liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych badaniami profilaktycznymi dofinansowanymi przez Urząd Miasta w podziale na grupy wieku, typ szkół	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Wykaz akcji i programów profilaktycznych zrealizowanych w mieście przy współpracy jednostek samorządu z organizacjami społecznymi i specjalistycznymi stowarzyszeniami	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczby kart wydanych uczestnikom programów miejskich: <i>Nas Troje i więcej, Karta dużej rodziny</i> w podziale na dzielnice miasta	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Wykaz partnerów pozyskanych w Katowicach do współpracy w ramach programów wspierania rodzin <i>Nas Troje i więcej, Babcia dziadek i ja</i>	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców.	Urząd Miasta: - Wydział Promocji

7.2. Wspieranie rodziny

Wskaźnik rezultatu :

Zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług publicznych ukierunkowanych na poprawę warunków funkcjonowania i rozwoju rodziny.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba zawieranych małżeństw	Bank Danych Lokalnych GUS
Liczba rozwodów	Bank Danych Lokalnych GUS
Małżeństwa na 1000 ludności	Bank Danych Lokalnych GUS
Rozwody na 1000 ludności	Bank Danych Lokalnych GUS
Liczba różnych typów infrastruktury ułatwiającej rodzinie godzenie różnych ról społecznych (żłobki, przedszkola)	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji,
Liczba osób korzystających z taniego/ bezpłatnego wypoczynku organizowanego przez miasto w okresie ferii zimowych i wakacji letnich	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, -Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba udzielonych porad psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych sesji terapeutycznych, spotkań mediacyjnych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób, które skorzystały z porad psychologiczno - pedagogicznych, terapii, mediacji	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Procentowy udział rodzin z problemem bezradności	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	w Katowicach
Liczba osób objętych wsparciem asystentów rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w ramach programu zwalczania przemocy domowej " <i>Niebieskie karty</i> "	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/projektach profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba miejsc świadczących tanie/bezpłatne oferty edukacyjne i rozwijające zainteresowania dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z tanich/ bezpłatnych ofert edukacyjnych i rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji, - Wydział Kultury, - Wydział Sportu i Turystyki, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

7.3. Rynek pracy

Wskaźniki rezultatu:

Zwiększenie dostępności instrumentów rynku pracy dla osób poszukujących zatrudnienia oraz wzrost ich potencjału adaptacyjnego w sferze społeczno-zawodowej.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Stopa bezrobocia rejestrowanego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób bezrobotnych ogółem	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób pozostających bez pracy dłużej niż jeden rok	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba kontaktów nawiązanych i utrzymanych z pracodawcami z terenu działania urzędu	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba zorganizowanych giełd pracy i spotkań z pracodawcami	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba ofert pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba wydanych skierowań do pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba podjęć pracy w wyniku działań pośredników pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

Liczba podjęć pracy ogółem	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób objętych doradztwem zawodowym przed uzyskaniem środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba złożonych wniosków na rozpoczęcie działalności gospodarczej (samozatrudnienie)	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób, którym przyznano środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej (samozatrudnienie)	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób skierowanych do pracy w ramach zawartych umów o roboty publiczne	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób zatrudnionych w ramach zawartych umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób skierowanych na szkolenie	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób, które ukończyły szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób objętych usługami: - poradnictwa zawodowego, - pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba złożonych wniosków o przyznanie dotacji na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób, którym przyznano środki na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba podjęć pracy przez osoby niepełnosprawne w wyniku wydanych skierowań	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym została udzielona pomoc w ramach poradnictwa zawodowego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych skierowanych na szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, które ukończyły szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba wniosków złożonych przez pracodawców o zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba dokonanych zwrotów kosztów wyposażenia stanowiska pracy lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba projektów nakierowanych na wsparcie osób zarejestrowanych realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

7.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom

Wskaźniki rezultatu:

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości kompleksowych usług publicznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie i ograniczenie skutków uzależnień.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85153 - Zwalczanie narkomanii	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób korzystających z pomocy w postaci grup terapeutycznych	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób, które uczestniczyły w grupach wsparcia, obozach terapeutycznych	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba porad w ramach indywidualnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej z powodu uzależnienia lub współuzależnienia	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba porad telefonicznych udzielonych w ramach telefonu zaufania prowadzonych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowych dla Rodzin z Problemem Alkoholowym	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób, wobec których podjęto procedurę zobowiązaniem do leczenia odwykowego	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą placówek wsparcia dziennego	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób objętych programami profilaktycznymi	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba umów zawartych na realizację zadań w ramach profilaktyki uzależnień (z rozróżnieniem umów na dotacje i umów w oparciu o prawo zamówień publicznych)	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację umów (z wyróżnieniem organizacji pozarządowych)	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba podmiotów, z którymi zawarto umowy na realizację zadań w ramach profilaktyki uzależnień (w tym ze wskazaniem liczby organizacji pozarządowych)	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej

7.5. Wspieranie osób niepełnosprawnych

Wskaźniki rezultatu :

Wzrost poziomu integracji i aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych i mieszkaniach treningowych dla osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie korzystających z pomocy w postaci mieszkań chronionych/treningowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie korzystających z usług społecznych w środowisku zamieszkania (usługi opiekuńcze, praca socjalna, wolontariat)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w danym roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Procentowy (%) udział osób niepełnosprawnych wśród zarejestrowanych bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
Liczba niepełnosprawnych mieszkańców Katowic, którzy uzyskali pomoc w ramach realizowanych programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym zlikwidowano bariery architektoniczne w miejscu ich zamieszkania w ramach środków PFRON	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidowania barier w komunikowaniu się (w tym przy wykorzystaniu komputerów, czytników i telefonów)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidacji barier technicznych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z dofinansowania ze środków PFRON do turnusów rehabilitacyjnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających ze Środowiskowych Domów Samopomocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób niepełnosprawnych, które brały udział w imprezach sportowych, kulturalnych, turystycznych bądź rekreacyjnych dofinansowanych ze środków PFRON do organizacji sportu, kultury i turystyki oraz rekreacji	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych na rzecz osób niepełnosprawnych.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

7.6. Przeciwdziałanie bezdomności

Wskaźniki rezultatu :

Zwiększenie oferty pomocowej dla osób bezdomnych wpływającej korzystnie na poprawę ich sytuacji. Uzyskanie pełnej diagnozy mapy bezdomności w Katowicach oraz przemian w niej zachodzących w okresie realizacji Strategii.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Procentowy (%) udział bezdomnych wg płci, wieku, poziomu wykształcenia i innych zmiennych społeczno - demograficznych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba realizowanych programów/ projektów aktywizacyjnych dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/ projektach dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,

	organizacje pozarządowe
Liczba miejsc w różnych typach infrastruktury wsparcia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób korzystających z materialnych form wsparcia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób korzystających z niematerialnych form wsparcia	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba osób (narastająco) korzystających z różnych typów infrastruktury wsparcia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba interwencji podejmowanych w środowisku osób bezdomnych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
Liczba wejść/wizyt w skupiskach osób bezdomnych przedstawicieli instytucji/organizacji (np. Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe)	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba zespołów skupiających przedstawicieli podmiotów pracujących w obszarze bezdomności	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych dotyczących problemu bezdomności.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób bezdomnych, które otrzymały lokal z zasobów miasta/innych zasobów	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

7.7. Problemy osób w wieku senioralnym

Wskaźniki rezultatu :

Poprawa warunków pozwalających osobom w wieku senioralnym utrzymywanie jak najdłużej aktywności osobistej, zawodowej i społecznej oraz zapewnienie wsparcia i opieki osobom niesamodzielnym.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba miejsc pobytu w domach pomocy społecznej na terenie Katowic oraz liczba osób korzystających	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych dla osób starszych i dla starszych lub niepełnosprawnych	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba miejsc i osób korzystających z Rodzinnego Domu Pomocy	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej,

	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z dziennych domów pomocy społecznej na terenie Katowic	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba specjalistycznych miejsc leczenia osób starych, na oddziałach geriatrycznych i innych oddziałach szpitalach w Katowicach	Urząd Miasta: -Wydział Zdrowia NWiPW, NFZ
Liczba osób oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób starszych do ogólnej liczby miejsc w domach pomocy społecznej dla osób starszych w Katowicach	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba Klubów Seniora działających w Katowicach	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba osób korzystających z <i>Karty Aktywnego Seniora</i>	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba uczestniczących w programie <i>Siedemdziesiąt plus</i>	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba osób w wieku senioralnym, korzystających z usług opiekuńczych	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
Liczba organizacji pozarządowych realizujących programy na rzecz osób starszych na zlecenie miasta lub we współpracy z jednostkami samorządowymi	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba szkoleń dla seniorów dotyczących wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia ich bezpieczeństwa	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba seniorów uczestniczących w szkoleniach dotyczących wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia ich bezpieczeństwa	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej
Liczba projektów, opinii dotyczących dostępności do miejsc publicznych	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej

7.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Wskaźniki rezultatu :

Wzrost poziomu aktywności obywatelskiej mieszkańców miasta i organizacji pozarządowych.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu

WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Liczba osób głosujących bezpośrednio i /lub z wykorzystaniem narzędzi internetowych nad wyborem zadań z Budżetu Obywatelskiego	Komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Liczba spotkań i debat zorganizowanych w ramach Budżetu Obywatelskiego w podziale na dzielnice	Komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe

miasta	Urzędu Miasta Katowice
Liczba osób uczestniczących w spotkaniach i debatach zorganizowanych w ramach Budżetu Obywatelskiego w podziale na dzielnice miasta	Komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Odsetek wniosków złożonych przez mieszkańców w ramach Budżetu Obywatelskiego, które zostały pozytywnie zweryfikowane przez miejskie komórki organizacyjne i poddane pod głosowanie mieszkańców	Komórka koordynująca realizację Budżetu Obywatelskiego w Katowicach - Biuro Prasowe Urzędu Miasta Katowice
Liczba spotkań zorganizowanych na terenie instytucji miejskich w dzielnicach i w szkołach, poświęconych promocji wolontariatu i wsparcia	Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Wydział Edukacji, organizacje pozarządowe
Liczba organizacji pozarządowych uczestnicząca w wydarzeniach organizowanych w ramach <i>Katowickich Dni Organizacji Pozarządowych</i>	Wydział Polityki Społecznej,
Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	Komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Liczba zadań publicznych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym	Komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych	Komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
Liczba dofinansowanych przez Urząd Miasta punktów konsultacyjnych i bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego i z zakresu wiedzy obywatelskiej	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
Wykaz jednostek oferujących w mieście bezpłatne porady specjalistyczne, w tym prawne i obywatelskie m.in. w sprawach naruszania praw konsumenta i pracownika oraz doradztwo w zakresie świadczeń socjalnych i uprawnień do pomocy społecznej z kontaktem i lokalizacją	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta
Liczba mieszkańców korzystających w danym roku z poradnictwa specjalistycznego, tym prawnego i obywatelskiego w bezpłatnych punktach konsultacyjnych prowadzonych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe	Urząd Miasta: -Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta

8. Ramy finansowe realizacji Strategii.

Realizacja zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice będzie finansowana z budżetu miasta Katowice do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym. Finansowanie Strategii w roku 2016 zawarto w Załączniku nr 1.

Załącznik nr 1 do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2021

Źródła finansowania Strategii w 2016 roku (stan na dzień 1.01.2016 roku)

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	kwota	Klasyfikacja budżetowa	Uwagi
WSPIERANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH MŁODYM RODZINOM I ODPOWIEDZIALNEMU RODZICIELSTWU ORAZ OGRANICZANIE NASTĘPSTW DEMOGRAFICZNEGO STARZENIA SIĘ MIASTA					
1.	1. Wzbogacanie oferty wsparcia dużej rodziny w ramach programu Nas Troje i Więcej i jego integracja z ogólnopolską Kartą Dużej Rodziny 2. Wspomaganie wychowawczych oraz edukacyjnych funkcji rodziny przez pracę środowiskową z dziećmi i rodzicami za pośrednictwem szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym specjalistycznej poradni rodzinnej, placówek pracy pozaszkolnej, stowarzyszeń społecznych, klubów sportowych oraz organizacji kulturalnych.	S Śląski Teatr Lalki i Aktora „Ateneum” w Katowicach	2 500,00 zł	92106	
		K-ce Miasto Ogrodów	75 000,00 zł	92113	
		Miejskie Domy Kultury	7 090,00 zł	92109	
		Muzeum Historii Katowic	100,00 zł	92118	
		Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”	482 109,00 zł	92114	
RAZEM			566 799,00 zł		
POPRAWA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU RODZIN					
1.	Wsparcie rodziny	MOPS	785 909,00 zł	85153	Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok
2.	Wsparcie rodziny	MOPS	1 135 839,00 zł	85154	Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok; Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 w projekcie
3.	Wsparcie rodziny	MOPS	246 829,00 zł	85201	Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017
4.	Wsparcie rodziny	MOPS	808 858,00 zł	85206	Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017
5.	Wsparcie rodziny	MOPS	800 800,00 zł	85214	Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017
6.	Wsparcie rodziny	MOPS	2 014 089,00 zł	85219	Koszty obsługi zadania
7.	Wsparcie rodziny	MOPS	4 776 576,00 zł	85295	Gminny program osłonowy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020
	Wsparcie rodziny	MOPS	25 000,00 zł	85395	
8.	Wsparcie rodziny	MOPS	200 743,00 zł	85117	Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017
9.	Wsparcie rodziny	MOPS	415 120,00 zł	85201	Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017
10.	Wsparcie rodziny	MOPS	7 880 792,00 zł	85204	Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017
11.	Wsparcie rodziny	MOPS	199 722,00 zł	85220	Poradnictwo specjalistyczne
12.	Wsparcie rodziny	MOPS	212 848,00 zł	85220	Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 w projekcie
13.	Wsparcie rodziny	MOPS	293 959,00 zł	85205	Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 w projekcie
14.	Wsparcie rodziny	MOPS	11 844,00 zł	85205	Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 w projekcie
15.	Wsparcie rodziny - prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Wydział Polityki Społecznej	291 456,00 zł	85153	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *

16.	Wsparcie rodziny - prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Wydział Polityki Społecznej	1 493 503,00 zł	85154	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
17.	Wsparcie rodziny - prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Wydział Polityki Społecznej	1 095 589,00 zł	85206	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
18.	Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka	Wydział Polityki Społecznej	30 000,00 zł	85206	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
19.	20% dopłaty do opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla rodzin wielodzietnych, biorących udział w programie „Nas Troje i więcej”	Wydział Polityki Społecznej	89 150,00 zł	85395	Realizowany na terenie miasta Katowice program „Nas Troje i więcej”
20.	Programy polityki zdrowotnej skierowane do dzieci i młodzieży	Wydział Polityki Społecznej	757 200,00 zł	85149	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice na lata 2014-2020
21.	Szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu, turystyki i rekreacji, Akcja Zima 2016, Akcja Lato 2016, Organizacja imprez sportowych i turystycznych, Małe Granty	Wydział Sportu i Turystyki	1 450 000,00 zł	92605	* w tym środki na Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
22.	Zapewnienie bezpłatnej/taniej opieki dla dzieci w okresach przerw w nauce szkolnej.	MDK	77 223,00 zł	92109	
23.		Miejska Biblioteka Publiczna	26 000,00 zł	92116	
24.		K-ce Miasto Ogrodów	50 000,00 zł	92113	
25.		Muzeum Historii Katowic	18 500,00 zł	92118	
26.		Galeria Sztuki Współczesnej BWA	500,00 zł	92110	
27.	Dalszy rozwój i doskonalenie programów/ projektów profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży.	MDK	2 000,00 zł	92109	
28.		K-ce Miasto Ogrodów	50 000,00 zł	92113	
29.	Oddziały przedszkole w szkołach podstawowych	Szkoły Podstawowe, w których znajdują się oddziały przedszkolne	451 748,00 zł	80103	
30.	Przedszkola	Wszystkie przedszkola w tym również w zespołach szkolno - przedszkolnych	77 298 230,00 zł	80104	
31.	Przedszkola specjalne	Przedszkole Specjalne ZSPDDNISS	715 487,00 zł	80105	
32.	Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego	Przedszkola i przedszkola w zespołach szkolno-przedszkolnych, w których realizacja zadań wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy	2 529 834,00 zł	80149	

		dla dzieci			
33.	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalne	6 Poradni psychologiczno - Pedagogicznych	6 360 908,00 zł	85406	
34.	Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży w tym:	Szkoły Podstawowe, w których organizuje się wypoczynek letni, zimowy i wyjazdy na zielone szkoły	1 701 466,00 zł	85412	
	zielone szkoły		659 300,00 zł	85412	
	wypoczynek letni i zimowy		1 042 166,00 zł	85412	
35.	Wspieranie rodziny – dotacje dla przedszkoli niepublicznych	Wydział Edukacji	14 987 787,00 zł	80104	
36.	Żłobek Miejski	Żłobek Miejski	11 418 667,00 zł	85305	
37.	Wspieranie rodziny – dotacje dla żłobków niepublicznych	WPS	2 181 600,00 zł	85305	
	RAZEM		142 885 776,00 zł		
RYNEK PRACY OTWARTY DLA KAŻDEGO					
1.	Problem bezrobocia	MOPS	106 302,00 zł	85219	
2.	Problem bezrobocia	MOPS	26 720,00 zł	85295	prace społeczno-użyteczne
3.	Standaryzacja i aktywizacja usług rynku pracy. Utrzymanie Powiatowego Urzędu Pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	4 891 083,00 zł	85333	
4.	Finansowanie zadań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	13 996 400,00 zł	85322	13 966 400 w tym: projekty EFS: RPO - 2 629 222,50 zł, POWER - 3 331 768,40 ZŁ, ALGORYTM 8 035 409,10 ZŁ Środki Funduszu Pracy.
5.	Finansowanie innych fakultatywnych zadań	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	452 400,00 zł	85322	Środki Funduszu Pracy
6.	Finansowanie zadań w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	1 000 000,00 zł	85322	Środki Funduszu Pracy
7.	Finansowanie części poniesionych kosztów na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia w latach 2016-2018	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	2 447 600,00 zł	85322	Środki Funduszu Pracy
8.	Składki na ubezpieczenia zdrowotne	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	5 791 101,00 zł	85156	zadania zlecone
9.	aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	- zł	PFRON	kwota planu na dzień 1.01.2016r., = 0 zł, wg algorytmu - kwota planowana na 2016 rok – 581 800 zł; Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier
	RAZEM		28 711 606,00 zł		
ROZWIJANIE PROFILAKTYKI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ					
1.	Problemy związane z uzależnieniami	MOPS	430 336,00 zł	85154	Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok; Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 w <i>projekcie</i>
2.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	WPS	153 523,00 zł	85153	W ramach: Miejskiego Programu profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016

			583 857,00 zł	85154	r. oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na 2016r , a także Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok - kwota 220 000 zł z rozdziału 85154 *
3.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	Miejska Izba Wyrzeźwien i Ośrodek Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu	677 236,00 zł	85154	W ramach: Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok
4.	Wspomagania działalności podmiotów niepublicznych realizujących zadania w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii.	Wydział Sportu i Turystyki	400 000,00 zł	85153	Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok oraz Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
5.	Wspierania działalności podmiotów niepublicznych w profilaktyce i rozwiązywanie problemów alkoholowych	Wydział Sportu i Turystyki	400 000,00 zł	85154	Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok oraz Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
6.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	ZOJO i szkoły samodzielne	484 170,00 zł	85153	Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok
7.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	ZOJO i szkoły samodzielne	484 171,00 zł	85154	Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok
RAZEM			3 613 293,00 zł		
KATOWICE - MIASTO PRZYJAZNE DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH - INTEGRACJA DZIAŁAŃ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW KATOWIC ORAZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN BORYKAJĄCYCH SIĘ Z KONSEKWENCJAMI NIEPEŁNEJ SPRAWNOŚCI					
1.	Problem niepełnosprawności	MOPS	405 272,00 zł	85228	Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier
2.	Problem niepełnosprawności	MOPS	- zł	PFRON	kwota planu na dzień 1.01.2016 r. = 0 zł, wg algorytmu - kwota planowana na 2016 rok - 4 137 361 zł; Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier
3.	Problem niepełnosprawności	MOPS	41 127,00 zł	85295	Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier
4.	Problem niepełnosprawności	MOPS	115 839,00 zł	85321	
5.	Problem niepełnosprawności	MOPS	355 670,00 zł	85321	
6.	Problem niepełnosprawności	MOPS	241 091,00 zł	85219	koszty obsługi zadania
7.	Problem niepełnosprawności	MOPS	115 188,00 zł	85324	koszty obsługi zadania
8.	Problem niepełnosprawności	MOPS	2 298 196,00 zł	85395	Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier oraz Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
9.	Problem niepełnosprawności	MOPS	349 290,00 zł	85220	poradnictwo specjalistyczne
10.	Dostosowanie warunków architektonicznych i technicznych w budynkach (parter) dla osób niepełnosprawnych, w ramach przebudowy budynków mieszkalnych wielorodzinnych: 3 Maja 36	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	900 000,00 zł	70001	Lokal dla Stowarzyszenia „szansa dla każdego”, dźwig dla budynku. Zadanie wskazane do realizacji w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012 - 2016 – Katowice bez barier”
11.	Utworzenie lokali mieszkalnych dla osób niepełnosprawnych w ramach budowy budynków mieszkalnych wielorodzinnych: Kordeckiego 3,4	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	340 000,00 zł	70095	Dwa lokale mieszkalne w nowobudowanym budynku. Zadanie wskazane do realizacji w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012 - 2016 – Katowice bez barier”

12.	Przystosowanie lokalu użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych: Markiefki 64, 68/12	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	444 699,00 zł	70001	Przebudowa dwóch lokali. Zadanie wskazane do realizacji w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012 - 2016 – Katowice bez barier”
13.	Prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej	Wydział Polityki Społecznej	293 260,00 zł	85311	Zadanie wskazane do realizacji w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012 - 2016 – Katowice bez barier oraz Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
14.	Wspieranie działań prowadzonych w ośrodkach na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym przewlekle chorych, poprzez integrację z otoczeniem i aktywizację społeczną	Wydział Polityki Społecznej	899 998,00 zł	85311	Zadanie wskazane do realizacji w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012 - 2016 – Katowice bez barier oraz Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
15.	Transport dla osób niepełnosprawnych	Wydział Polityki Społecznej	120 000,00 zł	85311	Zadanie wskazane do realizacji w ramach „Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012 - 2016 – Katowice bez barier*"
RAZEM			6 919 630,00 zł		
OGRANICZENIE ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH					
1.	Problem bezdomności	MOPS	2 227 254,00 zł	85203	
2.	Problem bezdomności	MOPS	449 638,00 zł	85219	koszty obsługi zadania
3.	Udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania	Wydział Polityki Społecznej	724 054,00 zł	85295	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
RAZEM			3 400 946,00 zł		
WZMOCNIENIE ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ZDROWIU I AKTYWNIEMU UCZESTNICTWU OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W TYM POPRZEC ROZWÓJ WOLONTARIATU I INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ ZABEZPIECZAJĄCYCH POTRZEBY SENIORÓW					
1.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	13 822 960,00 zł	85202	
2.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	4 190 534,00 zł	85203	
3.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	925 442,00 zł	85219	koszty obsługi zadania
4.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	689 453,00 zł	85220	Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier
5.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	3 301 148,00 zł	85228	Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2012-2016 – Katowice bez barier
6.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	278 818,00 zł	85203	w planie na dzień 1.01.2016r. ujęto wyposażenie Dziennych Domów Pomocy Społecznej - zadanie realizowane w ramach Budżetu obywatelskiego
7.	Integracja i aktywizacja osób starszych, w tym kombatanów i osób represjonowanych	Wydział Polityki Społecznej	270 768,00 zł	85395	Miejski program „Katowicki Senior w Mieście" na lata 2016-2021 oraz Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok *
8.	Programy polityki zdrowotnej skierowane do seniorów	Wydział Polityki Społecznej	133 800,00 zł	85149	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice na lata 2014-2020
9.	Problemy osób w wieku senioralnym	Domy Pomocy Społecznej	7 978 526,00 zł	85202	
RAZEM			31 591 449,00 zł		
ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA					
Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównania szans tych rodzin i osób					
1.	Udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania	MOPS	8 996,00 zł	85295	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok

2.	Udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania,	Wydział Polityki Społecznej	724 054,00 zł	85295	
3.	Prowadzenie pracy socjalnej	Wydział Polityki Społecznej	5 000,00 zł	85295	
4.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego,	Wydział Polityki Społecznej	139 855,00 zł	85218	
5.	Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,	MOPS	79 788,00 zł	85154	
6.	Prowadzenie ośrodków wsparcia,	MOPS	3 583 939,00 zł	85203	
7.	Prowadzenie ośrodków wsparcia	MOPS	100 284,00 zł	85154	
			89 735,00 zł	85214	
8.	Świadczenie usług opiekuńczych lub specjalistycznych w miejscu zamieszkania	MOPS	886 345,00 zł	85228	
9.	Prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,	Wydział Polityki Społecznej	1 080 720,00 zł	85203	
			465 120,00 zł	85203	
ogółem			7 163 836,00 zł		
Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej					
10.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Wydział Polityki Społecznej	1 493 503,00 zł	85154	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
			291 456,00 zł	85153	
			1 095 589,00 zł	85206	
11.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	MOPS	- zł	85214	
12.	Prowadzenie naboru na kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych	MOPS	22 800,00 zł	85204	
13.	Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne	Wydział Polityki Społecznej	15 500,00 zł	85228	
14.	Prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych	Wydział Polityki Społecznej	1 612 800,00 zł	85201	
ogółem			4 531 648,00 zł		
Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacja prawna społeczeństwa					
15.	Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej	Wydział Polityki Społecznej	- zł	75515	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok (<i>środkami w ramach zadań zleconych na realizację zadania "udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej" w wysokości 359 676 zł przyjętego do planu finansowego dnia 8.01.2016r.</i>)
16.	Edukacja prawna społeczeństwa	Wydział Polityki Społecznej	20 000,00 zł	85395	
ogółem			20 000,00 zł		
Integracja i aktywizacja osób starszych, w tym kombatantów i osób represjonowanych					
17.	wspieranie działań na rzecz integracji i zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym seniorów; wspieranie działań na rzecz kombatantów i osób represjonowanych	Wydział Polityki Społecznej	270 768,00 zł	85395	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
18.	prowadzenie domów pomocy społecznej	Wydział Polityki Społecznej	1 725 454,00 zł	85202	
ogółem			1 996 222,00 zł		
Ochrona i promocja zdrowia					
19.	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia mających na celu utrzymanie i poprawę zdrowia oraz związanej z nim jakości życia mieszkańców	Wydział Polityki Społecznej	110 000,00 zł	85149	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
ogółem			110 000,00 zł		
Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym					

20.	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i członków ich rodzin, udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie., prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od środków psychoaktywnych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, a także działań na rzecz dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;	Wydział Polityki Społecznej	88 544,00 zł	85153	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
			64 979,00 zł	85153	
			159 402,00 zł	85154	
			220 000,00 zł	85154	
ogółem			532 925,00 zł		
Działania na rzecz osób niepełnosprawnych					
21.	Kompleksowa rehabilitacja dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności, wczesna interwencja (dzieci do 7 roku życia),	MOPS	2 298 196,00 zł	85395	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
22.	Dofinansowanie działania warsztatów terapii zajęciowej,	Wydział Polityki Społecznej	293 260,00 zł	85311	
23.	Wspieranie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym przewlekle chorych, poprzez integrację z otoczeniem i aktywizację społeczną,	Wydział Polityki Społecznej	899 998,00 zł	85311	
ogółem			3 491 454,00 zł		
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej i regionalnej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej w ramach zaspakajania potrzeb kulturalnych mieszkańców Miasta oraz realizacji zadań własnych gminy i powiatu					
24.	Edukacja kulturalna	Wydział Kultury	95 000,00 zł	92195	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
25.	Lato w mieście, festyny środowiskowe		100 000,00 zł	92195	
26.	Inicjatywy kulturalne		155 000,00 zł	92195	
			80 000,00 zł	92195	
27.	Promocja kulturalna miasta Katowice		448 000,00 zł	92195	
			100 000,00 zł	92195	
28.	Edukacja regionalna		235 000,00 zł	92195	
29.	Realizacja zadań w trybie tzw. małych grantów(edukacja kulturalna, lato w mieście, festyny środowiskowe, promocja kulturalna miasta, inicjatywy kulturalne)	37 000,00 zł	92195		
ogółem			1 350 000,00 zł		
Kultura fizyczna i turystyka					
30.	Szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu i turystyki, Organizacja imprez sportowych i turystycznych,	Wydział Sportu i Turystyki	1 200 000,00 zł	92605	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
31.	Organizacja imprez sportowych i turystycznych		120 000,00 zł	92605	

32.	Prowadzenie środowiskowych programów profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych		400 000,00 zł	85154	
33.			400 000,00 zł	85153	
34.	Wspieranie, w tym finansowe, rozwoju sportu		5 400 000,00 zł	92605	
35.	Organizacja akcji promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz czynny wypoczynek w tym Akcja Zima i Akcja Lato		70 000,00 zł	92605	
36.	Wspieranie, w tym finansowe upowszechniania niekomercyjnych form turystyki i krajoznawstwa		40 000,00 zł	92605	
37.	Współrealizacja imprez o znaczeniu strategicznym dla miasta	Pełnomocnik Prezydenta ds. Organizacji Imprez Strategicznych	100 000,00 zł	92605	
			50 000,00 zł	92605	
38.	Promocja miasta Katowice w związku z organizacją wydarzeń o znaczeniu strategicznym		2 500 000,00 zł	75075	
ogółem			10 280 000,00 zł		
Ekologia i ochrona środowiska					
39.	Edukacja ekologiczna	Wydział Kształtowania Środowiska	45 000,00 zł	90095	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
40.	Współdziałanie w realizacji ekorozwoju				
41.	Ochrona praw zwierząt		25 000,00 zł		
42.	Przeciwdziałanie bezdomności zwierząt				
ogółem			70 000,00 zł		
Promocja i organizacja wolontariatu					
43.	Promocja i organizacja wolontariatu	Wydział Polityki Społecznej	50 000,00 zł	85395	
44.	Promocja wolontariatu, w szczególności młodzieży i osób starszych	Pełnomocnik Prezydenta ds. Organizacji Imprez Strategicznych	10 000,00 zł	92605	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
ogółem			60 000,00 zł		
Aktywizacja społeczności lokalnych i promocja społeczeństwa obywatelskiego oraz świadomości prawnej obywateli					
45.	Aktywizacja społeczności lokalnych i promocja społeczeństwa obywatelskiego oraz świadomości prawnej obywateli	Wydział Polityki Społecznej	85 000,00 zł	85395	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
ogółem			85 000,00 zł		
Edukacja, oświata i wychowanie					
46.	Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez prowadzenie zorganizowanych akcji społecznych promujących czytelnictwo oraz szachy wśród społeczności przedszkolnej, szkół podstawowych i gimnazjalnych	Wydział Edukacji	80 000,00 zł	80195	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok

47.	Prowadzenie zajęć popularyzujących wiedzę, innowacyjność i osiągnięcia współczesnej nauki wśród społeczeństwa		10 000,00 zł	80195	
48.	Edukacja antydyskryminacyjna, której celem jest dążenie do poszanowania godności, wolności i prawa do odrębności dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych		10 000,00 zł	80195	
ogółem			100 000,00 zł		
Prowadzenie centrum organizacji pozarządowych					
49.	Prowadzenie centrum organizacji pozarządowych	WPS	262 880,00 zł	85395	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
ogółem			262 880,00 zł		
Działalność charytatywna					
50.	Działalność charytatywna	WPS	50 000,00 zł	85295	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
ogółem			50 000,00 zł		
Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka					
51.	Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka	WPS	30 000,00 zł	85206	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok
ogółem			30 000,00 zł		
RAZEM PROGRAM WSPÓŁPRACY 2016			30 133 965,00 zł		
52.	Promocja Budżetu Obywatelskiego	Wydział Promocji	48 160,00 zł	75075	Wydatki związane z promocją działań w ramach Budżetu Obywatelskiego 2017
RAZEM			30182 125,00 zł		
KOSZT CAŁKOWITY			238 004 800,00 zł		<i>* W koszcie całkowitym odjęto wydatki powtarzające się, tzn. wykazane w poszczególnych celach strategicznych realizowane w ramach Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok i jednocześnie realizowane w celu strategicznym ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA</i>

* środki finansowe ujęte również w celu strategicznym ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA